

FULLER
PHARMACOP

A
47
112

del campo

del campo

BIBLIOTECA HOSPITAL RE ...
GRANADA

Sala:

A

Folio:

047

AVANCE:

112

Donat:

Isidoro Mir de Rojas

• 20-I-67

(4)

ENCHIRIDION
MEDICUM
PRACTICUM;

S I V E

TRACTATUS DE MORBORUM PRAXI

(Cui subnectitur *Appendix* de Lue Venerea .)

I N Q U O

Omnium Morborum Humano Generi Officientium *Na-
mna, Natura, Causa, Signa, & Prognostica*, una cum
eorundem *Curatione* breviter & perspicue delineantur;

OPERA ET STUDIO

JOSEPHI JACKSON,
CHYMIATRI.

VENETIIS, MDCCLXXII.

Apud BERTELLA, ET PERLINI

In Bibliopolio Hertziano.

SUPERIORUM PERMISSU AC PRIVILEGIO.

ENCHIRIDIUM
MEDICUM
PRACTICUM

TRACTATUS DE MORBORUM PRAXI

et Cuiuslibet Operis de Arte Medica

IN DUO

Tomus Medicorum Hæsem. Genet. Diffinitionum. et
Iuris. Hæsem. Genet. et Practicæ. et cum
compendio Præsentis præcipue de morborum

OPERA F. H. STUDIO

JOSEPHI JACKSON

CHYMISTÆ

VENETIS MDCCLXXII

Apud Joannem Baptistam Zaccaria

in Hæsem. Præsentis

REPETITIONUM TERMINUM. et TERMINUM

3

VIRO VERE DOCTO
D. LUCAE RUDGELEY,

Medicinæ Doctōri Expertissimo, Amico suo
plurimum honorando.

S. P. D.

Multi sunt in Litterato orbe qui veritates
Medico Chymicas strenue propugnarunt,
tu tamen (*Mecenas Amplissime*) supra
omnes Caput efferens, Te *Philalethen* Candidum,
Investigatorem ferium & solidum; veritatum de-
monstrationi innitentium te amatorem & vindi-
catorem, præ reliquis, demonstraſti: cujus virtus
omnigena, animi dotes eximiæ & supereminentes,
cum a natura inſitæ, tum industria acquiſitæ, am-
pliſſimam tibi ſamam multa temporis vetuſtate
indelebilem merito acquiſiverunt. Exquiſita illa
Physiologia peritia, qua polles; & experientia
Phyrotechnica qua duce tantarum rerum ſcientiam
nactus es; arctiſſimo ſocietatis vinculo connexa,
mutuas copias conjugunt, ut te *Spagyricum* verſatiſ-
ſimum, & verum *Philoſophum per ignem*, pleno ore
prædicent; qui ex ingenii acumine, ratione con-
ſummata, & accurata corporum mixtorum diſqui-

*
sitioe & resolutione in qua exercenda jam *vet-
teranus es miles*, jam olim, imo & hunc usque
diem, annuentibus omnium suffragiis, aptissi-
mus designeris, qui iudices quid noxium, quid
superfluum in quolibet concreto conclusum la-
titet. Tu ipse inter mille unus es, qui ope i-
gnis, & assidua in rebus *Chymicis* Encheiresi,
Machaoniam nostram artem, ad eam mirandam
Entelecheiam, & sublime perfectionis fastigium
evexisti, ut jam inter Sydera fulgeat; & clario-
ri Jubare corruscans, non solum Ideas Morbi-
ficas dispellere & profligare, sed & ipsa mor-
borum principia seminalia radicitus extirpare
queat. Unde liquido constant Te illum esse
Archiatrum, in quem omnipotens noster Gu-
bernator hanc dignitatem contulit, ut reliqui
mortalium Te honore & reverentia (qua par
est) prosequantur, tamquam Deo in *Regno Na-
turae* ministrantem. Qua propter cum me ex
officio tibi devinctum sentirem, & etiam cum
singularem & omnigenam tuam eruditionem, &
egregias illas animi dotes, quarum supellectile
multiformi instructus fueris, vehementissime
deperirem, non potens eram memetipsum con-
tinere, quin libertatem hanc & audaciam mi-
hi arriperem, ut Tibi, quoque nomini, hasce
industriæ nostræ & laboris assidui primitias hu-
millime sacrum facerem.

Cum itaque, (*Mecenas Amplissime*) serius ani-
mo volutarem cujus amicitia & Patrocinio ru-
dem hunc ingenii nostri sætum in lucem pro-
diturum concrederem, nullus mihi, aut cogi-
tatio-

tationibus meis se afferebat Tibi par ; qui tam
prolixo honore dignus, & de re litteraria tan-
ta meritis fueris, ut Tu solus iudex sis ido-
neus, qui sententiam feras de veritate nostri in-
stituti: est quod itaque Te humillime & ob-
nixè rogatum habeam, ut nostræ huic temeri-
tati facili ignoscas, & Levidem se hoc Munu-
sculum benignus accipias, non quale vellem &
optassem, sed quale pro ingenii nostri tenuitate
offerre licuit; non Rhetorices pigmentis illitum,
(nos enim verborum flosculos præ oculis non
habuimus; sed nudam veritatem experientiæ in-
nitentem ingenue tradidimus) hac tamen spe ful-
tam quod si quæ perspexeris *σφάλματα* pro con-
sueto Tuo candore & animi facilitate tacitus præ-
termittas, & me excusatum habeas.

----- Proinde noster hic libellus Tuis auspiciis
innitens securus publicis juris evadit; ejus tute-
lam ut amice suscipias, humillime & obnixè rogat.

Humillimus tuus Servus
JOSEPH JACKSON.

PRÆFATIO

AD

LECTOREM.

Lector Benevole.

NE cuiquam sit mirum quod & nos etiam Æsculapii tumulo officia nostra præstemus, nec temerarium censeatur quod nostra conamina in Criticorum manus demittere non dubitavimus; neminem enim latet, quod optimorum ingeniorum scripta, licet maxime subacta & eliminata, (speciatim quæ hujus sunt farine) Criticorum tamen & Curiosorum censuras rigidissimas ab Authorum Capitibus averruncare nequeant: non itaque novum quid & singulare vobis videbitur si subsequens hic Tractatus cum iisdem incommodis conflictetur, quandoquidem apparatu familiari (licet non vernaculo) instructus, in publicum prodeat; & in duro hoc sæculo, quo homines magis invidia & curiositate, quam charitate & Veritatis amore percelluntur. Sed, Jacta est alea: Vestra censura nos non commovebunt, si quidem nos nihil aliud præ oculis habemus, quam ut humano generi (pro viribus nostris) inserviamus, libere aliis in communicando quod ex Indulgentia Dei nobis concessum est; quod si publico quicquid boni aut servitii præstare queat, nos nostrum finem assecuti sumus.

Nos

7

Nos tractatum hunc mole parvum tandem publici juris facimus, post multorum annorum observationem & praxin, de morborum Theoria & Curatione: cum in hac arte prima jecimus fundamenta, pars Pharmaceutica, seu Medicamentorum preparatio, nobis maxime ardua & difficilis videbatur, licet nihil sane exoptatius fuerat quam hanc bene callere; nec voti compos fueram, priusquam assidua cura & labore, propriis ipsius manibus, in eadem investiganda desudaveram, pecunie etiam vi non modica in hoc opus erogata; & laborum quidem fructus uberes percipimus, licet alii forsitan nos parvi faciant, vel ex eo quod in propria encheirisi exercenda tantam industriam & diligentiam adhibuimus: nos tamen Pharmaciam Chymicam, ejusque notitiam accuratam, earum vanis ratiocinationibus, conjecturis speculativis & jejunis, probationibus magis verbosis quam rem attingentibus, longe preferimus, potius esse autumantes nos totos addicere constanti & laboriose praxi in remediis Chymicis & Galinensis rite preparandis: ex qua rite celebrata cognitio defectuum & impuritatum quibus entia naturalia laborant, notitia morborum corpori humano incidentium, & adaptatio remediorum tutorum & efficacium, procul dubio dependent. Hæc itaque Medicamentorum rite preparandorum praxis nobis pro Diplomate habetur; nec in hac prosequenda ad ullam aliam metam collimamus, quam ut Medicorum tum Veterum tum Recentium, qui in experimentis Therapeuticis primas tenent, vestigia prementes, eorum Doctrinam Κατηγόδας sequamur. Hi sunt, Hippo-

crates, Caristius, Galenus, Oribasius, Libavius, Angelus Sala, Crolius, Quercetanus, Celsus, Minsichtus, Schroderus, Helmontius, Hartmannius, Sennertus, & Svvelferus, qui in sua Martii. Hermet. Præfat. huic nostræ sententiæ palam suffragatur, dum ait, Chymiam esse Artem nobilissimam, & Medico scitu summe necessariam, & includere Universam Philosophiam Præcticam. Medici hi suo sæculo celeberrimi, ut & plurimi alii (quorum numerum pene infinitum in medium proferre non vacat curiosissimi erant hujus Scientiæ Investigatores, & in Vegetabilium, Mineralium, &c. Anatomia Vulcanica versatissimi; & ipse Gregorius Horstius, licet in Galeni verba juraverat, fatetur tamen Medicum sine Pharmacia Chymica mutilum esse: ut in Lib. 10. de Pharmaceuticis, ejus verba sic se habent, Encomia Chymie non opus est ut hic recenseam, quia verum est quod habet alicubi Heurnius, Cespitat jam profecto sine hac arte Medicina. Et Matthiolus in Epist. ita Sententiam fert, Ausim dicere neminem Medicum Absolutum esse posse, imo nec mediocre quidem, qui in hac nobilissima destillandi scientia non sit exercitatus. In promptu etiam foret plurimos ex Medicis nostris Londinensibus, magni nominis & famæ, adducere, qui strenue contenderunt, & etiam constanter hoc exercuerunt, ut omnia sua Medicamina propriis ipsorum manibus præpararent & administrarent. Hoc pro certo habendum, quod qui vere Medicus expertus Θεραπευτικὸν ἰατρός, fieri velit; Materiam Medicam, ejusque præparatio-

nem debitam, exactissime callere, necesse habeat⁹.

Quod si semel consequatur, patebit via, ad virtutes Medicinales omnium Pharmacorum distincte dignoscendas, & eorundem Administrationem majori cum judicio regulandam, unde felicius successus opus coronabit, & aegrotantis commodum Majori cum certitudine promovebitur: Medicus enim est qui sanat, non qui garrit: nam & hoc mihi persuasum habeo, neminem posse a priori de morborum curatione ratiocinia certa & demonstrativa instituire, nisi qui principiis solidis & firmis innitens, omnia quaeque Medicamina, ope ignis, & manuum suarum operatione, accommodare & corrigere norit: quod qui rite peregerit, Medicus est Meritis: sed hic labor hoc opus est: sunt qui Corporum principia, Vulcano mediante, ab invicem segregare norunt, qui tamen in arte Medica meri sunt Hospites; restat enim adhuc Modus Conficiendi, non citra laborem, addiscendus; quo etiam satis explorato, nec & hic laboris finis est; debita administrandi Methodus, pro circumstantiarum varietate, &c. res maximi est momenti, & scitu apprimè necessaria; licet maxime ardua & difficilis: quod si cujus labores, nostra haec conamina, hac in parte, alleviare queant, nos nec oleum nec opram perdidimus: forsitan in angustiis hisce schedulis comprehensum reperiet Lector, quod per mille volumina longe lateque diffusum spargitur: hoc tamen Lectori amico ignotum nollem, quod a trito & vulgari tramite saepe saepius recessimus, & in Methodo medendi, & in remediis accomodandis, experientia nempe nostra aliam monstrante viam: quod si cui haec nostra Methodus

10
thodus displiceat, nos nostrum non urgemus, unicuique sua libertate frui & uti libere concedentes.

Hoc tamen mihi certo polliceor, quod Tractatus hic noster aliorum Scriptorum spoliis opimis refertus fuerit: quantum enim novimus, nos a nullo Authore clam surripuimus, si quid forte mutuati fuerimus, nos grato animo palam acceptum retulimus. Nos quidem Brevitati, sed & perspicuitati, consulto studendum duximus, ne nimia prolixitate Lectori (tot Authoribus, totque Scriptis pene oppresso) tedium pareret.

Habes itaque, Lector Benevole, succinctum & dilucidum hunc Tractatum, quo duce viam carpas in morborum curatione rite expedienda, & arte Medica in tuum & agrorum commodum dirigenda: quod sane pro scopo & fine nostro nobis semper proposuimus.

Non verba faciam de Tractatu ipso an Laudem an Vituperium mereatur judicet eruditus Orbis: Quod Reliquum est, candido Lectori Horatii verbis vale dicam.

----- Si quid novisti rectius istis,
Candidus imperti, si non his utere mecum.

I N D E X

R E R U M

Cap. 1.	D E Cephalalgia seu Dolore Capitis .	
	Pag. 13.	
2.	Epilepsia & Vertigine .	15
3.	Convulsionibus .	18
4.	Apoplexia .	19
5.	Paralysi, Lethargo, Caro, Catalepsi, Tremore, & incubo .	21
6.	Phrenitide, & Comate Vigili .	ibid.
7.	Melancholia .	23
8.	Mania .	24
9.	Catarrho .	27
10.	Angina .	29
11.	Pleuritide & peripneumonia .	31
12.	Hemoptysi & Empyemate .	33
13.	Phtisi & Tussi .	35
14.	Astmate & Dispnoea .	39
15.	Palpitatione Cordis .	41
16.	Syncope, seu Leipotymia .	42
17.	De Inappetentia & Nausea .	44
18.	Appetitu Nimio .	45
19.	Dolore Ventriculi, ejusque Symptomatis, Ruelli- bus, Colera, Inflammatione, &c. .	46
20.	De singultu .	49
21.	Fluxu Alvi .	50
	22. Dy-	

22.	<i>Dysenteria.</i>	51
23.	<i>Dolore Colico.</i>	53
24.	<i>Iliaco Affectu, Vulgo Passione Iliaca.</i>	55
25.	<i>Ictero.</i>	57
26.	<i>Hydrope.</i>	58
27.	<i>Lumbricis.</i>	61
28.	<i>Scorbuto.</i>	63
29.	<i>Affectu Hypochondriaco.</i>	66
30.	<i>Rachitide.</i>	67
31.	<i>Affectibus Renum & Vesicæ.</i>	70
32.	<i>Dolore Arthritico & Rheumatismo.</i>	72
33.	<i>Febribus in Genere.</i>	74
34.	<i>Febre Ephemera, & Syncho Simplici.</i>	76
35.	<i>Febre Putrida, & Ardente.</i>	77
36.	<i>Febre Hæctica, Colliquativa & Catarrhali.</i>	79
37.	<i>Febribus Intermittentibus.</i>	81
38.	<i>Febribus malignis & Pestilentialibus.</i>	84
39.	<i>Variolis & Morbillis.</i>	87
40.	<i>Chlorosi.</i>	91
41.	<i>Mensium suppressione.</i>	93
42.	<i>Nimum Mensium profluxu.</i>	94
43.	<i>Passione Hysterica.</i>	96
44.	<i>Partu difficili; & reliquis Pereprarum Symptomatis.</i>	97
	<i>Append. De Lue Venerea.</i>	100

CAPUT PRIMUM.

De Cephalalgia seu Dolore Capitis.

3. **E**ST sensatio dolorosa orta a solutione continui infibris Nervosis seu Membranis Capitis; eaque vel intus vel extra Cranium.

2. Si intus lateat, sentitur dolor ad Radices Oculorum, exterior autem Capitis superficies Molestiæ & doloris expers remanet; sin autem ad externum tactum dolor sentiatur, tunc extra Cranium hospitatur.

Dividitur etiam in tres species. Prima audit *Cephalalgia* quæ non usque adeo inveterata est, ac secunda *Cephalæa* quæ Hæreditaria & inveterata est, & integrum occupat Caput. Tertia *Hemicrania* quæ unum tantum Capitis latus afficit. Omnes hæ species cum eandem agnoscant Originem, eandem etiam postulant curandi Methodum.

3^a In *Causa* sunt disproportionatæ quædam particulæ sanguinis, vel lymphæ, quæ cum Membranaceas & Nervosas fibras pervadunt, easdem vellicant & dirumpunt, unde Spiritus ibidem hospitati in Confusionem rediguntur, &c. *Causæ procatartice & accidentales* sunt variæ, ut Casus, ictus, fracturæ cranii, laboris vel frigoris excessus, abusus sex rerum non naturalium; intemperies *Uteri*, *Stomaci*, *Mesenterii*, &c.

4. Pro diversitate materiæ peccantis variant Dolores vel enim sunt *Pungitivi*, *Pulsativi*, *Tensivi*, *Stupefactivi*, &c. In *Pungentibus* acutis doloribus, Austere particulæ in sanguine hærent: in *Pulsativis & Tensivis*, Sanguinis Massa nimium biliosa & esaltata existit, unde cum impetu fertur per meatus cerebri; & cum a subsequente sanguine antrorsum prematur, præter naturales sibi excudit vias, unde fit solutio Continui; quo casu si succedat *Hæmorrhagia Nasarium*, Morbum tollit. In doloribus *Stupefactivis*: vel

excrementa cerebri non debite evacuantur, vel pituitosum viscidum aliquod acidum in vasis hospitatur, eorundem poros obstruens &c.

5. *Cephalalgia* illa quæ inveterata est & hæreditaria, vel quam comitatur affectio *Hypocondriaca*, *Vertigo*, *Lues venerea*, vel *fractura Cranii*, difficulter (si nunquam) curabitur; & quo provecior est ætas, eo pejus se habet: illa autem quæ *sympatica* est, seu ex consensu oritur, raro removebitur, nisi prius tollatur Morbus eandem causans, quo demum sublato ipsa cessabit.

(1.) Quod ad *Curationem* attinet, illa causas respicit; nam, in dolore Capitis pituitoso tubuli cerebri obstructi sunt reserandi; & viscosi etiam humores evacuandi veniunt. Conducunt in hoc casu omnia *Sulphureo-Aromatica*, & *Volatilia Salina spiritiosa* & quo magis *Cephalica* & *Arthritica* sunt, eo magis conveniunt. *Cephalica* maxime vulgata sunt folia & flores *Rorismarini*, *Peonia*, *Beton. Majoran. Lillii Convul. Salv. Lavendul. &c.* Sin autem *Spiritus* ab his eliciatur & additis floribus recentibus *Spiritus* denuo sex vel septem vicibus cohobetur, & deinde addatur quantitas conveniens *Oleorum Destillatorum* & *Salium fixorum*: & omnia hæc simul Mixta cum s. q. *Salium Volatilium*. ut *Sucin. C. C. Cran. Hum. Sang. Hum. Urinae, Fuligin. & similibus*; si, inquam omnia hæc simul *Circulentur* & *Destillentur*, superlativa evadunt Medicamina, in omnibus affectibus *soporosis*, reserant enim poros cerebri, & obstructions vasorum, propinata in vehiculis Morbum respicientibus; ut & illum aliud viscus in toto Corpore affectum simili modo obstruunt: interea dum hæc *Salia Volatilia Oleosa* exhibentur una cum *Stomachicis*: ut *Semin. Carminat. Cariophyll. Macis &c.* Conducit quinto quoque vel sexto die conveniens aliquod *Catharticum* propinare ad humorem Morbificum expellendum. Ex. gra.

1. ℥. Pil. Ruff. ℥ss. Rudit. ℥j. Sal. Succin. Volat. gr. iv. Ol. Destillat. Saffaphr. Fanciul. aa. gut. iij. Pill. pro unica dosi, vel,

2. ℥. Resin. Jalap. gr. xiv. Sal. Cran. Human. gr. v. Ol.

v. Ol. Cinamom. gut. ij. Conserv. Flor. Betonica . ℥.
ij. f. Bolus.

In intervallis purgandi conducunt etiam *Absorbentia* quædam, ut *Cinnab. Nativ. Oc. Cancr. Antimon. Diaphor. &c.*

(2.) In Curando dolore Capitis *Bilioſo* acredo sanguinis & nimius ejusdem calor sunt temperanda, quo Casu convenit *Venæſectio*, ut & frigida & diluentia, & ſi deficiat ſomnus, vel Dolor ſit valde vehemens, addantur *Optata*: Rx. grat.

℥. Aq. Cichor. primul. ver. aa. ꝑſſ. Spir. Sal. Dulc. q. i. ad gratum ſaporem, *Gemmarum Roſ. Rubr. ℥ij. f. Tinctura Collaturæ adde Syr. Coral. ℥ij. Laud. Liquid. gut. 60. Doſis ℥ij. vel iij. Conveniunt etiam Emulſiones e ſemin. frigid. quæ ſiant affundendo aq. Lajul. Beton. Roſ. Verben. Lil. Conval. &c.*

Prodeſt etiam Purgatio quo Casu exhibend. *Pill. Lunar. vel,*

℥. Eleſt. Lenitiv. ℥j. Pulv. ſanct. ℥j. Ol. anis. gut. v. Spir. Nitr. gut. x. M. Externe conferunt etiam *Cucuphæ* quæ ſiunt ex herbis & floribus *Cephalicis*, *Oleis diſſillatis*, vel *Spiritibus mixtis cum Linimentis.*

C A P U T II.

De Epilepſia & Vertigine.

1. **E**pilepſia eſt motus *Convulſivus* omnium partium corporis, una cum ſenſus & motus (pro tempore) Læſione.

2. Quando *Cauſa* primaria in Cerebro exiſtit, dicitur *Epilepſia Idiopatice*; & quando a Stomacho, Utero, vel partibus externis dependet, dicitur *Sympatice*. Dividitur in *Cravem & Levem*, *Periodicam & Irregularem*, *Hæreditariam & Acquiſitam*.

3. Pars affecta eſt Cerebrum & Genus Nervosum.

4. *Cauſa* eſt vitioſa & Acida quædam *Lympha* quæ cum ſpiritibus Animalibus copulata eodem in furorem concitat, & violenter ab invicem ſeparat, &c.

5. *Signa* Quæ in Capite ſedem habent ſunt *Torpor,*

Dolor & Vertigo; in facie *pallor*, in Lingua *inordinatus motus*, & in mente *timor & horror*. Quidam subito in terram prosteruntur, quidam gradatim & pedetentim decidunt, & quidam ex parte tantum cadunt. Plerumque contrahitur Corpus; quidam denique alto additi silentio horrendos edunt aspectus; maxima tamen pars magno cum strepitu spumam ex ore ejaculatur.

6. *Epilepsia* difficulter curantur, speciatim si *invenientia* & *Idiopatica*, cum paroxismo longo & gravi, & quas comitatur involuntaria Excrementorum excretio &c. Sed si *Sympatica* sit & non adeo vehemens nec inveterata, est curabilis, speciatim in pueris, vel ante pubescentiam; si autem *Hereditaria* sit, & cessante paroxismo superstes sit *Delirium*, sola Mors (quoad novimus) levamen adfert.

7. In *Curatione*. Durante paroxismo Consulunt Medici quod altis vociferationibus, stimulationibus, Crinium divulsionibus, frictionibus & Ligaturis excitetur *Æger*. Nos autem raro aliis insistimus Mediis, quam quod Naribus admoveatur *Spiritus Salis Armoniaci Succinat*. Vel ore excipiantur *gut. viij. vel. x. Essent. Succin. vel Castor*: vel exhibeatur eorundem *tinctura* in Cochleari uno *Aq. Cinamom.* ore nempe vi divulso. Extra paroxysmum si ventriculus multis scateat scæditatibus, propinetur *Emeticum*; si *Pleniora* adsit fieri posset *venesectio*. Utcumque sit, lenis aliqua Purgatio bis vel ter per septimanam repetita conferi, cui semper addantur *Cephalica*, ut

1. ℞. *Extract. Rud. ℥j. Resin. Jalap. gr. iv. Ol. Rut. Rorismarin. an. gutt. iij.* fiant Pill. Numero 5, propria Dosi.

2. ℞. *Diasen. ℥j. Sal. Volatil. Succin. gr. iv. Ol. Cinamom. gutt. ij. f. Pul.* Et Diebus a purgatione liberis utatur *salibus volat. Oleos.* in Capit. præcedent. præscriptis; idque bis vel ter per diem in vehiculo aliquo appropriato, & quantitate æque larga ac patientis fert Natura. Vel

℞. *Aq. Lil. Convall. Pæon. aa. ℥iij. Spirit. cranii Human. succinat. Tinctura Castor. aa. ℥j. Syr. e succo Ce-*

Cerasor. Nigr. an. ℥ij. misc. sumat Cochlearia ii. læpius. Omnia Salia Armoniacæ multum conferunt, ut & illa Lumbricor. Terrestr. Stercor. Pavon. Ungul. Alcis, Hirundin. &c. Præterea quandoque etiam locum obtinent Alkalla fixa quæ acidum absorbent, ut Terra sigill. Oculi cancror. Bezoart. Lunar. & Mineral. præferuntur Cinnabris & Nativa & Antimonii. Ex grat.

℥. Cinnabar. Antimon. ℥j. Visc. Querc. Rad. Pæon. Maris Cranii Human. Corall. Rubr. aa. ℥ss. Croc. Cinnamonom. Castor. aa. ℥j. f. Pulvis subtilissimus. Singulis ℥j. add. Sal. Volat. C. C. gr. vi. Ol. Salv. gut. ij. pro una Dosi. Pro vehiculo utatur aquis destillatis ex Aromaticis supra præscriptis; decoct. Lignorum, Phlegmat. sanguinis, Lumbricor. Terrestr. Hirundin. &c. plurimum valent, quæ dulcorentur Syrupo aliquo Cephalico qui maxime congruit ægri palato.

Externæ Cucuphæ, vel Emplastra ex Herbis Cephalicis & Aromatibus utiliter satis applicantur; magis tamen valent Salia Volat. Oleos. si debite applicantur; & nosmet ipsi experti novimus vesicatoria vertici capitis, & plantis pedum applicata multum fecisse.

Empirica remedia sunt Hepata exsiccata Ranarum Luporum, vel Corvorum, Sang. Fel. vel Secundina Mulierum, vel detrahantur ℥ij. vel iv. sanguinis e brachio ægri, & ebibat calide.

Amuleta fiunt ex Rad. Pæon. Asa fetida, Verben. Ungul. Alc. cran. Human. &c. Si Epilepsia sympatica sit affectus illi & partes illæ affectæ ex quorum consensu originem trahit, sunt maxima cum cura observanda & curanda.

Vertigio est levis Epilepsia; unde eandem vendicat Curandi Methodum, & iisdem cedit remediis quibus Epilepsia.

C A P U T III.

De Convulsionibus.

1. **C**onvulsio est continuata & involuntaria Musculorum Contractio, procedens ab interiori irritatione generis Nervosi.

2. Si totum afficiat corpus dicitur *Tetanus*: si Corpus antrorsum inflectat, dicitur *Emprostotonus* si retrorsum, *Opisthotonus*: si os contrahat, *Spasmus Cinicus*, si Maxillam, *Trismus*, &c.

3. *Signa* maxime variant: nam inter omnes convulsione correptos quos unquam nobis videre contigit, paucissimos observavimus iisdem stipatos signis: quidam huc & illuc agitantur, quidam vociferant, quidam denique vocem edere nequeunt, sed subito illis os contrahitur; quibusdam particulare aliquod Membrum afficitur, ut *Oculus*, *Lingua*, *Brachium*, *Crus* &c.

4. *Causa* omnium *Convulsionum* est inordinatio & explosio *Spirituum Animalium*, propter *Acidum*, vel acrem aliquam materiam partes quasdam Systematis Nervosi irritantem.

5. *Convulsionem* plerumque sunt periculosæ: si enim procedant a *Vulnere*, nimio *Hellebori* vel *Antimoni* usu, a veneno assumpto, a febre prægressa, a nimis vigiliis, jejuniis, &c. *Ægri* in maximo versantur periculo: & si præterea *Convulsio* vehementer urgeat & corripiat *linguam labia, nasum, oculum*, partesque vicinas, instat *Mors*, & incassum ulla adhibentur remedia.

6. *Curatio* hujus morbi coincidit cum illa *Epilepsie*, nam & in hoc etiam casu conducunt *Cathartica* leviora, *Vesicatoria* (modo urgeat necessitas) *Emetica*, ut & *Phlebotomia* quæ omnia (nisi debilitas virium vel aliæ circumstantiæ contraindicent) magno cum fructu usurpantur: ut & omnia *Salia Volat. Oleosa* (quæ in superiori capite vel illud præcedente recensuimus) quæ in omnibus *Convulsionibus*, *Soporiferis* Morbis maxime conveniunt, qui-

quibus etiam maxima cum efficacia fomentantur vertebræ Colli, spina Dorsi, & in spasmo particulari pars contracta; quod remedii genus nullatenus negligendum esse prædico: longe enim præferenda sunt *Linimentis ex Oleis Expressis*, seu pinguedine *Auguillarum*, *Anserum*, *Anatum*, *Cannum*, &c. Sicut frequentissima nobis comprobavit experientia. Ex. grat.

(1.) ℞. *Cran. Human. succin. ad. partes æquales*, exinde ope destillationis eliciatur *Spiritus. Sal.* & *Oleum*; cuius lib. β. add. *Rorismarini ℞. j.* *Ol. Cariophyll. ℥β.* *Sal. tartari ℞. β.* Destill. S. A. Hoc vel huic simile externe adhibeatur, quod & interne assumi potest in vehiculo aliquo *Cephalico*, vel (2.) ℞. *Ol. Terebinth. ℥viij.* *Succin. alb. ℥j.* *Ol. Vitriol. ℥℞.* f. *Ballamum* quod separetur ab *Acido* & *scæcibus*, deinde eodem inungatur *Æger*, pro *Judicio Medici*. Sex res non naturales debite & cum ordine usurpentur, speciatim autem caveantur *passiones Animi*, *Metus enim*, *Ira* *Amor*, *Mæror*, &c. sæpe in *Morbis convulsivis* *paroxysmum* renovant.

Si *convulsionem* præcedant *febrem*, *variolas*, vel *Dentitionem* puerorum, sæpissime sua sponte cessant.

C A P U T IV.

De Apoplexia.

1. **A** *Poplexia* est subita *Sensus* & *Motus* abolitio, ex qua *Ægri* (pro tempore) quasi *exanimis* concidunt, nullo vitæ signo superstite nisi *sola respiratione*.

2. Hic *Morbis* vel subito vel *accidentaliter* quasi *invadit*, vel *subsequitur* *morbum* aliquem prægressum, ut *Epilepsiam*, *Lethargum*, &c. estque vel *vehemens* & *periculosa*, vel *lens* & *minus periculosa*.

3. *Causa proxima* est *extinctio* vel *profligatio Spirituum Animalium*, orta a *nimia Aciditate* *Sanguinis*, vel *viscidiori aliqua pituita*, *poros Cerebri*,

vel ejusdem Nervos infarciendo; vel a *Narcoticis* fortioribus vel Sanguine extravasato, &c.

4. *Signa*. Durante paroxysmo; Æger somno obruitur, stercorem edit, respiratio est inæqualis & interrupta, imo (si *paroxysmus* valde urgeat) vix percipi potest: & licet vellicetur, stimuletur & comburatur, omni sensu tamen privatur. Quandoque *paroxysmus* est levior, & Æger stupore corripitur paulo majore quam in *Paralysi*.

5. Si *Pulsus* sit debilis, *Respiratio* difficilis una cum *ronchis*, vel si sudores frigidi, stridores, & spuma oris vel saltem major horum pars *Apoplecticum* afficiat, vix unquam liberatur; quod forsitan contingat *Paraliticus* evadit: Si *paroxysmus* sit levior, pulsus fortior, & si post Sanguinis Missionem levamen sequatur, salutis spes quædam affulget.

6. *Therapeja*. Omnibus nitendum est *Mediis* ad Spiritus Animales vinculis suis expediendos, obstructions meatuum removendo, &c. Ægrotus erectus sedeat, manus etiam & Brachia, crura & femora fortiter fricentur; *Sternutatoria* & *Errhina* fortiora Naribus indantur: vel:

Tinctura Viper, vel *Castor*. Mixta cum *Ol. Cariophyll* ori injiciatur: mittatur Sanguis e brachio vel vena potius *Jugulari*, ad Circulationem liberiozem promovendam, hoc statim levamen adfert, si Sanguis vel Lympha Stagnans amoveri possit: *Enemata* etiam aciora injiciantur, quæ ingredientur *Crocus Metallorum*, *Colocynth*, *Spir. Vin. &c.* *Emeticum* etiam usurpetur, speciatim si *Narcotica* Morbum induxerint. Sed in hoc casu ut & in omnibus aliis semper respiciendæ sunt ægrotantis Vires. Huc etiam spectant *Sulphureo-Aromatica*, & *Spiritus Salino Volatiles*, quorum in capite præcedente Mentionem fecimus. Vel

℞. *Spir. Salv. Rosismar*, aa. ℥vi. *Ol. Cariophyll*, ℥ss. *Spir. Cran. Human. Saccinat*, ℥ij. in quo digere *Cubeb. Zedoar, Nuc. Moschat. Castor*, aa. ℥vj. Stent per dies aliquot deinde decant. Dosis ℥ss. in Aq. aliqua *Apoplectica*, Conducunt etiam *Alkalia fixa ad Aci-*

Acidum imbibendum, quibus add. etiam *Aromatica Cathartica* hic locum habent quæ sunt ex *Extract. Colocynth. Hellebor. nigr. Syr. è Rhamno Cathartic. Pill. duobus Pill. Rud. & semper add. Caffor. Sal. Volat. Cran. Human. Fulignis*. Et *Vesicatoria* etiam & *Cucurbitula Scarificata nucha Coll & Cubitis* admoveantur.

C A P U T V.

De Paralyfi, Letargo, Cavo, Catalepsi, Tremore, & Incubo.

i. **O**Mnes hi Morbi participant de natura *Aplexiæ* & solummodo gradu non *Essentia* differunt; eandem etiam agnoscunt *Causam* & eandem afficiunt partem.

2. *Causa* horum omnium affectuum est *Lympha* coagulata seu quodammodo vitiata vel serum, vel Sanguis extravasatus, vel similis quædam materia *Heterogenea* poros cerebri vel ejusdem appendicis invadens, unde influxus *Spirituum Animalium* inhibetur, vel eorum radientes emanationes obtunduntur, &c.

3. *Therapeia* omnium horum affectuum speciatim consistit in reperatione pororum *Cerebri*, & procuratione liberioris transitus *Spirituum Animalium*, unde utendum est omnibus quæ præscripsimus in *Curatione Morborum*, de quibus hætenus egimus; omnia enim illa remedia simili modo & hic & in cunctis affectibus *Soporosis*, usurpanda veniunt.

C A P U T VI.

De Phrenitide, & Comate Vigili.

i. **P**hrenitis est inflammatio *Cerebri* & *Membrarum* ejusdem, una cum *febre* acutiori; sed *Coma* est sine *febre*.

2. *Phrenesis* est vel *spuria* vel *vera*; *spuria* plerumque

que contingit in *febribus biliosis*: vera est totalis memoriz eradicatione adeo ut *Æger* omnia *Oblivioni* tradat; & hæc differt tantum *gradu* a *Comate*.

Adest irregularis *Loquela*, & puerilis *lufus* cum plumis, straminibus, &c. *Oculi* videntur magni & excitati, sunt etiam vertiginosi, & delirant.

3. *Causa* est *bilis* maximè *Volatilizata* quæ ad *Globam cerebri* partem eversa *Spiritus Animales* accendit, in *furorem* & *confusionem* concitat. *Omnes Meditationes* seriæ & profundæ, curæ, studia, mæror, ira, &c. sunt causæ antecedentes, quoniam *bilem* exasperant, *Spiritus Animales* exagitant & accendunt, &c. *Omnes dolores*, si vehementes, possunt etiam causæ vicem sustinere.

4. *Phrenitis* sæpissime est *Lethalis*, præsertim si sequentibus *Symptomatis* stipetur, nempe, *fridore dentium*, *motu Linguz* & *manuum tremulo*, *dejectionibus albis*, *Urina tenui alba*, *Convulsionibus*: *Stultis* & *Ludicris actionibus*, ut *plumarum collectio* nibus in lecto, &c. Sed si post *statum Morbi* *Symptomata* minui videantur, maxima affulget spes.

Coma procedens ab *Ira*, *labore*, *studiis*, *solicitudine*, &c. *facili negotio* curabitur.

5. *Therapeja Venæ sectione* celebrata, injiciantur *Enemata refrigerantia*, idque frequenter. *Vomitoria* maxima cum cautela exhibenda sunt, mitiora autem *lenitiva*, ut *Elect. Lenitiv. Diaprun. pulp. Tamarind. prunor. &c.* conducunt. *Omnia Aquea & Acida* valde sunt *efficacia* in *Spiritibus debaccantibus* compescendis & ad *statum naturalem* reducendis. Ex. gra.

(1) ℞. *Aq. Endiv. Primul. ver. Rosar. aa. ℥ij. Spirit. Nitri gut. 40. Syr. papaveris Rhæad. ℥j. M. vel*

(2) ℞. *Aq. Acetosell Lactuc. aa. iv. Syr. Diamor. Diacod. aa. ℥j. Spirit. Nitri Dulc. gut. 30. M. Conveniunt etiam ad bilem temperandam Emulsionis factæ ex semin. frigid. cum aquis hisce Destillatis vel Aq. Hordei. Externe Anodyna refrigerantia Capiti applicari possent, ut Papav. Nymphæ lactuc. Germin. popul. primula ver. portulaca Cucurbita sativa, Solanum, flor. Rosar. fol. violar. quibus add. Camphor. Mosch.*

Mosch. Ambragrysea, & si opus sit, *Opium*, Si hæc (supra præscripta) non juverint, propinanda sunt *Opiata* interne, speciatim in *Comate*, sed in *Phrenesi* caute exhibenda sunt (semper incipiendo a minori Dosi) idque potius in *febris declinatione*, quam *augmento*.

C A P U T VII.

De Melancolia.

1. **M***elancolia* est Delirium sine febre, ortum a Spirituum Animalium hebetudine.

2. Si ejus præcipua sedes in Capite sita sit, dicitur *Cephalica*, si inferius in Abdomine, dicitur *Hypocondriaca*.

3. *Causam* in hoc consistere autumamus, quod Spiritus Animales qui in seipsis sunt maxime subtiles, & purissimi Tincturam quandam acidam recipiunt in fonte suæ Originis, unde hebescunt & quasi Cæci & Caliginosi evadunt, & cum adeo inertes fiant, in vias quasdam devias incidunt, & quocumque se conferant ibi hærent saltem nimium ibidem morantur, unde oriuntur Monstruosæ illæ imaginationes, earumque adeo Diutina remanentia in Animis ægrotantium.

4. *Signa* præcipua sunt *Timor*, & *Mæror*. Sed præterea adfunt quandoque & alia: quidam enim uberius fundunt Lachrymas, alii autem altos & pueriles tollunt Cachinnos, quidam seipsum imaginantur altiori gradu Locatos quam ipsos reges, dum alii se bufone viliores fatentur, quidam prophetas agunt, & omnia sua effata pro oraculis tradunt, alii autem omne quod ore protulerint pro mendacio vendicant, multi se malo quodam genio præpossessos autumantur, & non desunt etiam qui violentas sibi injiciunt manus.

5. Hic morbus semper est Chronicus, & si *Delirium* adsit extremum, & inveteratus sit morbus, raro aut nunquam emergunt.

6. *Curatio* consistit in volatilizando Spiritus Animales & expediendo ab acido illo eisdem obtundente & obsuscante; in quem finem frequenter instituat *Sanguinis Missio* ex venis Sedalibus & quandoque in Brachio, interea utatur æger *Sal. Volat. Oleos.* quale præscriptimus dum de morbis Soporiferis agebamus. Subinde etiam *Emetica*) qualia vulgo ex *Antimonio* præparamus) bono cum successu usurpantur. Conducunt etiam *Enemata Præparativa*, quæ nempe *Cathartica* viam sternant, ipsa autem *Cathartica* fiant ex *Extract. Hellebor. nigr. Extract. Colocynth. Extract. Ruidii. Pill. de Succin. Tartari Diasen. Hiera picra Elix. Proprietat. fact. cum Tinctura Antimonii* & propinat. a xx. ad Lx. gut. in *Elix. salut. vel Decoct. Epithymi.* Hæc autem vel similia bis vel ter per septimanam propinanda sunt, profunt etiam *Absorbentia* ad Acidum imbibendum, ut *Oculi Cancrorum. Coral. Margarit. &c.* etiam *Chalibeata*, ut *Vitriolum Martis* & ejuldem *Tinctura*; & *Tinctura Salis Tartari*, & *Antimon. Ens Veneris*, &c. pro vehiculis utendum est *Decoctis* vel *Aq. destillatis Fumariæ Serpill. Amara Dulcis, sero Lactis, vel Aq. acidulis.* Cavendum in hoc affectu ne nimium insistatur in usu unius remedii (nisi universalis fuerit:) omnia autem supra præscripta in usum sunt revocanda pro prudenti *Judicio Medici*, & morbi exigentia.

C A P U T VIII.

De Mania.

1. **M**ania est *Delirium* sine febre, sed cum furore & præcipitantia, ortum a depravatione Spirituum Animalium.

2. Quod ad *Causam* attinet, nos *Villisi* sententia calculum nostrum adjicimus, quod nempe Spiritus Animales a benigna & propria indole in aliam malignam & depravatam degenerant, quæ maligna qualitas originem suam trahit vel ab ipsis Spiritibus Animalibus, ut ex passionibus violentis, terroribus, & ex
spe

spē rei alicujus deoptatæ subito & improvise frustrata, vel ex morbis in cerebro præexistentibus, ut *Melancholia*, *Phrenitide* &c. Vel oritur hæc malignitas a vitio Sanguinis, ut quando Hæreditaria est, vel quando fermenta venenata Sanguini insinuantur, ex morsu animalium Rabidorum, toxicorum quorundam assumptione, &c.

3. *Symptomata* vulgaria sunt *Delirium* & *furor*. Sed & insuper *Maniaci* maxime sunt audaces & feroces, continuo vigilant, robore incredibili pollent, perferunt etiam intensissimum frigus, plagas severissimas, inediam summam, sine ulla noxæ conscientia; incessanter etiam simiarum emuli ludicros & pueriles exercent actus, semper scelus aliquod machinantur: & licet Mitiores præ se ferant Indolem, nisi Durioribus manibus & vinculis coerceantur, indomiti evadunt.

4. Simili modo & in *Melancholia* & in *Mania* afficiuntur Spiritus Animales, facultas Ratiocinativa, &c. & sæpissime hi duo affectus vices inter se invicem commutant.

5. *Mania* sola raro est Lethalis, attamen nunquam non difficilis Curatu, speciatim si Hæreditaria sit, vel inveterata; vel si morsui Animalis Rabidi originem suam debeat: sin. autem leviora adsint Symptomata, *Febris*, *Hæmorrhagia* &c. & si recens sit, facilius curatur.

6. Quod ad *Therapeiam* attinet. Æger rigidus quosdam magistros sibi præpositos habeat, quos formidet, & quibus parere assuescant; amoveantur omnia alia objecta quæcumque quæ illi bilem movere apta nata sunt. vel quæ vexationem aliquam insignem producant. Custodes etiam & illi quorum feruæ subicitur, jucundo aliquo sermone ejus animum divertant, & blandis pollicitationibus illum demulceant, dum mitior existit: sin. autem extra oleas vagari incipiat, minas acerbissimas intonent. Cum tamen affectus hic Spiritualis sit, & in fonte animali situm obtineat, alia prorsus incunda foret Methodus Curatoria quam hic proponimus, adeoque hanc nostram Methodum pro optima non vendicamus, sufficit tantum hanc substituisse pro præsentī, donec

donec demonstratio magis evidens effulserit in meliori illa methodo quam jam insinuavimus.

Ad quam *Curam* incoandam fiat *Venaesectio* sexto quoque vel octavo die reiteranda in venis *Hemorrhoidalibus* Pede vel Brachio; *Vomitoria* etiam vicissim repetantur; Ex. gr.

(1) ℥. *Ent. Vener. Tart. Emetic. aa. gr. viij. M.* pro unica Dosi; vel substituatur hoc *VVillsii*.

(2.) ℥. *Sulph. Antimonii gr. x. Cremor. Tartari* ℞. misce Vel,

(3) ℥. *Vin. Hellebor. ℥j. Tart. Emetic. gr. iij. misce* pro una Dosi.

Cathartica etiam quarto quoque vel quinto die alternatim intercalanda veniunt, ut

(1.) ℥. *Extract. Hellebor. nigr. ℥ij. En. Ven. ℥j. Tart. Vitriolat. gr. vj. f. bol. Vel,*

(2.) ℥. *Extract. Hellebor. nigr. pulv. Colocynth. Mercurri Dulcis, aa. ℥j. M. f. Pill. pro una Dosi, Vel,*

(3.) ℥. *Decoct. Epthymi ℥iv. Diasennæ ℥ss. Misce;* Nota bene omnia hæc evacuantia exhibenda esse cum respectu habito ad vires ægrotantis: hoc tamen observavimus quod *Melancholia* vel *Mania* affecti plerumque fortiora requirunt Evacuantia, & melius ferunt, quam in aliis affectibus, intervallis etiam Alterantia specifica suas præstant vices: omnium fere Authorum scripta hujusmodi scitent præscriptis; nos quæ maxime efficacia noverimus pro exemplis proponemus.

(1.) ℥. *Ent. Vener. Bezoard. Lunar. aa. ℞. Conserv. flor. primul. veris ℥j. fiat bolus.*

(2.) *Regul. Antimon. Dissolut. in Ol. Vitriol. ℥jv. Limatur. Chalybis ℥j. quibus adde Aq. Serpill. ℞. ℞. Diger aliquamdiu & deinde decant. Dos. ℥j. pulveris autem ℥ss. Vel,*

(3.) ℥. *Spirit. Sal. Armoniaci ℥iij. Ol. Vitriol. ℥ij. misce guttatim. Dosis 60. gut. sepius. Vel,*

℥. *Ent. Vener. a ℞. ad ℥ss. Hæc remedia exhiberi possunt in serolactis, Aq. Acidulis, Decoct. ex. Summitatibus Hyperic. Sanguisorb. Amar. Dulc. Violar. Borag. &c. Si nullum horum levamen adferat, & delin-*
ciat

ciat somnus, usurpentur *Opiata*, quæ fermentanda sunt, & exhibenda una cum *Camphora*. Sunt & innumera alia remedia, ut *Sanguis Canis*, *Leporis*, *Hominiis trepidi*, *Asini*, &c. Sed si ex supra præscriptis in usum adhibitis nullum profit, incassum alia adhibentur, nam desperata est causa.

C A P U T IX.

De Catarrho.

1. **C**atarrhus est affluxus lymphæ vitiate in ullam partem Corporis humani; dolorem & aliquando tumorem causans.

2. *Signa* sunt affluxus feri ad Nares & oculos, stertutatio stimulatio in *Larynge*, intumescencia *Amygdalarum*, quam subsequitur *Raucedo*, *infarctus Bronchiæ*, *tussis*, & plerumque *febris*, quandoque hæc materia *Catarrhalis* tenuis est, acris, & biliola, inflammationes producens, & dolores acutos pungentes in diversis Corporis humani partibus; quandoque, crassior est, viscida & pituitosa, producens *Hebetudinem*; *febres intermittentes*, *Scorbutum*, *Hydropem*, &c.

3. *Causa* est nimium Lymphæ in Corpore extravasatæ, quæ cum in partes membranosas vel musculares defertur varii Generis dolores excitat, prout nempe est vel *Acida*, *Salina*, *Acris*, &c.

Causæ accidentales quandoque accersendæ veniunt a commestione intempestiva, computatione inordinata præcipue autem ab externo frigore (maxime cum Lympha in fluxum concitatur) quo pori constipantur & transpiratio inhibetur.

4. Si materia hæc *Catarrhalis* parva Quantitate affluat, & nullam participet *Acrimoniam*, & solummodo in Nares decidat, facile Curatur; Sin autem extravasata hæreat in *Maxillis*, *Amygdalis*, vel *Larynge* pejus se habet, sed si in *Pulmone*, pessimo in statu sunt *Ægri*, præcipue si Lympha copiose affluat, & acris sit, si *Æger* provectori gaudeat ætate, vel si *tussi*; *Astmati*, *Phthisi*, &c. obnoxius fuerit.

(1) *Curatio*. Si materia sit tenuis & acris, & tētuatur *Febris* imminens conducit in principio *Diaphoretica*, & *Bezoardica* exhibere: & pro potu ordinario.

M. Aq. Hordei lib. iv. *Syr. Papav. Rheados* ℥iv. *Oli. Sal. vel Sulph.* q. s. ad gratam Aciditatem: *M.* ex usu hujusmodi Medicaminum *Ægrotans* citissime restituetur, sicut frequentissime experti sumus,

(2.) Sin autem procedat a *Lympha* vitata, vel stomacho impuro, & oppresso ex nimia *Commestatione*, perpotatione, & hoc in Casu primo purgetur ventriculus ope *Emetici* alicujus, & lexetur *Alvus* ope *Elect. Lenitiv. Diaprun. &c.* vel si hoc serum extravasatum usque adeo sit acre, ut *inflammationes*, *Rheumatismos*, *Anginam*, *Pleuritidem*, &c. producat admittenda est *Venæsectio*; & partes dolores affectæ foveantur cum *Sal. Volat. Oleos.* quæ & intus assumpta cum *Diacod.* vel pauxillo *Laud. Liquid.* plerumque curationem perficiunt: quandoque etiam *Spirit. Nitri Dulc.* conducit.

Si materia sit crassa, hebetudinem *Causans*, &c. *Omnia Volatilia penetrantia* & *lacutis gaudentia* particulis requiruntur: ut *Sinapi*, *Ros. Solis*; *Rad. Ari*, *Enula Campan.* *Iridis*, *Fenicul.* &c. & omnia *Alkaliaz* que *Fixa ac Volatilia*.

Si feri *stagnatio* circa *pulmones* contingat, & exinde *suffocatio* aut *pregravis infarctus* oriatur, conducit etiam *Venæsectio* (quanquam & hoc remedii genus mihi non sit *Cordi*) spatium enim parat reliquæ *Massæ* ad altcriorem *circulationem* peragenda, in hoc etiam Casu non negligenda *Sal. Volat. Urinosa* una cum *Gum. Ammoniac.* vel *Myrrha* ibidem dissolutis. Ex. gra.

℥. Spirit. Fuligin. Succin. Sal. Armoniac. aa. ℥ij. *Gum. Ammoniac.* ℥j. *M.* & exinde eliciatur *Tinctura*. *Dosis* ad gut. 40. in quolibet liquore convenienti. *Convenient* hic etiam *Absorbentia* ut, *Oc. Cancror. Testæ Testudin. Bezoard. Antimon.* & similia, quibus add. *Milleped. Lumbric. Terrestr. Salia Lixivialia*, & hujusmodi alia quæ serum superabundans evacuant, vel per *Diuresin*, vel per *Diaphoresin*. Hæc supra

supra nominata nullis fere remediis cedunt in *Catarrho* inveterato curando.

In *tussibus* utendum est *Balsamis*, *Oleis expressis* remediis *Mellitis* vel *Saccharo* imprægnatis, & si materia tenuis sit & *Acris Opiata* exhibenda sunt. Maxima autem cautela adhibenda est ne nimium liberaliter insistantur in usu *Bebicorum*, præcipue autem opiatorum.

Externe *Cucurbitulae*, *Vesicatoria*, *Fonticuli*, *Emplastra*, *Lavamenta*, &c. in usum revocanda sunt, sed semper ex Consilio prudentis Medici.

C A P U T X.

De Angina.

1. **A**ngina est inflammatio in Musculis *Laryngis* & *Æsophagi*, *Tonsillis*, *Palato* vel *Maxillis*, una cum Tumore doloroso, quandoque interno quandoque externo.

2. Dividitur in quatuor species.

(1) Prima est *Cynanche*, quando musculi interni *Laryngis* inflammantur sine magna intumescencia.

(2.) Secunda dicitur *Synanche* quando adest Tumor respirationi officiens.

(3.) Tertia est *Paracynanche* quando Musculi externi *Laryngis* afficiuntur sine tumore apparente;

(4.) Quarta est *Parasynanche* quando inflammantur Musculi externi faucium una cum tumore.

3. Signa sunt *respiratio* & *Deglutitio* difficilis; *Rigiditas Colli*, *Dolores pungentes* & *comburentes* (quasi circa *Maxillas* quandoque etiam periculum suffocationis, & plerunque *febris*.)

4. *Causa* est Sanguis commixtus vel saltem occurrens *Lymphæ* vitiosæ in meatibus suis arctioribus, unde evadit grumulosus, & tubuli obstruuntur, adeo ut stagnatio insequatur, & exinde fermentum aliquod acescens acquirat, unde manant *Symptomata* hætenus descripta.

5. *Angina* non magno stipatur periculo, sed *Cynan-*

nanche pejor est *Synanche*, & reliquæ duæ species minus sunt periculosæ. Si dolor sit maxime acutus, & respiratio valde difficilis, præsens ferendum est levamen, ne æger morti succumbat.

6. *Curatio* (si recens sit *Angina*) consistit in obstructionibus referendis, motu Sanguinis restaurando, & ejusdem Aciditate corrigenda. In quem finem (licet non simpliciter necessaria sit) *Phlebotomia* in Brachio, Collo vel sub Lingua, opem fert : Medicamina autem illa quæ nunquam non finem assecuntur sunt *Sal. Volat. Oleos.* Externe applicata, & intus etiam exhibita in vehiculo aliquo appropriato, vel mixta cum *Anodynis*; hæc enim non solum obstructiones referant, Sanguinem coagulatum dissolvunt, & fluiditatem ei conciliant; Lympham stagnantem vivificant (quasi) & motui restitunt, sed & ex eo quod vi *Diaphoretica* prædita sint, materiam peccantem etiam expelunt : & sanguinem mundificant, unde gravia illa *Symptomata* cito evanescent, sicut frequens experientia nobis dictavit : His add. *Salia Volatilia* ut *Spir. C. C. Fuliginis*, *Sanguin. Urin. Sal. Armoniac. &c.* Et gr.

℞. *Aq. Papav. flor. Sambuci*, aa. ℥iij. *Spir. Sal. Armoniac.* ℥j. *Diacodii* ℥i℥. *M. lumat cochlearia* duo sæpius.

Utatur etiam *Gargarismatibus* qualia sequuntur; si particulæ *Biliose* Sanguinem invaserint, Remedia *Nitrata* locum obtinent, vel misceantur, cum *Urinosis*, Ex. gra.

(1.) ℞. *Aq. Plantaginis* ℥iv. *Sir. Papav. Rhead.* ℥j. *Spir. Nitri Dulc.* ℥j. *Misc. dosis* ℥j. singulis bihoriis vel trihoriis, vel,

(2.) ℞. *Aq. Ebuli, Ros. Rubr.* aa. ℥i℥. *Sal. Prunell.* ℥ij. *Sal. Volat. Urinæ* ℥j. *Syr. e Ros. Siccat.* ℥i℥. *dof.* ℥j. sæpius: vel utatur pro *Gargarismate*.

Vulgus medicorum remedia *Repellentia* in usum vocant, sed caute sunt adhibenda, præcipue si adsit malignitas: quod ad nos attinet, nihil adhuc vidimus quod par sit *Salibus illis Volatilibus Oleosis*, in *Angina* desperata, præter enim plurimos effectus egregios hætenus

tenus memoratos, amoveant etiam omnem malam Dispositionem *Pulmonum*, quæ sæpe auditrices ad-movet manus in *Angina* maligna ad suffocationem promovendam, qua de causa ocyus & sæpius propinanda sunt ne ex unius diei mora mors curam anticipet.

Externe Album Græcum una cum *Nidis Hirundinum*, fabricatum in modum *Cataplasmatis* cum *Melle*, vulgare est remedium, ut & plurima alia *Stercora* & *Urinæ*: Ex. gra. *Hominum*, *Anserum*, *Gallarum*, *Equorum*; vis medicinalis sine dubio consistit in *Sale Armoniaco* & *Nitroso*, quo referta sunt: omnes Authores hæc *Stercora* miris extollunt præconiis: sed nos frequentissime experti sumus priora illa esse præstantiora.

Quidam utuntur *Vesicatorii*, *Cucurbitulis*. &c. quæ multum profunt. Vide *Platerum*, *Riverium*, *Sylvium*. &c.

Si primo die curatio non succedat *Enema* iniiciendum est, & *purgatio* instituenda (pro commodo ægri) & superius præscripto denuo iteranda sunt.

C A P U T XI.

De Pleuritide & Peripneumonia.

1. **P**leuritis est inflammatio *Pleurae*, *Peripneumonia* autem *Pulmonum*, earumque membranarum.

2. *Signa* sunt respiratio difficilis, febris acuta, dolor lateris Punctivus, & Lancinans; Tussis vehemens, primo aggressu sicciior quidem, postea autem cum sputo Spumoso & Sanguineo. Quo magis hisce quadrant signis, eo meliori jure legitima dicuntur. Discrepant etiam a se invicem quoad partem affectam, & gradus malignitatis: *Causa* tamen & *Cura* utrobique est eadem.

3. In *Causarum* classem adduci posset serum extravasatum; plerumque autem *Causa* est Sanguis extravasatus & stagnans, unde Acidum acquirit fermentum, inflammationem excitans, &c.

Causæ Casuales sunt *Pletora*, transpiratio inhibita, præcipue tamen quando Sanguis cum impetu meatus per-

percurrit, ut in exercitio violentiori, nimia compotatione, &c.

4. Si *Ægrotans* hoc morbo antea laboraverit, vel si *Asthoma* præcesserit, vel provector adsit *ætas*, vel sputum minuatur, imo plane cesset dolore remanente; vel si sputum Sanguineum sit, flavum, aut nigrum, respiratio maxime difficilis, &c. In omnibus, inquam, his casibus res periculo non vacat: sed si *Symptomata* minui videantur, & sputum album & leve existat, *æger* restituetur.

5. *Curatio* parum differt ab illa quam in *Angina* refereram.

(1.) *Sanguinis Missio* (pro viribus *ægri*) prodest: sed si prostratæ sint vires; & adsit malignitas, instituitur ope *Sanguisugarum*; vel penitus omittatur, & ejus vicem subeant *Cucurbitulæ Scarificatæ*.

(2.) Utatur *æger Alkal. Volatil.* qualia sunt *Sali Armoniac. Spirit. Sanguin. Urin. Sal. Armoniac.* quibus add. *Anodyna & Pectoralia*, ut & *Diaphoretica & Alkalia fixa*, prout urget occasio.

℞. *Aq. Cardui Hyssop. aa. ℥iij. Syr. Papaveris Erratici ℥iij. Spirit. Sal. Armoniac. ℥j. M. dolis ℥ss.* Conveniunt etiam hic quæ in *Angina* præscripsimus, & *Salia Volatilia Oleosa*, nempe in declinatione morbi, vel si adsit malignitas.

℞. *Ocul. Cancror. Sang. Hirci Exsiccat. aa. ℥ij. Bezoard. Mineral ℥j. Sal. Viperar. Vola. ℥ss. Misce.*

Si nulla adsit Malignitas add. *Laudanum Gr.x. Oculi Cancrorum* decocti in vino, & *Priapus Cervi*, & *Sanguis Hirci*, multum laudantur. Si dolor in *Pulmonibus, Pleura vel Stomacho* permaneat post primum diem elapsum, exhibe *Spir. Nitr. Dulc.* & remedia Nitro imprægnata, sed si *Vomitus* ad sit vel *Diarrhæa*, caute exhibeantur. Si alvus non respondeat, injicienda sunt *Enemata*, & sub finem morbi etiam *Cathartica* tenuiora in usum revocanda sunt; sed per totum curationis stadium *Diaphoretica* leniora maxime profunt. Si sputum sit viscidum & parva quantitate, caute propinanda sunt *Opiata* vel ullo *inspissantia*, sed potius in usu *incidentium* insistendum est.

Externe *Discussientia* & *Anodyna Emplastra Unguenta*, *Cataplasmata* conveniunt, sed in *Pleuritide* exquisita omnium optime utimur *Linteo* in *Salibus Volatilibus Oleosis* intincto, & parti affectæ applicato sicut sæpe sæpius experti sumus. Sed nimium non est fidendum hisce *externis*, nisi & *interna* frequenter & sedulo adhibeantur. Pro vehiculis utimur *Aq. Destillat.* *Hyssop.* *Card.* *Cichor.* *Borrag.* vel succis ex iisdem herbis expressis, vel ex *Teraxac.* *Papav.* etiam *Emulsionibus Aq. Hord.* qua etiam utimur pro potu ordinario una cum tantillo *Sal. Prunell.* vel *Spirit. Sulph.* vel *Nitri* guttatim instillat. Omnia *acria* & *acida* procul amovenda sunt, & *cibi Dissepti*: bene autem utimur *Panatela*, *Cremore Hordei*, *jusculo pullorum* & *cibi leviore digestionis*.

C A P U T XII.

De Hæmoptisi & empyemate.

1. **H**æmoptisis (vel *sputum Sanguinis*) de qua hic agitur, est erosio vel apertio vasorum Sanguiferorum ad pulmones pertinentium, quamquam etiam a Naribus, Palato, aspera Arteria; Stomacho. Hepate, &c. oriri posset.

2. Si a pulmonibus proveniat, est spumofum, floridum, & partitis vicibus eruitur, semper tamen cum tussi & sine insigni Dolore.

Si a maxillis, aspera arteria; & partibus vicinis procedat, adest quidem screatus sed nulla tussis quod & sensu dignosci posset, si a Stomacho & partibus vicinis procedat, potius evomitur quam exspuitur.

3. *Sputum Sanguini* diversimode *Causatur*, ut si nimia quantitas feri vel bilis fluidæ fermentanti Sanguini admixta sit, aut si acidum adsit, quod stagnationem & vasorum expansionem producit, unde partes tenuiores quadata porta ruunt. Et oritur etiam hoc Sanguinis sputum ex nimia abundantia Sanguinis, motu nimis violento, & accelerato; tussi exquisita vulnere, casu, &c.

Empyema, seu *Apostema pulmonum*, oritur a Sanguine

guine extravasato, in vasis *Pneumoniacis* conservato & putrescente.

Uterque (& hic, & præcedens affectus) est satis periculosus & prognostica sunt maxime infida .

4. Curatio (1.) In *Curanda Hæmoptysi* sedulo videntur omnes actiones vehementes & motus violenti, ut saltus, vociferationes, tussitationes, cunctæ passionnes animi, & præcipue ira, hæc enim particulas sanguinis excutit, & motum accelerat.

Detrahatur sanguis a brachio vel pede revulsionis ergo, nisi virium imbecillitas intercedat .

Quod ad *Pharmaciam* attinet profunt *Vegetabilia Refrigerantia*, ut *Plantag. Burs. Pastor. Nymphæa, Acetosella, Papav.* (præ reliquis laudo succos harum herbarum) *Germina Ros. Rubr. Rad. Tormentil. Bisfort. &c.* Etiam terrestria astringentia, ut *Terra Sigillata, Lemnia, Japonica, Bolus Ver. Terra Vitrioli, Crocus Martis Astringens, Lapis Hemmatites, Sang. Draconis? Corallium, Ocul. Cancrorum, &c.* Adde etiam *Acida Coagulantia*, ut *Spiritus Vitrioli, Sulphuris, Alum. &c.* quibus junge *Opiata*, prout Medici *Judicium* dicitur: Ex. gr.

(1.) ℞. *Sang. Dracon. ℥ii. Sem. Papav. ℥iij.* pulverulentur & cum *Syr. Corall. f. Bol. Acuat*ur *Oleo Sulphuris per Camph. Vel,*

(2.) ℞. *Suc. Plantaginis, Tinct. Rosar. aa. ℥ij. Syr. Mirtivoll. ℥i. Laud. Liquid. Cydoniat. gut. xxx.* Misce vel hoc *Sylvii* quod habetur lib. 10. cap. 9. §. 20. nempe.

(3.) ℞. *Aq. plantag. ij. Aq. Cinnamom. ℥iij. Aceti Destillat. ℥v. Sang. Dracon. ℥ss. Laud. Opiat. gr. ij. Syr. Diamor. ℥j.* Misce . Hoc mirum in modum a *Sylvio* laudatur.

Huc conferunt *Cathartica* tenuiora debitis intervalis propinata, ex *Rhabarb. Tamarind. Senn.* Vel si magna copia seri redundet addatur etiam *Resina Jalapæ Cucubirtulæ & Ligaturæ* sæpe bono cum fructu exhibetur .

(2.) *Empyemati* omni cura occurrendum est (sæpissime enim lethale est) si autem præveniri nequeat sup-

suppuratio promovenda est ope *Cataplasmatis* appropriat. ex *Summitat.* & *Radic. Bismalv. Lill. alb. Semin. Lini, Fenugraci Terebinth. & Oleis Emollientibus, &c.* adde etiam *Emplastra, Unguenta &c.* Omnium optime tamen venienti huic morbo occurrunt *Salia Volatilia Oleosa & Spiritus Vini rectificatus* affusus herbis *Alkali Volatili* abundantibus & deinde destilletur.

Interne omnia *Balsama Naturalia*, *Balsamum Lucatelli, Balsamum sulphuris vivi* circulat. cum *alkali* aliquo *fixo* donec dulce evadat reliquis palmam præripit, *Balsamum Antimonii Succin. &c.* quæ fabricari possent ad modum *Boli* cum reliquis appropriat. vel etiam adde guttas aliquot decoctis herb. vulner. Et si hæc non profunt tentanda est *Paracentesis*, quam omnes *Medici* tam veteres quam recentiores laudant, & *prætorum* felix successus satis confirmat.

C A P U T XIII.

De Phthisi, & tussi.

DUM varias *Phthiſeos* species animo voluto, obſervo mortem, atrocissimum illum humani generis ostem, duobus præcipue nunciis nos in *Boreali* hac plaga degentes de extrema dissolutione appropinquante certiores facere, qui duo infestissimi comitis vulgo audiunt nomine *Atrophie & Phthiſeos*: in utraque adest totius corporis liquatio & consumptio, quam producit in priori defectus vel obstructio succi *Nutritii*, & in posteriori ulcus *Pulmonum*, at in utraque contaminatur *Sanguis*.

2. *Atrophiam* plerumque comitatur itumescencia *Abdominis Ventriculi* appetitus vagus & inconstans, cordis palpitatio, & sæpius tumores de *Scrophularum* genere.

Phthiſis dignoscitur ex tussi crebra, primo sicca, postea humidiori cum spumoso & sæpe *Sanguineo* sputo, quod temporis progressu purulentum & quandoque færens evadit; semper adest difficultas respirandi per

integrum morbi decursum, & febris putrida vel hectica; imo sæpe eadem adsunt Symptomata, quæ in Atrophia. In quibusdamsdam adest totius corporis contabescencia & Emaciatio, & frequenter Diarhæa, cibo nempe corpus percurrente sine ulla digestionem.

3. *Caus.* In Atrophia Viscosus, & Mucosus quidam humor adhæret, vel quodammodo occludit & obstruit glandulas Mesenterii, & vasa lactea vel eorum Orificia, unde Chylus (saltem spissior ejusdem. pars) non percolatur nec Sanguini redditur.

Causa Phthiæos est ulcus Pulmonum, quod diversimode contingere potest ut ex quatuor præcedentibus Capitulis Manifesto liquet. Nempe a sero vel sanguine, vel lymphæ extravasatis, vel a vitio aliquo in sanguine præexistente, veluti si morbus sit hæreditarius, vel si subsequatur Atrophiam aut quemlibet alium morbum quem comitatur aciditas quædam seu acrimonia in sanguine, qui pulmones corrodit, & exasperat: etiam lapilli & tuberculi in pulmonibus Phthiæin producunt.

4. Atrophia incipiens est curabilis, sed si adsit scirrhus Ventriculi, Hepatis, &c. & corpus sensibiliber extenuetur: vix curabitur: & si præterea adjungatur Febris Hæctica vel Phthiæica, nulla arte humana curari potest. Quantum novimus paucissimi evadunt, qui correpti sunt ulcere pulmonum: Et si tussis vehementer urgeat, sputum scæteat, & multum de corporis substantia perditur, & sudores colligativi incessanter ægrum afficiant, si in hoc casu ad purgationem se accingat æger, mortem sine dubio accelerat.

5. *Curatio.* In Atrophia pituita viscida est incidenda & evacuanda, obstructions referendæ, sanguinis vitium corrigendum, calor etiam & fermentum ventriculi denuo restituendum, quem in finem conferunt (præter Salia Volatilia etiam) Oleosa, Spiritus Volatiles Urinosi, & Lumbricorum terrestr. Millepedum, Salis Armoniaci, &c. qui exhiberi possent una cum Gumm. Ammoniac. Benzoin. Bedellii, Calban. Mirrh. &c. Ex. gr.

℞. Spirit. Lumbricor. Terrestr. ℥jv. Gumm. Ammoniac. ℥j. extrahatur Tinctura, cujus dosis gut. 40.

quæ fumantur in sequenti potu diæteticò , vel simili.

℥. *Heder. terrestr. fumar. aa. M. j. summitat. Absinth. Card. Ben. Epatic. Rad. Fœnicul. Polipod. Helen. aa. M. iij. recent Collect. ℥j.* fiat sacculus *Diæteticus* pro *Congiiis iij. Cerevisiæ tenuioris*. In hujusmodi etiam vehiculis propinari possent *Tinctura Chalybis Antimon. Sal. Tar. Ent. Veneris, Vitr. Martis, &c.* Talia enim non solum obstructions referant & visciditates corrigunt, sed & præcipua æstimantur *Pectoralia*, quando nempe materia aliqua spissa peccat; quibus etiam addi possent *Hyssop. Capill. Vener. Tussilag. Hyperic. Marrubii Liquirit. Iris, &c.* etiam *Semina Carminativa*, eorumque *Olea*, & *Oleum Cinnamom. Bacc. Juniper Menth. & Absinth.* speciatim in *Lienteria* & aff. Stibus fridis ventriculi, exhiberi etiam posset purgativum aliquod levius singulis 10. vel 12. diebus, Etiam.

℥. *Pill. Tartar. Quercetan. Dj. Ent. Vener gr. vj. Misce.* Etiam *Rhabarbar. vel ejuldem Tinctura, Spec. Hier. Diasenn. Elixir. Propriet. fact. cum Tinctura Antimonii, &c.* Hactenus de *Atrophia* & *tussi* procedente a pituita viscida.

Sed si *tussis* proveniat a particulis Salinis, vel *Acrimonia* quadam præditis, vellicantibus *Pulmones*, *Bronchia, &c.* Tunc *Absorbentia* adhibenda sunt, ut *Bezoard. Mineral. Antimon. Diaphor. Antihæcticum Poterii, &c.* Etiam *Jucrassantia*, ut *Essentia Papav. Pill. de Cynogloss. de Styrace*, & similia (caute) usurpanda sunt. In nullo casu *Tussis* negligenda aut floccifacienda est; quamquam enim *Phthisis* immediate illam non comitetur aut subsequatur, plerumque tamen *Phthisin* precedit: ideo periculosa est, & omnibus modis eam amovere nitendum est, in quem finem *Emeticum* confert (si pro certo habeas *Pulmones* intactos sanos esse, & nisi aliæ prohibeant circumstantiæ) hoc autem præcipue confert quando adest infarctus ventriculi, & prægravatio, & anxietas Pectoris.

2. *Pharmacia* pro *Curanda Phthisi*; si ulcus in *Pulmonibus* hactenus progressum fuerit, *Emetica* fugienda sunt & utendum est *Balsamis Pneumonicis* (in *Empyemate* hactenus memoratis) & *Decoctis Pectoralibus*,

bus, & *Traumaticis*, *Syrups*, *Eclegmatis*, *Emulso-*
nibus, &c. quorum infinitam varietatem apud omnes
pene *Authores* reperire est: *exemp.*

(1.) *℞. Vini Canariensis vel Malag. ℥ij. Bals. To-*
lutan. ℥j. Digerantur in vase vitreo duplici bene
Lutato, igne moderato, *Vel*,

(2.) *℞. Sr. Tolytan. ℥ij. Sulph. Bals. Anifat. Sacchar.*
Cand. aa. ℥j. Ol. Cinnamon. gut. iv. M. f. linctus,
Condreant etiam Absorbentia ad acidum prædomi-
nans imbibendum, & *particulas acriores in venter-*
culo & sanguine temperandas. *Hiscæ autem reme-*
diis quæ ultimo præscripsimus pro tussi curanda,
adde Corall. Terr. Lemn. Sigillat. Catechu, quæ ul-
timo memorata *specificæ est in hoc morbo & in*
omni tussi cujuscunque generis, præcipue si adsit
Diarrhæa. *Exempl.*

℞. Antihætic. Poterii ℥ss. Catechu. ℥j. Conseru.
Rosar. Rubrar. ℥ij. β. fiat bolus. Quando semel ven-
triculo ex usu hujusmodi medicaminum acidum ibi-
dem hospitatum eliminavit, consulendus est æger, si
modo possibilis sit, ut se lactis usui addicat, & pri-
mo quidem misceri posset lac cum tertia parte æquæ,
vel destilletur lac herbarum appropriatarum virtuti-
bus imprægnatum.

℞. Herææ Terrestris M. ij. Sem. Anisi ℥ij. Te-
studinum & earundem testarum ℥ij. lactis destill.
&c. ----- Per se etiam usurpari posset *lac Vacci-*
num, *Caprinum*, vel *Asininum*, (nisi acefcat aut coa-
gulet in ventriculo) & si viscida pituita abundet
addatur piper subtilissime pulveritatum; ex cujus
aditione multo efficacior evadet: sed si adsit *Diarr-*
rhæa, vel *febris putrida*, desistendum est ab usu la-
ctis, & *incrassantia & Refrigerantia* usurpanda sunt.

Contra debilitatem multum valent *Gelatina*, *Te-*
studines, *Ostrea*, &c. *Externe Fontanellæ*, *Empla-*
stra, *Unguenta & Fumigationes* felicissime succedunt.

C A P U T XIV.

De Asthmate, & Dyspnœa.

1. **E**st respiratio difficilis orta a morbosa dispositione *Pulmonum*, vel *Bronchiæ*.

2. Quando moderata est sine ronchis & febre, dicitur *Dyspnœa*. Quando difficilis est una cum strepitu & Ronchorum ingeminatione, dicitur *Asthma*. Quando ægrotans respirare nequit nisi erepto corpore sedeat, dicitur *Orthopnœa*.

3. In quibusdam sicca est sine sputo, & subito invadit, in aliis autem humidior est, tussitando materiam quamdam expellens.

Asthma Scorbaticum Scorbatica habet Symptomata, ut intumescantiam Ventriculis, Gypochondriorum, &c.

4. *Causa* prioris speciei, est spasmodica contractio, & irritatio Organorum respirationi dicorum; videmus enim hoc morbi genus periodicum esse, & ægrotum subito & improvise corripere; præterquam quod ira, timor & similes Animi ataxie paroxysmum inducant. Posterior producitur ab obstructione appendicis alicujus pulmonum, quod verosimiliter contingit a pituita viscida, vel materia purulenta, Sanguine extravasato, Lympha extravasata, aut a Tumoribus, Scirrhis, Lapillis, & aliis ejusdem farinæ meatus obstructentibus: quibus etiam adde tumorem pectoris, abdominis, &c.

5. Si inveterata sit & jam senescentem corripiat, difficulter curatur; si *Asthma* in pejus vergat, sæpe minatur *Soporiferos* quosdam vel *Convulsivos* affectus, vel *Phtisin*, *Hydropem*, &c.

6. *Therapeja*. *Asthma Convulsivum* curatur ex usu *Cephalicorum* & *Artriticorum* adjunctis *Balsamitis Pectoralibus*; de illis satis tuse egimus dum de morbis *Soporiferis*, & de his consule caput proxime præcedens.

℞. Tinctur. Croci. Castor. aa. ʒij. Bals. Sulph. Anisat.

Anisat, ℥j. *Laud. Liquid. Tartarifat.* ℥℥. *Misce.*
dosis gut. 40. Vel

Destilletur Spiritus a *Sale Armoniaco*, *Succino*
 & *Gumm. Ammoniaco*, cum Spirit. vini: in cuius
 ℥jv. dissolv. *Sperma. Ceti* ℥j. *Laudam Liquid.* ℥j.
dof. a. 20. ad. 60 gut. Vel,

℥. *Cinnabar. Antimon. Sperm. Ceti. Millepedum*
 aa. ℥℥. *Castor. Sal. Succin. Volat.* aa. ℥j. f. pulvis
dosis ℥j.

Pro vinculis inserviant *Aquæ Testudinum*, *Lumbricorum Terrestrium*, *Sassaphras Primul. veris*, *Cariophyll. Hortens.* & similia, Vel,

℥. *Aq. Rosar. ℔ij. Benzoin. Styrac. Calamit. a.*
 ℥j. Diger. in vase vitreo duplici, igne moderato.

Pro curando *Asthmate humido*; *Venesectio* (ipso
 tempore paroxysmi) indubie confert, & si, viscosa
 ulla materia adhæreat ventriculo, *Emeticum* apprime
 necessarium est ad materiam illam pituitosam ventri-
 culi plicis impactam, relaxandam & abigendam & hur-
 jus generis remedii utilitatem sæpissime experti sumus.

Sed si Aciditas ulla sit in sanguine, vel si visci-
 da & mucosa materia adhæreat Bronchiæ, *Salia*
 illa *Volatilia Oleosa* (sæpissimæ a me memorata) om-
 nia alia remedia multis parafangis præcellunt, Vel,

℥. *Gumm. amoniac. Spir. Vini aa. ℔j. Sal Volat.*
Urinæ ℥vj. Sal. Tartar. ℔℥. destil. Secundum artem,
dosis hujus Spiritus gut. 40. Vel,

Dissolvantur *Gumm. Ammoniac.* in *Spir. Lumbricor*
Terrestr. aut *Millepedum*, aut *Sal. Armoniaci*:
 Hujusmodi, inquam, Medicamina multum, faciunt.

Preterea omnia *Incidentia & Mordentia* conducunt,
 ut *Rad. Ari. Helenii*, *Raphani Rusticani*, *Cochlear.*
Sinapi, *Epatic. &c.* Vide Cap. ultim. præcedens.

Si Abdomen flatibus infectetur, usurpentur *Carmi-*
nativa, non solum una cum *Specificis & Alterativis*
 sed etiam in *Cathartics & Enematis*, &c.

Si procedat a *Scorbuto*, *Hydrope &c.* ratio habenda
 est horum morborum. Externe *Vesicatoria*, *Cucurbitula*
 & *Fonticuli* conveniunt; sed supra omnia sua-
 demus ut pectus foveatur *Salibus Volatilibus Oleosis*.

Pro morbi hujus *Prophylaxi*, mediocritas observanda est in usu sex rerum non Naturalium, & sedulo studendum est ut omnes evacuationes naturales debitum ordinem observent; & Alvus potius solutior quam pigrior semper remaneat.

C A P U T XV.

De Palpitatione Cordis.

1. **P**alpitatione Cordis, est Cordis & Arteriarum motus convulsivus: cor autem est præcipua pars affecta.

2. Manu sentiri potest, & quandoque adstantibus videre & audire licet. Si procedat ab ira, timore, amore, exercitio immoderato, &c. Citissime cursum suum absolvit sed si ab *Atrophia* vel *Cachexia* originem ducat, diutius moratur & sentitur quædam ponderositas a partu, sed si a *Scorbuto* oriatur, adest anxietas &c.

3. *Causa* vel consistit in vitio Sanguinis, (qui cum sit nimium acidus vel biliosus vellicat nervos cardiacos & fibras motrices) vel procedit ab obstructione, si quid nempe adhæreat cordi vel arteriis, unde spiritus Animales cum impetu moventur, &c. & exinde est quod tristitia subita, timor, pudor, amor, &c. Palpitationem producant.

4. Hic morbus pro periculoso habetur, & si oriatur ab obstructione vel Lesione vasorum cardiacorum; raro aut nunquam curatur: sed si *Sympatica* sit, curato morbo ex cuius consensu oritur, vel ipsa curabitur.

5. Et equidem opus foret minoris laboris curam hujus morbi instituere, si rite dignosceretur causa; quæ quandoque facile satis, quandoque multo difficilius eruitur. Sed si materia acris & viscida peccet (in paroxysmo) *Salia Volatilia Oleosa* nulli remedio cedunt, Vel,

℞. Spirit. Vini ℞ij. Sal. Volat. Succin. C. C. aa. ℥j. Cinnamon. ℥vj. Sal. Tartar. ℥iij. Diger. per septimanam unam: deinde Destill. in Balneo Mariæ: Spiritui destillato adde Olea Chimica, Macis Caryophyllor. Sem. Anisi,

Anisi, quantum cum illo commode incorporari potest; ultimo infunde Croci, Castor. aa. ℥j. dosis gut. 30. in ullo vehiculo appropriato.

Sed si oriri videatur a *Sal. Biliofo*, *Cardiaca* temperatoria cum *Acidis* lenioribus usurpentur, ut *Spiritus Salis Dulc.* *Succus Citri*, *Luzula*, *Tinct. Corall.* &c. In *Paroxylmo Venæsectio* etiam conducit, præcipue si adsit *Plethora*. Quamcunque autem agnoscat causam, *Absorbentia*, & *Bezoardica* exhiberi possent, ut *Bezoard. Mineral.* *Terra Sigillat.* *Margarit Corall.* *Ocul. Sanctor.* *Test. Ostrear.* &c.

Paroxylmo pedem referente purgatio levior, & moderata locum obtinet, ut *Pill. Tartar. ex tribus*, Vel

℥. *Rhabarb.* ℥ij. *Sal. Tartar.* ℥ij. *Aq. Cinnamon.* ℥vj. fiat, infusio pro una dosi, Purgatione peracta *Diaporetica* leviora sæpe profunt, ut

℥. *Laud. Lodinens.* *Camphor.* aa. g. ij. *Bezoard. Mineral.* gut. iv. cum *Confection. Alkerm.* f. Bolus.

Si procedat a *Scorbuto*, *affectedu Hipocondriaco* vel *Histerico*, *Cachexia*, *Antropia*, aut similibus promovenda est cura horum morborum, a quibus ipsa dependet.

In curando hoc morbo laudant Medici *Corsuis*, *Bovis*, *Cervi*, &c. Externe suadent ut usurpentur *Cucurbitula*, *Sacculi*, *Unguenta*, *Fumigationes*, &c.

CAPUT XVI.

De Syncope, seu Leipothymia.

1. **E**ST subita suppressio functionum Vitalium, orta a nimia fusione vel Coagulatione Sanguinis.

2. Si solummodo adsit virium jactura, cum *Vertigine* & strepitu in Capite, varii colores oculis representati, labia & Genæ pallidæ, sudores frigidi, & tantillum ægritudinis, dicitur *Eclypsis*: sed si adsit etiam animæ deliquium dicitur *Leipothymia*, & si præter omnia hæc *Symptomata* pulsus etiam & respiratio deficient, dicitur *Syncope*; vel *Asphyxia*, & ægrotans pro tempore mortui speciem præsefert.

3. Deli-

3. *Deliquium*, *Animi* oritur vel a penuria, suppressione vel dissipatione spirituum animalium.

(1.) Penuria oriri potest a nimia sanguinis iactura, diarrhæa, alimenti defectu, &c.

(2.) Supressio ab ingrata aliqua visione, aut odore; vel ab affectibus animi, ut terrore, amore &c.

(3.) Dissipatio, a veneno, febris pestilentiali, extremo labore, &c.

4. *Leipothymia* in sæminis *Hysterico affectu* obnoxiiis, vel quæ a *Phlebotomia*, ingrato odore, visione aliqua inimica, &c. provenit, non multum metuenda est: Sed si *paroxysmus* diu persistat cum respirationis & pulsus defectu vel si crebro recuret, & ægrotans *Phthisi* obnoxius sit mors fores pulsat; & si *tremor* & *Convulsiones* adsint, omnis salutis spes deplorata est.

5. *Therapeia*, *Cardiaca* animi deliquio appropriata, sunt illa quæ vel spiritus volatilizant, quando Acidum coagulans prædominatur, vel quæ eosdem restaurant & concentrant, quando exhausti & dissipati, & irregulariter in cor & arterias exploduntur. Primi generis *Cardiaca* sunt volatilia salina Alkalia, adiuncta sulphureo Armoaticis, (i. e.) *Salibus Volatilibus Oleosis*, quorum Catalogum superiore capite resensuimus; Vel,

℞. *Aq. Cinnamom.* ℥iv. *Spir. Sal. Armoniac.* gut. 30. *Ol. Cinamon.* ℥. *Succin.* aa. gut. ij. *Syr. Cariophyllor.* ℥ss. *Misce.* Hisce add. *Aq. Borragin.* *Melis.* vel *Rosar* prout necessitas & occasio postulat.

Sed si *Leipotymia* a febribus, &c. proveniat, Acida Volatilia (i. e.) *Spir. Formicarum*, & *Sulphureo spirituosa* adiuncta acidis præferenda sunt; ut *Spirit. Sal. Dulo* *Syphur Nitri*, &c. Vel.

℞. *Aq. Meliss.* *Cinnamom.* aa. ℥ij. *Confectio Alkerm.* ℥j. *Syr. Corall.* ℥j. *Misce* s. *Julapium.* Hisce adde *succum citri*, *aurantiorum*, *Lujulæ*, & Similia, quando nempe deliquium provenit a nimia dissolutione sanguinis; semper tamen ratio habenda est morbi a quo provenit deliquium.

Externe irroretur facies aqua frigida; & *Spiritus Salis Armoniaci* fortissimus naribus admoveatur, &c.

C A P U T XVII.

De Inappetentia & Nausea, seu Cibi Fafidio.

1. **I**nappetentia & Nausea est depravata ventriculi fermentatio.

2. *Causa* (plerumque) est vel bilis præternaturalis, vel visciditas pituitosa in plieis ventriculi latitans, vel admixta ejus proprio fermento; vel denique vitium inest liquori glanduloso fermentationi adaptato.

Causæ Accidentales forent, vel abusus sex rerum nonnaturalium, morbi alii prægressi (veluti febres, a quibus sanguis depravatur, &c.) vel defectus fermenti vitalis: & quandoque etiam oritur ex consensu aliarum partium, ut cerebri, uteri, &c. Vel ex quodam accidente quod Spiritus Animales exagitat.

3. Si in initio morbi contingant, res non adeo periculi plena est, ac si in declinatione; si Chronicorum morborum consortium ambiat, in deterius vergit; & pejus se habet in pueris quam in adultis.

4. Pro *Curatione*, primo Emeticum levius conducit ad illud eliminandum quod fermentum vitiat) & deinde si quid biliosum in culpa sit, stomachica una cum acidis temperationibus conveniunt, ex. gra.

℞. *pir. Salis Dulc. Essent. Mentb. Absint. Elixir. Proprietat. Paracels. aa. ℥j. Aq. Cinam. ℞j. Misc. Dosis ℥ss. sepius. Vel,*

℞. *Tinctur. Nucis Moscat. Piperis aa. ℥j. Spir. Sal. ℞j. M. Dosis gut. xxx. Absynthium & semina Carminativa addantur cerevisiæ ordinariæ, quæ pro omnibus vehiculis inservire possunt.*

Sed si acidum viscidum, dolorem gravativum in ventriculo producat, & *absorbentia Volatilia Aromatica* locum obtinent, ut,

℞. *Ocul. cancror. Corall. aa. ℥ss. Ol. Stillat. Aurantior. Month. aa. gutt. iij. Misc. Vel,*

℞. *Spirit. Saffaphras, Limon. aa. par. i. Infund. Mirrb. Aloes, Crocis, aa. quant. sufficit: Elixiris hujus de-*

decantati singulis guttis xxx. adde *Olei Cinnamom. gut. ij.* pro una Dosi.

Purgatio levior etiam conducit ad reliquias (si quæ sint) Evacuandas, ut *Electuar. Diaprun. Sylvii Cholagogum, Pil. Aleophang. Stomach. &c.*

Immodicus usus dulcium & pinguium sedulo vitetur: hæc fermentum Stomachi pervertunt, sicut & omnia sulphura durioris indolis, nitra lixivialia. &c. Opium fermentum obtundit & hebetat. Morus etiam nimius vitandus est, nam humores quiescentes excitat, unde spiritus irregulariter functiones suas obeunt: idem etiam dicatur de affectibus Animi.

Sed quandoquidem inappetentiam plerumque sit symptoma alterius cujusdam morbi præcipua cura habenda est illius morbi, cui ortum suum debet.

C A P U T XVIII.

De Appetitu Nimio.

1. **E**ST insatiabile comedendi desiderium, ortum a fermento ventriculi vel nimia quantitate aucto, vel nimia acrimonia prædito.
2. Quandoque nullus adest vomitus, & tunc dicitur *Bulimeos* plerumque tamen vomitus succedit & sæpissime etiam dejectiones, quo in casu dicitur *Kunorexia*.
3. Autumo causam deducendam esse a succo e glandulis ventriculis & Æsophagi exudante, nimia molle abundante, vel nimis acris & acido, licet & succus pancreaticus & saliva ejusdem vitii correa sint; etiam nimium cibi acris & remediis ejusdem naturæ assumptum famen hanc producit.
4. Si non ulque adeo extrema sit hæc fames, & si Plethorica constitutio adsit; patientes exinde pinguescunt: sed maxima pars hominum, hoc affectu percitorum, macrescunt, & nisi præsentem ferant opem, in cachexiam, Phthisin, &c. præcipitantur.
5. *Therapeutia.* Omnia Acida & acrisa procul exulent, & pinguis & Oleosa, quæ Acrimoniam obtundunt in ulum vocentur. Absorbentia hic sine dubio conducunt, sicut

sicut & omnia Salia Alkalia fixa & Volatilia, perimunt enim & temperant naturam Acidorum Corrodentium; hñce junge opiata.

1. ℞. *Cretæ*, *Boli veri*, *Cinnamom.* aa. ℥j. *Ol. Menthae Sem.* *Anisi* aa. gut. x. *Tberiac. venet. Antiq.* ℥iij. *Misce*
Dosis ℥j. in Aq. Cinnamm. Vel.

2. ℞. *Sal. Volat. Oleos.* gut. xv. *Laudan. Liquid.* gutt. x. *Ol. Amygh. Dul.* ℥ss. pro una dosi. Vel,

3. ℞. *Antimon. Diaphoret. Corall. preparat.* aa. ℥ij. *Laudan. Londinens.* ℥ss. *Ol. Cinamom. gut.* x. *Misce.*
Dosis ℥ij. in vino Malag.

Laudant Medici jusculum Pingue, Gelatinas, Vitella Ovorum in vino Meraciori exhibita.

Veteres & nonnulli etiam ex recentioribus Medicis suadent evacuationem instituendam esse per vomitum & secessum; *Sylvius* & *Deckerus* hanc sententiam rejiciunt, nos tamen novimus vomitum curam hujus morbi perfecisse.

C A P U T XIX.

De Doloze Ventriculi, ejusque Symptomatis; Ructibus, Cholera, inflammatione, &c.

1. **E**ST sensatio dolorosa in parte affecta, orta a corrodeute quadam Acrimonia, continuum solvente.

2. Dicitur *Cardialgia*, quando superius ventriculi orificium afficit, & *Dolor Ventriculi* quando pylorum afficit.

3. *Signa Cardialgie*; sunt dolores acres, summi & exquisiti, circa foveam ventriculi, quos quandoque comitantur vomitus, vertigo, *Leipothymia*, *Convulsiones*, &c.

Si aliam Ventriculi partem afficiat, vel Pylorum, Colicam, imitatur cum dolore quidem acerbissimo, sed sine Symptomatis illis horrendis: plerumque tamen Vomitum producit, ardorem Ventriculi, ructus flatulentos, strepitus in intestinis excitat, ut & Ventriculi distensionem, &c.

4. *Causa*

4. *Causa* est solutio continui ab Acido aliquo Mucoso bile Volatili, & Vaporibus Acrionibus, Causticis, Deleveriis, & Malignis Salibus (ut in peste) Lumbricis, Nimia Ingurgitatione ciborum acrium, Venenis, & aliis Heterogeneitate partium dotatis: quæ omnia adeo divellunt & distrahunt fibras Nervolas, ut Spiritus Animales extra ordinem cogantur, & furibundos ineant motus; inde oriuntur gravissimi illi dolores, qui varie ægrotos discruciant pro natura causæ peccantis: quæ si sit Mucilago ulla viscida & Acido Commixta, & si occurrat portio aliqua Bilis Volatilis exinde formatur fermentum flatuosum, quod cum in Duodeno majorem acquirat quantitatem (ubi nempe duo succi sibi invicem occurrunt) omnes supergreditur sine, seipsum in intestina, Hypochondria, Ventriculum, &c. quaquaversum propellens: unde procedunt illa Ventris tormina, intestinorum strepitus; & ubi ejus cursui obex ponitur, etiam intumescencia. Quod etiam particulis suis acutioribus fibras nervolas vellicat, unde sequitur Spasmodica contractio Ventriculi & intestinorum, ex qua contenta necessario ejiciuntur: & prout hæc Salia sunt magis vel minus Caustica eo augetur vel diminuitur morbi malignitas; & aliquando non solum subsequuntur vehementes Evacuationes, sed & inflammationes, abscessus, Ulcera, Gangræna, imo & nonnunquam ipsa mors horum vestigia premit.

5. Hic morbus est de acutorum genere, & periculo plenus: & prout Symptomata magis aut minus vehementer urgeant, ita ferendum est Judicium. Si severissimi torqueant dolores, una cum sudoribus frigidis, animi deliquio, & Convulsionibus, mors metuenda est: & si adint febris Maligna, Dysenteria, &c. Omnis fere labitur spes: & si adsit singultus, de morte adventante non amplius dubitandum est. Sed si dolores non ulque adeo urgeant, Symptomata mitescant, & Evacuationes minus vehementes sint, vel si solummodo a flatibus procedant: minus est periculi.

In Constitutione Sana & Athletica, Cardiagia, ructus, & vomitus Critici, sine magno dolore, aut noxa fiunt.

6. *Thera-*

6. *Therapeja*. Motus violentiores, vel corporis, vel animi in hoc morbo suscipiuntur, hostem enim e latebris excitant, & nosmetipsi sæpissime experti sumus, quod frigus externum, si in ullam corporis partem penetraverit, præcipue si *Abdomen*, *Pectus* vel *Pedes* corripuerit, *Cardialgam* excitavisset; & in hoc casu Bolus sequens mire efficax evasit.

℞. *Bezoard. Mineral. gr. xv. Ol. Dessillat. Menthe, Cari Cinamomi, aa. gutt. ij. Laudan. Londinens. gr. ij. cum Conserv. flor. Borræg. f. Bolus.*

Absorbentia quidem adjuncta *Stomachicis* & *Carminativis* (& si dolor valde urgeat, & vehementia adsint *Symptomata*) etiam *Opiatis* bene præparatis, maxime profunt: sed si oriatur ex assumptione ullius, v. gr. veneni, &c. nauseam, & vomitum creet, *Emetica* leviora primo exhibenda sunt.

1. ℞. *Aq. Cinamom. Menthe aa. ℥j. Syr Limon. ℥ss. Laudan. Liquid. gutt. x. Misc. Vel.*

2. ℞. *Sal. Absinth. ℥ss. Ol. Cinamom. Menthe. aa. gutt. ij. Syr. Citr. ℥ss. Misc.*

Si *Cholera* adsit & bilis majore impetu sursum quam deorsum evacuationem attendet, *Enemata Emollientia* conducunt, ut & *Colagoga* & *Laxantia*. Ex. gr.

1. ℞. *Cassia recenter Extract. ℥ij. Senn. Rhabarb. pulveris. aa. ℥ij. Ol. Stillatit. Menthe. Macis aa. gutt. ij. Laud. Liquid. gr. j. Misc.*

Si suspicio adsit malignitatis adde *Alexipharmaca*.

2. ℞. *Theriac. Venet. ℥j. Sal. Volat. C. C. gr. vi. Ol. Chymic Cariophyll. Aneth. aa. gutt. iij. Misc.*

Si adsit inflammatio, & æger Athletico corpore gaudeat prodest Sanguinem detrahere; non autem Catharsis aut Vomitus promovenda sine maxime cautela *Absorbentia* in hoc affectu conveniunt, sed *Salina Urinosa* precellunt, & si dolor valde urgeat addantur *Anodyna*. Si *Cardialgia* a flatibus procedat *Chatarticum* aliquod *Carminativum* & *Enema* ad transitum liberorem promovendum opem sine dubio ferent.

Externe *Salia Volatilia Oleosa* pro fomentationibus utiliter usurpantur, & in *Cardialgia Spin. Rorismarin.* quo foveatur *Ventriculus* presens affert levamen.

CAPUT XX.

De Singultu.

X. **E**st morbus Ventriculi, & *Causa* est quodcumque orificium superius Ventriculi inquietare valet; adeo ut *Diaphragma* etiam afficiatur; quod probabiliter provenire potest a flatulenta aliqua materia ibidem inclusa, vel a viscida & tenaci materia orificio Ventriculi impacta & adhærenti, nervos tenuiores irritante, unde & *Diaphragma* ex consensu afficitur: & inde oritur motus hic convulsivus: hæc autem materia peccans vel in ipso Ventriculo generatur; vel ex prava sanguinis Diathesi ab aliis partibus accersitur, ut in *Febribus Malignis, Dysenteris, &c.*

2. Si *Singultus* procedat a vulnere illius partis nobilis, & principalis, vel si vehementes evacuationes vel malignum quædam morbum subsequatur, maxime periculosus est. Sed si levior sit, facile curatur ex Spiritus cohibitione, Pudore; aut improvisa qualibet passione animi,

3. Si malignitatis particeps non sit, inchoetur cura *Vomitoriis* levioribus & *Catharticois*, nisi debilitas virium prohibeat: Sed in omni casu *Absorbentia* & *Antispasmodica* conferunt.

℞. *Cinnab. Nativ. Corall. C. C. aa. ʒʒ. Castor ʒj. ℞. Stillat. Caryophyll. Aneth. aa. gut. iv. Misc. dolis. ʒj.*

Si a flatibus producatur semina carminativa addantur.

℞. *Aq. Cari ʒij. essent. Aneth. Castor aa. ʒʒ. Misc. semen Anisi* constanter in ore manducatum multum laudatur. Sed si singultus vehementer urgeat, (a quacunque procedat causa) *Opiata* bene præparata & cum iudicio exhibita sunt sine pari. Si malignitas adsit, addantur *Alexipharmaca*.

℞. *Margarit. Bezoard. Mineral. aa. ʒj. Ossis de Corde Cervi, Pulver. e Chelis aa. ʒʒ. Laud. Londinens. gr. iij. Misc. dolis ʒj.*

Externe Emplastra & unguenta ex *Antispasmodicis*

cis, *Stomachicis*, *Carminativis*, &c. Ventriculo applicata profunt; quorum mixtura & applicatio pro causæ exigentia dirigenda est. His adde *Salia Volatilia Oleosa*, *Cucurbitula*, *Ligaturæ*, *Friktiones*, &c. valde prædicantur.

C A P U T XXI.

De Fluxu Alvi.

1. **E**St Alvi fluxus quo nimia cum frequentia & copia humores varii per alvum evacuantur.

2. Si materia excreta sit *cibus indigestus* dicitur *Lienteria* si *semifermentatus* sit, *Crudus*, & *cineracei* coloris, vel *albescens* instar *Chyli*, dicitur *Cæliaca* (apud quosdam Medicos audit nomine *fluxus alvi Chylosi*) sed si *excrementa* satis *digesta* & *fermentata* fuerint, sed *liquida* vel *aquea* dicitur *Diarrhæa*, in qua si *excreta flava* sint, *Bilis* peccat, si *pituitosa* & *viscida*, *serum* in culpa est, sed si *nigra* & *discolorata* sint, *acidum* occurrit.

3. *Causa Lienteriæ* est aliquid fermentum *Ventriculi* obtundens, & etiam *fibras* ejusdem irritans, unde *contenta* sua *infermentata* & *festinanter* nimis *propellit*. *Cæliaca* oritur ex *obstructione* vasorum *lacteorum* & *transcolationis* *Chyli* per ea, non *excludendo* defectum etiam *Bilis*, *Diarrhæa* producitur a *nimia* *seri*, vel *lymphæ* copia; quæ cum e *Vasculis* suis in *partem* affectam *effundantur*, *ibi bili* occurrunt; & *ex horum* concursu *excitatur* *effervescentia*: hinc *morbus* magis vel minus est *acris*, *Biliosus*, *serosus* vel *acidus*, prout *varia* *salia* *intestina*, *irritant*, & *Spiritus* *Animales* *per turbant*.

4. Quælibet fluxus alvi species diu persistens & magnum excitans dolorem, vel si excreta sint nigra, livida aut viridia, suspicienda est: & *Lienteria* & *Sæliaca* magis quam *Diarrhæa*.

Fluxus Alvi Criticus sine notabili dolore magis conducit quam nocet,

5. *Cura*. Praxis omnium Medicorum & experien-

tia quotidiana hoc extra controversiam ponunt, quod in fluxu alvi curando initium sumendum sit a Cathar-
si; quæ humori peccant adaptanda sit cui etiam copiose immisceantur *Balsamica*, *Aromatica* & si dolor admodum urgeat, *Anodyna*. Ut si bilis in culpa sit.

℞. *Rhabarb.* ℥j. *Sal. Absinth.* gr. x. *Nucis Moscat.* ℥j. *Laudan. Londinens.* gr. no. j. M. f. Pulvis. vel.

℞. *Pulver. Rhei* ℥ij. *Sal Volatil. Urin.* gr. viij. *Ol. cinamom. Fœnicul. aa.* gut. iij. cum *Extracto Rhamni* f. Pilulæ.

Si excreta sint nigri aut viridis coloris, *Absorbentia* & *Bezoardica* addenda sunt, quæ etiam in quolibet fluxu alvi conducunt, purgatione prægressa.

1. ℞. *Bezoard. Mineral.* ℥j. *Castor.* gr. x. *Rad. Tormentill.* ℥j. ℞. *Laudan.* gr. vj. *Ol. Cinamom. Mentb. aa.* gut. iij. f. Pulvis pro una doli.

2. ℞. *Rad. Tormentill.* ℥ss. *Catecub.* ℥iij. *Mastic. Succini aa.* ℥j. *Cinamom. Sem. Papav. Cari aa.* ℥j. *Pulverif.* & cum *Syrupo Mentbæ* f. *Electuar.* pro sex dosibus.

Externe Adstringentia leviora & *Balsamica* applicentur, ut *Tacamahaca*, *Mastiche*, *Ol. Meuth.*, *Macis*, *Absinth.* &c. Vide duo capita ultimo prægressa.

C A P U T XXII.

De Dysenteria.

1. **E** St immodica evacuatio materiæ purulentæ vel Sanguinæ per alvum, cum torminibus acrioribus & ulceratione intestinorum, quandoque cum *Tenesmo*, & sæpe cum *Febre*.

2. Quandoque solummodo intestina crassa afficiuntur, sicut dignoscitur ex dolore magis gravativo & habetante, & ad latera Abdominis afficiente, & ex excretis minus purulentis & sanguineis; Sed si intestina tenuia afficiantur dolores acuti quaquaversum per integrum abdomen radiantur, neque derepente defectionem producant. Si dolores incessantes adsint, ulcus indicatur. Si *Symptomata* extreme mala sint sine dolore, *Gangræna* metuenda est.

3. *Causa* est acrimonia heterogenea Salina in sanguine, unde adeo tenuis & acris evadit ut meatus cælicos tenuiores perumpant, & in intestina irruent eadem corrodat & exasperet; etiam *Succus Pancreaticus* & *Bilis* exinde depravantur, & vapores & tormina excitantur.

4. Est morbus periculi plenus, & si concomitetur *Nausea* seu cibi fastidium, febris, vigiliæ, vomitus, & sitis magna, vel si excrementa sint valde nigra, disjuncta & lacera quasi, & veluti frustra carnis una excernantur; omnia inquam, hæc sunt mali moris *Symptomata*; sed si adsint etiam *Sudores frigidi*, *Leiprobymia*, & *Convulsiones*, de cura non amplius sperandum est.

5. *Cura* Si malignitas constet, præstat initium fumere a *Bezoardicis* & *Diaphoreticis*: ut.

℞. *Theriac. Andromach. Dij. Sal. Viperar. gr. vi. Ol. Cinamom. gut. j. Misc.*

Ordinario autem in principio *purgationem* influimus ope *Cathartorum* in proxime prægresso capite nominatorum, & plerumque quidem preparatiombus quibusdam ex *Rhabbaro*: Sed *Purgativa*, sicut & omnia alia remedia, moderata dosi exhibenda sunt.

Deinde *Adstringentia* adhibemus primo leviora, & dein fortiora (si opus sit) semper addendo *Opiata* (nisi *Symptomata* mortem minitentur, vel dolor non multum urgeat,

℞. *Lapid. Hæmatit. Sang. Dracon. aa. ʒʒ. Radic. Tormentill. Bisfort. aa. ʒj. Ol. Menth, Nucis. Moscat. aa. gutt. vij. Laudan. Londinens. gr. vi. Conserv. Ros. Rubr. ʒj. fiat Bolus, dosis ʒij. vel.*

His adde *Sem. Plantag. Papav. Corall. Mastich. Succin. C. C. Crocum Martis Adstringentem, Bolum, Catechu*, ut & omnia terrestribus particulis gaudentia, & etiam quæ hætenus præscripsimus in *alvi fluxu* curando; & si adsit malignitas adde *Pulv. Viperar. Serpentum, Camphor &c.*

Enemata etiam conferunt, quæ fiant ex *lacte* vel *succo Plantaginis, Vitellis Ovorum, & Terebinthina Veneta*. Pro *Enematibus* vide *Platerium & Riverium*.

Externe *Adstringentia* & *Anodyna* usurpari possent, ut *Unguent. Comitissæ*, *Sumac.*, *Ol. Cydonior.* & similia vel.

℞. *Iberiac. Andromac.* ℥j. *Rad. Tormentill. Boli veri aa.* ℥iij. *frustorum Panis* ℥iv. cum *Aceto Rosarum* fiat *Cataplasma*.

Teneamus iisdem remediis cedit.

C A P U T XXIII.

De Dolore Colico.

1. **E**st molestissimus doloris sensus in *Abdomine* dependens a solutione continui. Partes affectæ sunt *Intestinum Colon*, ejusdem *Tunicæ* & *Membranæ*, vel partes adiacentes, vel *nervi Mesenterici*.

2. *Signa*. Dolor vehemens in *Intestinatorum* regione, quandoque in uno, quandoque in pluribus locis situm obtinens. *Contractio* vel *distensio* partium *Abdominis* una cum *spissa* & *pauca* *urina*, *adstrictione* *Alvi*, *Vigiliis*, *Siti*, *vomitu*, *febre*, *sudoribus frigidis*, *deliquio animi*, &c.

3. *Causam* arbitramur consistere (saltem plerumque ita se habet) in *præternaturali fermentatione Succi Pancreaticis* & *Bilis*; nempe unus vel uterque *viciosus* existit, vel *chylo indigesto* occurrunt. *Verisimile est* *flatulentam* aliquam, *viscidam*, *acidam*, vel *acrem materiam* produci, &c. quamquam *minime dubitamus*, quin hic *affectus* oriatur aliquando a *perturbatione Spirituum Animalium* (vel in *Cerebro*; vel in *Plexu Mesenterico*) qui cum *membranosis* & *sensitivis Abdominis* partes impetuose *dililiant*, *contractionem*, *Distensionem*, *Disruptionem*, *divulsionem* partium & consequenter *dolores*, *producunt*.

4. Si *Dolor Colicus* sit *lenior* sine *mali moris* symptomatis, *facile curatur*; sed si *dolor fixus* sit, & *alvus adstrictior*, *vigiliæ*, *vomitus*, *Leipothymixæ*, &c. etiam *adsint*, res in *magno discrimine* versatur.

Colica Spasmodica sæpe *diu perstat*, & *omnia re-*

media quæcumque eludit ; quandoque fixum observat locum , quandoque vagatur per *Mesenterium* & alias partes : imo & aliquando in *Paralyfin* , vel *Epilepsiam* desinit .

5. Cura aptissime inchoabitur ab *Enematis Emollientibus* & *Carminativis* (quamcumque agnosca causam) compositio fieri posset ex lacte , jusculo (præcipue ex carne ovilla) una cum herbis *Emollientibus* & seminibus *Carminativis* , quibus adde *Olea* , *Vitella Ovorum* , *Terebinthinam* , *Tincturam Colocynthidos* , & *Infusionem Croci Metallorum* , *Aloe* , *Manna* &c. quæ sæpius reiterentur , si opus fuerit .

Cathartica etiam quandoque morbum hunc solvunt , quæ fiant ex *Senna* , *Rhabarbaro* , *Manna* , *Tamarindis* , *Extracto Colocynthidos* , adiunctis *Carminativis* & *Emollientibus* (prout urget occasio) & ultimo *Opiatis* , si modo dolor intensissimus sit ; sed si magna sit alvi & intestinorum Adstrictio , *Opiatorum* usus diferatur donec hoc *Symptoma* minuatur .

Ut ad particularia descendamus ; in *Colica flatulenta* producta a Bile Volatili commixta Pituitæ Viscidæ , & ex intestinorum distensione seipsam prodente .

1. Injiciatur *Enema Emolliens* & *Carminativum* ; deinde .

℞. *Elixir. Salutis* ℥ij. *Sur. Rosar. Solutiv.* Aq. *Cinnamonom.* aa. ℥j. M. pro una dosi. Deinde .

℞. *Dianisi* ℥ij. *Laudi Lond.* gr. i. *Syr. Mentb.* q. s. *Electuarium* .

Sed si procedat ab *Acido* , quod dignoscitur ex Algore , una cum contorsione , &c. tum *Salia Volatilia Oleosa* præcipua sunt , quibus adde *Absorbentia* , *Diuretica* , & omnia *Alkalia* ; & si addas *Opiata* magis efficacia evadunt ; dolore autem recedente exhibeantur *Melanagoga* .

Si sit dolor ardens & comburens quasi cum sapore oris amaro , & siti , & oriatur a Bile acri , *Refrigerantia* adhibenda sunt ; ut *Cichor.* *Plantag.* *Acetosell.* *Citr.* & præcipue *Spir. Nitri Dulcis* .

Etiam *Emulsiones* ex *Seminibus frigidis* ; vel *Opiata* semper *Carminativis* juncta .

Præterea *Enemata* & *Cholagoga* vices suas obtinent quæcumque enim sit causa, hoc semper pro *Axiomate* tenendum est, quod alvus semper laxior esse debeat.

In *Colica Spasmodica* incipiendum ab *Enematis*,
Ex. gr.

℞. *Decoct. Commun.* lib. j. *Tinctur. Castor.* ℥j. *Laudan. Liquid. gut.* xx. *Ol. Succin.* x. f. *Enema.* Talia *Enemata* cum *Arthriticis* & *Anodynis* maxime efficacia sunt in *Spiritibus efferis* compescendis. Deinde quæ præscripsimus in *Colica* ex causa *acida* vel humore *Melancholico* orta, hic etiam conveniunt, quibus addantur *Antispasmodica* Exempli gratia.

℞. *Spir. Rorismarin. Tinctur. Castor aa.* ℥j. *Sal. Volat. Succin. Lumbricor. aa. gr.* vj. *Ol. Pomor. Aurantior. Nucis Moscat. aa. gut.* vij. *Laudan. Liquid. gut.* xl. *Misc. dosis gut.* xx.

Hujusmodi remedia sæpius propinari possent in ℥j. *Aquæ Cinamomi tenuioris*, vel *Aqua Lumbricor. Magistral.* — Etiam *Tinctura Antimonii*; *Cinnabaris Antimonii*, *Sulphur Anodynum* & illud *Vitrioli*, &c. conducunt.

Externe *Salia Volatilia Oleosa* multum celebrantur pro fomentationibus; speciatim si componantur ex *Spir. Rorismarin. Salviæ, Camomil. & Addantur Spiritus & Olea Lumbricor. Terrestr. Sanguinis Humani, Ol. Cariophyllor. Semin. Anis. & similia.*

De horum successu nosmetipsi *Oculati Testes* testimonium perhibemus.

C A P U T XXIV.

De Iliaco affectu, vulgo Passione Iliaca.

1. **E**st dolor intensissimus in intestini Tenuibus, & nonnunquam in crassis, cum sæcum alvi retentione, & quandoque Vomitione.

2. *Causa.* Procedit plerumque ab inflammatione *Ilii*; a materia aliqua acri, (sive *Bili*, sive liquore *Glanduloso* in austeram diathesin degenerato) cujus irritatione motus intestinalorum peristalticus inverti-

tur, & Spiritus Animales (sicut in omnibus inflammationibus in furorem excitantur, & dissipantur; qui tantum cient tumultum ut Tunicae Intestinalium extendantur, & intestinalium meatus coarctetur & occludatur: quibus adde faeces induratas, flatus, Lumbricos, Hernias, &c. quæ (ad minimum) *Causæ Antecedentes* nuncupari possent.

3. *Signa*. Dolor acutus, & excretionis sæcum alvi privatio, & sæpe Tumor durus in *Abdomine*, & ejusdem distensio flatuoso, unde subsequitur omnium humorum in primis viis stabulantium vomitus & sæpissime ipsarum sæcum alvi.

Si morbus procedat ab *inflammatione*, adest *febris* & calor intensus: si ab quadam *obstructione*, parum aut nihil febricitant: si a *flatibus*, dolor incertus de loco in locum vagatur.

4. *Affectus Iliacus* raro curatur nisi procedat vel a *flatibus* vel *faecibus induratis*; quo casu sæpissime curam consequimur.

6. *Cura*. Humores Austeri sunt corrigendi, motus intestinalium inversus in pristinum flatum reducendus; & perturbatio Spirituum Animalium temperanda est. Si adsit *Febris* initium sumatur a *Venesectione*, sin alias, omittatur. Sed quomocumque se habeat, *Enemata* ex lacte & saccharo, adjuncta *Essentia Castorei*, injicienda & sæpius iteranda sunt. Et, nisi adsint Vomitiones *Biliose*, *Oleum Amygdalarum*, vel *Olivar.* addi possit. Etiam *Juscula pinguia* ore assumantur, & *Enematis* injiciantur. Et si dolor acerbissime urgeat, *Anodyna* (imo *Opiata*) una cum *Antispasmodicis* exhibere fas est. Præcipue autem laudo *Castoreum*, quod Spiritus furibundos temperat, & compescit; & motum intestinalium directum restituit. Deinde non solum *Emollientia*, *Laxativa Unguenta*, ut *Unguentum Arthanitæ*, & fomentationes ex *Colocythide* & *seminibus Carminativis* in *Spiritu Vini* infusis &c. conducunt; sed & *Enemata* & *Cathartica* leviora (prout exigit necessitas) denuo reiteranda veniunt.

C A P U T XXV.

De Ictero.

1. **I**cterus est Cachexia integrum corpus colore nigro vel flavo tingens.

2. *Signa* sunt appetitus iners, sitis sapor amarus in ore residens; quæ Symptomata subsequitur pruritus, quandoque flavus, quandoque niger color integram occupat corporis superficiem, urina colore intense flavo prædita est, & linteum intinctum colore croceo inficit, adest & alvus constipata, & plerumque excrementa alba sunt.

3. *Causa* plerumque est defectus debitæ evacuationis bilis flavæ in intestina; qui oritur vel a defectu fermenti appropriati quod illam a Sanguine separet; vel si separata sit in Hepate, quidam meatus intestinorum occluduntur.

4. *Icterus* recens facillime curatur; sed si inveteratus sit, vel senio confectos corripit, vel mulieres prægnantes: vel si morbi peioris indolis concomitentur, si adsit Diarrhœa, vel si contingat afficiente febre ante Crisin, in omnibus hisce casibus difficilis est curatu: si procedat a morfu animalis venenati, vel si febrem subsequatur, nonnunquam hisce morbis curatis & hisce cessat; non tamen semper ita se habet.

5. *Cura*. Quæcumque causa Icteri assignetur, nihil adhuc novimus quod par si *Alkalibus Volatilibus Salinis*, vel *Cahtarticis* commixtis, vel in intervallis purgationis exhibitis. Quorum præcipua sunt *Salia Volatilia*, & *Spiritus Lumbricorum*, *Millepedum*, *Urinæ*, *Salis Armoniaci*, *Viperar.* &c. Purgativa autem conficiantur ex *Rhabarbaro*, *Croco*, *Aloe*, & præcipue ex succo *Rhamni*, &c. Exempl.

℞. Syr. de Spina Cervin. ab ℥j. ad ℥ij. Tinctur. Croci extractæ cum aqua Cinamom. ℥ij. Spir. Sal. Armoniac. gut. xxx. vel xl. Misc. pro una dosi.

Mulieribus autem prægnantibus, vel in casu quo

Cat-

Cathartica fortiora non conveniunt: horum vice.

℥. Spir. Vin. Rectificant. ℥x. Sal. Volat. Urin. ℥j.
 Öl. Chymic. Absynth. ℥j. Öl. Cinamom. ℥j. Croci Anglican. opt. ℥j. Digerantur in vase vitreo bene obturato.
 Hujusmodi remediis utatur æger sæpius, & tantum singulis vicibus quantum commode assumere potest: vel si placeat, hujus vicem suppleat *infusio Croci in Spir. Volatili Urinæ* pro vehiculo usurpetur *infusio florum Hyperici vel Chelidonii in Cerevisia Lupulata, vel Vino albo aut Rhenano*. Præter hæc sunt & multa alia remedia, ut *Stercus Ovill. Asinin. Canin. Caballin. Anserin. Gallinac. Rad. Rubiæ Tinctorum Alcannæ, Cucurma, Lapat. Acut. Omnia remedia Calybeata, Hepatica & Splenetica*; vel

1. ℥. Milleped. Lumbricor. Croc. aa. ℥j. f. pulvis pro una dosi.

2. ℥. Pulv. Viperar. gr. xv. Croci, Sal. Volat. C. C. aa. gr. viij. Diascord. q. s. f. bolus.

Si alvus prigior sit, injici possent *Enemata*, speciatim quando *Cathartica* usurpari nequeunt. Ultimo denique *Sudorifica* conducunt ad reliquias expellendas &c.

C A P U T XXVI.

De Hydrope.

1. **H**ydrops est præternaturalis collectio materię serosæ vel flatium, abdomen & quandoque integrum corpus tumore afficiens.

2. Dicitur *Ascites, Tympanites, & Anasarca* vel *Leucophlegmatia*. *Ascites* dignoscitur ex tumore abdominis, & sæpe pedum, femorum, & scroti. Corporis emacrescentia, tussi & difficili respiratione urina pauca sed spissa & sæpe rubra: frequenti etiam siti, & facie flavescente.

Tympanites autem dignoscitur ex hoc, quod abdomen flatibus distendatur, sine ponderis sensu, & si pulsetur sonitum edit.

Anasarca vel *Leucophlegmatia* pallidum & a ta-
ctu foveam relinquentem producit, per omnes cor-
poris regiones dispersum.

3. *Causa proxima* est serum vel lymphæ & for-
tassis chylus, quæ vel ex ipsorum vitio) quod nempe
nimium serosa, viscida vel acra fiant) vel ex
vitio vasorum (quod nempe ab obstructione qua-
dam corrodantur & disrumpantur) effluunt è po-
meriis suis & collectionem præternaturalem alibi
producent, &c. *Tympanites* producitur a flatibus in
ventriculo, intestini, vel mesenterio inclusis.

4. *Hydrops* morbus est periculofus, sed si recens,
curabilis est; & facilius est *Anasarcam*, quam alias
species curare. *Tympanites* & *Ascites* si inveteratæ
raro curantur; præcipue, si difficilis sit respiratio,
tussis adsit, pulsus citatior virium collapsus, ma-
cies, urina pauca & intense colorata; sitis perma-
gna, &c.

5. *Cura* consistit in obstructionibus removendis,
materia extravasata evacuanda, & partibus corro-
borandis; Quem in finem omnia sale condita, aci-
da viscida, & semicocta sunt vitanda; ut & vi-
num, spiritus vini & omne potabile fortioris indolis;
Pro potu utatur *Decocto Lignorum cum passulis*, cujus
semipintæ add. *Sal. fix. Absynth. Sambuc. Genist.*
Stramin. Fabar. s. mixtura pro potu; vel (si lubeat)
fiat sacculus diætericus ex iisdem constans. Vel.

℥. *Rad. Ari, Enul. Campan. Iridin., Liquirit.*
aa. ℥ij. *flor. Ebuli, Sambuci. Centaur. minor.* aa. M.
ij. *Summitat. Amar. Dulc. M. ij. Rosismarin. Ab-*
synth. aa. Mss. *Sem. Anisi, Feniculi* aa. ℥j. s. Sac-
culus pro cerevisiæ tenuioris congiis iij.

In ejusmodi vehiculis propinentur *Salia fixa* vel
Salia Volatil. ut *Spir. Salis Armoniaci, Urina. Viper-*
rar. &c.

Sæpissime etiam experti sumus felicissimum even-
tum ex usu sequentis decocti, quod si per duas vel
tres vices propinetur, maximam humoris aquei quan-
tatem, summa cum efficacia, educet. Quod ita se
habet.

℞. *Scoloprend. Epatic. Sedi Major Salvia Rubra. Cochlear. aa. M. ij. Colocynth. ℥j. Raphan. Rustican. ℥iij. Pulv. Glycyrrhizæ ℥ij. Baccar. Jæniper. ℥iv. Sem. Anisi. ℥ij.* Decoquantur omnia in cerevisia fortiori cruda per spatium unius horæ. Deinde cum frigescere incipit, fermentetur. Fermentatione perfecta artissime obturetur & reponatur per octo dies. Deinde detur usui, tempore matutino, Stomacho Jejunio. Dosis ab ℥vj. ad xij.

Quandoque *acid. Spir. Nitri, Salis, &c.* & omnia *Diuretica*, multum pollent, ut & *Crocus*, & *Tinctura Martis* quæ semper exhibenda est, (præcipue in *Anasarca*;) purgatio etiam crebro repetenda est. Exempl.

℞. *Resin. Jalapp. ℥j. Croci Martis, Salis Absynth. (vel Genist. aa. gr. x. Ol. destillat. Fæniculi, Anethi, aa. gut. viij. f. pulvis vel*

2. ℞. *Pulv. Jalap. ℥℔. Syr. e succo Cucumer. Asinini ℥℔. Tartar. Vitriolat. ℥j. Ol. Cinamom. Gut. iv. Liquirit. pulveris. q. s. fiat bolus pro duabus dosibus.*

Etiam *Pilula Lunares vel Vitriolum Lunæ* profunt; ut & *Diaphoretica* & *Sal. Volatil. Busoni* mixtum *Spir. Nitri, Antimonio Diaphoretico, & Bezoard. Mineral.* quæ (secundum *Riverium*) singulas *Hydropis* species feliciter curant.

Sed in *Tympanitide* & *ascite* præter hætenus præscripta *Enemata* etiam multum laudantur; speciatim illa quæ ex *Hydrægogis* & *Carminativis* constant.

Externe Emplastra, Cataplasmata, &c. usurpanda sunt, ut *Emplastr. e Bacc. Lauri. Stipticum Paracelsi, Cataplasma. e stercore bovillo Caprino, Columbino, Oleo Scorpion. Unguent. de Arthanit, & similibus.*

C A P U T XXVII.

De Lumbricis.

1. **L**umbrici in variis corporis partibus creantur, & ut Dolæi verbis utar) nulli sexui aut ætati parcunt vermes: qui autem in ventriculo & intestinis generantur maximi sunt momenti: & eorum tres sunt species.

1. Sunt rotundi & oblongi, non dissimiles lumbris terrenis, & vocantur *Teretes*: Hi autem plerumque in ventriculo & intestino duodeno reperiuntur.

2. Dicuntur *Lati*, sunt latiores & monstruosæ longitudinis, & non usque adeo vulgares.

3. Dicuntur *Ascarides*, suntque tenues, & numero reliquas species excedentes, & plerumque in intestino recto receptaculum sortiuntur.

2. *Signa*, respiratio difficilis, halitus acidus & fetens tussis, dentium stridor, pruritus narium, vultus pallidus & ægritudinem præ se ferens, oculi profundius siti cæruleo circulo cincti: quandoque excessus, quandoque defectus appetitus; dolor, tormina, & distensio abdominis; Sanguinis extenuatio, sitis, febris, convulsio, Epilepsia, &c. Nota bene, omnia hæc Symptomata simul non occurrere.

Ascarides pruritum ani producant: & pro parte una cum fæcibus excernuntur.

3. *Causa* videtur esse cibus non rite fermentatus, sed cum crudus in ventriculo & intestinis permaneat, corrumpitur, &c. quamquam & non desint, qui ridicule satis, asserere, aulint, lumbricos generari ex ovis muscarum, una cum cibo introsumptis.

4. *Lumbrici rubri*, multi & vivaces, male se habent: si mortui sint pauci & albi, facilius curantur; *Ascarides* non adeo difficulter: sed in *Latis* curandis maximus est labor. Lumbrici soli e corpore prodeuntes in initio morbi, malum sunt omen; sed si declinatione morbi una cum fæcibus exitum quærant, bona prædicunt.

5. *Cura*.

5. *Cura*. *Lubrici* sunt perimendi vel expellendi, materia illa cruda & pituitosa evacuanda, & fermentum debitum restituendum est.

Omnia fere *amara* Lumbricos interimunt etiam *Acria Salia & Acida*, ut *Mirrha*, *Aloe*, *Radic. Rhabarb. Petasitid. Zedoar. Gentian. Summitat. & Semin. Absynth. Centaur. Tanacet. Colocynth. Ruta, Angelic.* etiam horum *Salia & Olea Stillatitia*, ut & omnes *Spiritus Acidi*, ut *Vitrioli, Nitri, Salis, &c.* Quibus adde *Terrestria & Alkalizata*; sed præferenda sunt *Mercurialia*, in casu quo *amara* exhiberi nequeunt Ut.

1. ℥j. *Mercur. Crud.* ℥ss. *Flor. Culphur. Saccar. alb.* aa. ℥j. *Misc.* fiat pulvis *Dosis* ℥ss.

2. *Mercur. Dolc. C. C. ussi Corallin.* aa. ℥ij. *Sacchar. alb.* ℥ij. fiat pulvis.

Post hæc. (aut similia) assunta, bibat æger ℥ij. vel iv. *Aquæ Graminis* in qua *Mercurius* decoctus fuerit: & quandoquidem purgatio necessaria est ad Lumbricos expellendos, aliquando addantur priori dosi *Resin. Ialap. vel Scammo. gr. vij. x. vel xv.* Si autem *Pilulas* vel *Amara* exhibere fas est.

1. ℥. *Pilul. ex duobus* ℥j. *Mercur. Dulc. gr. vij* fiant *Pilul.* pro unica dosi.

2. ℥. *Pulver. Comitiss. gr. xv. precipitat. albi, gr. vij. Sacchar. albi, ℥j. Misc.* pro una dosi.

5. ℥. *Rhabarb. Elect. Myrrh. Sem. Tanacet. aa. ℥j. Cinnabar. Antimon. Camphor. aa. ℥j. Ol. destillat. Rut. Angelic. Caryophyll. aa. gut. ij.* fiat pulvis pro 3., 4. vel 5. dosibus.

Omnia de *Aloe* participantia, ut *Pilula Rud. Ruff. ex tribus, &c.* juncta *Mercurialibus*, valde conveniunt.

Sed si adsit *Diarrhæa Rhabarbari* pulverisati ℥j. reliqua antecedit, etiam omnia *Terrestria*, & *C. C. ussum Oleo Vitrioli q. s. imprægnatum* multum profunt.

Externe *Emplastrum ex felle Tauri vel Bovis, Aloe & Pulpa Colocynthidos, cum guttis aliquot Olei destillati Absynthii*, umbilico applicetur.

*. *Ol. Vulgar. Rut. Absynt. Sabin. aa. ℥ij. Pulveris Colocynthidos ℥iij.* Diger per 24. horas igne moderato. Inungatur Regio Umbilici hujusmodi *Linimentis*, vel *Unguento de Arthanita*: Ungenta quidem Mercurialia Lumbricos æque ac Pediculos enecant; sed vix tuto adhibentur.

Ascarides enecantur ab Enematis, vel supposito-riis, quæ componuntur ex amaris, ut Aloe, Colocynth. &c. prius tamen injiciendum est Enema de Lacte ad Lumbricos dersum alliciendos.

Purgatio etiam debitis intervallis repetita necessaria est sicut supra præscripsimus.

Quod ad Symptomata attinet, ut febres, Convulsiones, &c. Vide horum morborum curam propriam.

C A P U T XXVIII.

De Scorbuto.

I. **E**st Cacochimia, vel potius Sanguinis & aliorum Succorum prava Diathesis.

2. Vel Hæreditarium est vel per accidens accedit; vel recens est, vel inveteratum; vel leve est, vel gravius & pertinax.

3. *Signa* sunt varia, ut dolor capitis, quandoque Acris & Acutus, quandoque Heves & gravativus; niger Cutis Color, membrorum fatiscientia, Diarrhæa, Dentium Collapsus; Gingivarum humor, pruritus, dolor; & sanguinatio; pectoris infarctus, halitus fetens, Palpitatio, Appetitus pravus & inconstans. Tormina ventris, alvus nimium constipata, vel nimium soluta, urina pallida, quandoque rubra & sabulosa; Vomitus, Ructus. Singultus Machulæ in cutis superficie apparentes, rubræ cærulæ & nigræ, quandoque in ulcera inveterata degenerantes; etiam tremor, ossium crepitus, & articulorum contractio, Hebetudo Vertigo, Convulsiones. Epilepsiæ, Podagra, Melancholia, &c. Notandum autem omnia hæc Symptomata simul & semel in eodem subjecto non occurrere.

4. *Causa* est acrimonia seu aciditas quædam in sanguine;

guine; prior muriatica sua acredine consistentiam pervertit, unde nimium atenuatur, & depauperatur; posterior suo acore massam sanguineam coagulat & inspissat, &c. Exinde vitiatur Lympha, & consequenter Ventriculi fermentum.

Causæ accidentales eruendæ sunt ex usu irregulari sex rerum non naturalium, Climates natura, sanguinis dispositione hæreditaria, &c.

6. Hic morbus est de Chronicorum genere difficulter curatur, & ejus *Prognostica* dubia sunt & infida. Si recens sit, & juvenes & Corpore Robusto præditos afficiat, curabilis est, (speciatim si ex accidente aliquo proveniat): sed si hæreditaria, vix ita abigi potest, quin denuo redeat.

6. *Indicationes Curativæ* consistunt in fermentis depravatis rectificandis, sanguinis Dyscrasia emendanda, materia morbifica eradicanda, & in facultatibus Digestivis & Vitalibus roborandis: quæ omnia per stadia intermedia præstanda sunt.

Primo, æger hoc semper attendat quod utatur cibus Eupertis; & sibi caveat de omnibus Salitis, Acidis, Muriaticis, & Saccharo imprægnatis; Cerevisia (quam bibit) sit bene cocta, & juncta *Antiscorbuticis* præcipue præparationibus quibusdam *Calibeatis*; deinde priusquam humores purgationibus excitentur, exhibeantur *Absorbentia* ad acrimoniam corrigendam.

℞. *Croci Martis Bezoar. Mineral. & Iovis. aa. ℥j. Ol. Cinnamom. Aurantior. aa. gut. ij. Misc. fiat Pulvis. Pro una dosi.*

Persistat in usu hujus (vel huic similis) per aliquot dies. Deinde si ventriculus scæditatibus scateat, & vires permittant, propinetur *Emeticum*, & etiam catharticum, sed & hoc illud lenius esse debet, & prout postulat necessitas, repetendum est (præcipue catharticum) adjunctis *Antiscorbuticis*: Inter quæ si peccet acidum, hæc sunt præcipua, *viz*, *Cochlearia*, *Anagallis Aquatica*, *Persicaria*, *Absynthium*, *Chelidon. Nasturt. Aquat. Rad. Raphan. Rustic. Petasitid. Zedoar. Angelic. Baccæ Juniperi,*

niperi, Cinamom, Pyrola, &c. Sed *Salia Volatilia* è regno animali & *Spiritus*, ut *Lumbricorum Terrestrium, Viperarum, &c.* maxime sunt efficacia in *Sanguine* vivificando, & invigorando: quod nempe omnem hebetudinem, melancholiam, &c. amoveant: Exemplum.

℞. *Spir. Absynth. Choclear. aa. ℥ij. Sal. Volat. Viperar. ℥ss. Ol. Baccar. Juniper. Cinnamon. aa. ℥j.* Miscé simul incorporando, dosis gut. 40. in *Aqua Angelicæ.*

Sed in *Temperamento Sulphureo Salino*, (ut ait *VWillisius*) in quo puta *sanguis attenuatus & depauperatus* existit; *Beccabung. Fumaria, Epatica, Endivia, Scolopendria, Dens Leonis, Sedum minus, Lujula, Rad. Polypod. Petroselin. Cicbor. Fœnicul.* etiam *Aurantia, Citra, Pruna Damascena, Limones*: omnes *Spiritus acidi*, ut *Salis Sulphuris, Nitri, &c. Eus Veneris, Sal. Chalibis*; & omnia *Terrena*, & similia, speciatim si adsit *Diarrhœa*, locum obtinent.

℞. *Succi Beccabung. Scolopendr. aa. ℥iij. Aq. Lujulæ lib. j. Ent. Ven. ℥ij. Spir. Salis q. s. ad moderatam aciditatem, Syr. Fumar. ℥iij. Misc. dosis ℥iij. vel iv.*

Si *Tartarea visciditas* in *Sanguine* hospitetur, *Salia fixa* vegetabilium hætenus designatorum multum valent (speciatim si adjungantur *Spiritibus Mineralibus* ut *Vitrioli, salis &c.* vel *Tartaro Vitriolato*, quandoque etiam *Aromaticis*, ut *Oleis & Spiritibus Cariophyllior. Nucis Moschatæ, Fœniculi, Anisi, &c.*) discutunt etiam, incidunt, & attenuant *Mucilaginem* illam *ventriculi plicis & meatibus chyli-feris* impactam.

Sed & insuper conveniunt etiam *aquæ acidulæ & minerales serum è lacte caprino, & similia diluentia*, si non sola, saltem pro *vehiculis*.

Quoad *varia symptomata & affectus. Scorbutum* concomitantia, sive ab ipso *Scorbuto* originem trahant, sive accidenti alicui existentiam suam debeant, *Sennerti* regula semper firma manet, viz. *Talia adhibenda esse medicamina, qualia symptomata illa, & affectus illi propria cura postularent; semper tamen junctis Antiscorbuticis.*

Quod ad *Cathartica* attinet, vide horum exempla in capite sequenti.

C A P U T XXIX.

De Affectu Hypochondriaco.

1. **E**st corporis & animi, Ataxia.
 2. Signa sunt incerta, sæpe quidem appetitus latrans, ructus acidi, vomitus, sputatio copiosa, flatus tormina, dolores lumborum & Hypochondriorum respiratio difficilis, animus torpidus, & rebus suis nunquam acquiescens.

3. *Causa* est acris, acida, & tenax pituita, in ventriculo, Glandulis salivalibus, pancreate, mesenterio, &c. unde succus nutritivus nimium exacuatur, & spiritus animales torpidi, caliginosi, & inordinati existunt.

4. Hic morbus magis molestus est & tædium movens, quam periculosus: urina limpida & alvus constipata mala habentur *Signa*; urina spissa, nigra, sine febre; magis fausta prædicit.

5. *Cura* non multum differt a curatione *Scorbuti*; incipiendum est a præparativis, ut

R. Calybis præpar. Oculor. Cancr. Bezoar. Mineral. aa. ℥ij. Castor. ℥j. Ol. disti. Thymigut. x. fiat pulvis pro quatuor vel quinque dosibus; interea dum hoc usurpatur: injiciatur Enema unum aut alterum, si alvus pigra sit, sicut plerumque se habet; deinde semel vel bis per septimanam purgetur æger hoc, aut simili Cathartico.

1. *℞.* Pilul. de Ammoniac. Quercetam ℥ss. Extract. Hellebor. nigr. ℥j. Tartari Vitriolat. ℥ss. Ol. Succ. Majoran. aa. gut. iij. fiant Pilulæ pro duabus dosibus.

2. *℞.* Pilul. Tartar. ℥j. Extract. Colocynht. ℥ss. Castor. Sal. Volat. Viper. aa. gr. v. fiant pilulæ pro unica dosi. Vel,

3. *℞.* Decoct. Sen. Gereonis ℥vj. Ent. Veneris ℥j. Misc. pro una dosi, vel

℞. Sen-

℥. Sennæ ℥iij. Epithym. Guaiac. Sassafr. Rad. Poly-
pod. Liquirit. Petrozelin. aa. ℥ij. Sem. Anisi, Fœnicul.
Baccar. Juniper. aa. ℥j. Summitat. absint. Centaur. an.
M. j. Limatur. Ferri prius preparati cum Sale Tartari
℥vi. fiat Sacculus pro congiis ij. vel iij. Cerevisiæ.

Hujusmodi præscripta bis vel ter per septimanam
exhibeantur, per integrum curationis stadium, al-
vus enim semper solutior esse debet.

Si autem Ventriculus sarcina impura gravetur &
ad sit Vomendi conatus, Emetica, debitis interstitiis
observatis, apprime conducunt.

Quod ad præparantia & alterantia intermedia,
quæ in Therapeja Scorbuti pro Specificis tradidi-
mus, hic etiam pro iisdem habenda sunt; obser-
vato tamen ægrotantis temperamento, prout ibi-
dem docuimus. Tinctura Croci vel Vitriolum Mar-
tis, Salia Urinosa Animalium, (vel Salia Volati-
lia Oleosa, ad cramben usque a nobis inculcata)
& Ens Veneris, præcipua sunt, & quodvis aliud re-
medii genus, vel in hoc morbo, vel scorbuto cu-
rando, longè antecedunt; nemini enim non notum
est quanta vi polleant in obstructionibus reseran-
dis, & quam plurimos alios affectus egregii sane no-
minis producant, quos tamen hic recensere nec fax,
nec necesse est.

C A P U T XXX.

De Rachitide.

1. **R**achitis inter juniores grassatur, hic in An-
glia vulgaris est & infantibus appropriatur,
quos plerumque invadit inter sextum ætatis mensem,
& annum secundum, vel secundum cum dimidio; &
nisi curetur ante annum quintum, puer statura de-
formis, Nanus, vel toto vitæ Curriculo Valetudinarius
existit.

2. *Signa.* Caput mole grandius quam in hac æta-
te vulgo existit, Facultas intellectiva etiam magis
matura quam in aliis qui eundem annorum nume-

rum exelerant; dorsum & ossa incurvata, vel circa articulos, & costarum extremitates prominentia, abdomen duritie & tumore affectum, cutis laxa & flaccida; pectus angustum, Respiratio difficilis, Tussis, omnium partium debilitas, Movendi & Ludendi fastidium, &c.

3. *Causa* est (plerumque) obstructio in Medulla spinali vel nervis ex illa prodeuntibus, unde influxus Spirituum Animalium in Sanguinem inhibetur, unde fit quod serpentum nutritium in illis partibus deficiat.

4. Raro lethalis est (per se solam) & si febrem subsequatur, & adsit scabies, aut symptomata leviora, facillime curatur.

Sin autem ægrum citius (in prima nempe pubescentia) invadat, & symptomata tetriora appareant & in deterius vergentia, cum notabili partium disproportione, ægre curabitur, & si corpus macie confectum fuerit, ex Astmate, Febre Hæctica, Phtisi, &c. Nullus hominum auxiliari potens est.

5. *Cura* consistit in obstructionibus removendis, & partibus affectis roborandis: Primo itaque si tormina ventris, & alvus constipata offendant, exhibeatur *Enema Laxans* ut.

℞. *Decoct. Commun.* ℥vj. *Ol. Lumbricor.* *Terrest.* *Saccar. Grysei* aa. ℥j. fiat *Enema*. Addi possent & *Manna*, *Semina Carminativa* & *Arthritica*, si opus foret. Si prægravetur ventriculus, detur, *Oximell. vel vin. Scyllitic.* ℥ss. vel ℥vj. vel *Salis Vitrioli* ℥j. vel si infans robustus fuerit *Tartar. Emetic.* gr. ij. vel. iij. Sed in emeticis ordinandis pro circumstantiarum varietate, ferendum est iudicium. Quomocumque autem se habet, cathartica debitis intervallis propinata, semper conveniunt, non tamen fortiora quam ut tres, quatuor, vel quinque dejectiones per diem producant.

℞. *Epatic. Capill. Vener. Scolopendr. Vulgar.* aa. Mj. *Rad. Polypod. Osmund. Regal.* aa. ℥ij. *Epithymi, Sennæ* aa. ℥j. *Cremor. Tartar.* ℥ss. *Ent. Vener.* ℥ij. *Aquæ puræ* lib. ij. Infund. per horas 24. colaturæ adde *Mannæ Syr. Rosar. Solutiv.* aa. ℥iij. vel.

℞. Resin. Jalapp. Mercur. Dulc. aa. gr. iv. cum pul-
 pa pomi fiat bolus pro una dosi. In Rachitide Seciffi-
 ca sunt quæ sequuntur; Rad. Osmund. Regal. Filic. Ma-
 ris. Graminis, Scolopend. Vulgar. Consolid. Epatic. Rad.
 Aperient. omnes. Sumit. Ruta Muraria, Salvia, Ro-
 rismarini, Capili. Vener. Epatic. Anagall. Aquat. Agri-
 mon. Tamarisci, Nasturt. Aquatic. Veronic. Mar. Qui-
 bus adde omnia Armoniacæ, Mellepedes, Lumbrici
 Terrestris. Ebur. C. C. &c. præcipue eorum Salia Vo-
 latilia, & Spiritus, vel si Salia sint Fixa addantur
 guttæ quædam Spirituum Acidorum Salis Sulphuris &c.,
 evaporando humiditatem, hæc enim egregia sunt Me-
 dicamina, & viribus vix cedunt Ent. Veneris, quod
 in hoc morbo famigeratissimum est. Præstat tamen con-
 ficere Apozemata, Decocta, Infusiones &c. Vegetabilium
 pro vehiculis ad Salia illa Armoniacæ & Spiritus ultimo
 memoratos, diluenda & digerenda. Exempl.

℞. Aq. pur. lib. iij. Rad. Osmund. Regal. Capill. Ve-
 neris, aa. M. j. uvarum Corynthiscar. ℥iv. Coque: Co-
 laturæ lib. ij. adde Tinctur. Croci (in Spiritu. Rorisma-
 rini) Ent. Vener. aa. ℥ij. Syr. e succo Epatic. Misc. dosi
 ℥iij. ter in die.

Externe Fomentationes & Unguenta conveni-
 unt, ut,

℞. Flor. Salviæ, Chamom. Sambuci, Summitat. La-
 vendul. aa. M. j. Rad. Osmund. Regal. ℥iv. Coq. in Aq.
 fontan. q. s. ad. lib. ℞. cui adde Spir. Rorismarin. ℥vj.
 pro fetu. Vel si magis arrideat hoc Celebrissimi Viri
 Domini Maiorv.

℞. Folior. Sambuc Laur. Majoran. Salviæ Rorisma-
 rin. Beton. Summitat. Lavendul. aa. M. ij. Baccar. Jun-
 per. Lauri, aa. ℥j. Contulis adde Butyr. Majal. recent.
 lib. iij. Aq. Vitæ ℥viij. Leniter coquantur ad aquæ con-
 sumptionem. Expressioni adhuc calenti adde Ol. Nu-
 cis Moschat. per express. ℥℞. Bals. Peruvian. ℥j. Misc.
 Fiat Unguentum Vice autem Butyr. Majal. usurpati
 posset Medulla Bulæ Seuum ferinum, Oleum Lumbrico-
 rum, &c.

De remediis Chirugicis vide scripta Doctissimorum
 Virorum Flissoni, & Majorv.

C A P U T XXXI.

De Affectibus Renum & Vesicæ.

1. **C**alculus Renum dolorem in Lumbis fixum producit, cum Vomitu, &c. Urina primo lymphida, & quandoque sanguinea, postea tamen spissae vadit, cum sedimento sabuloso; urina quandoque supprimitur, quandoque lapilli & materia viscida una expelluntur; adest etiam femorum stupiditas.

2. *Causa* est solutio continui, vel a lapillo vel sabulo in renibus, Uretibus; &c. hærente; vel a lymphæ acri eisdem vellicante, &c. Quo autem pacto calculus in corpore humano generetur consule Auctores qui hoc super themate consulto scripserunt, præcipue autem *Barronem Helmontium*.

3. *Calculus vesicæ* dignoscitur ex subita urinæ suppressione ipso meiendi tempore, pruritu circa regionem pubis &c.

Si sit urinæ suppressio dicitur *Iscuria*: si mingendi sit difficultas una cum dolore dicitur *Dysuria*: si guttatim effluat cum sensibili ardore, *Stranguriæ* nomen sortitur.

4. *Diabetes* est affectus, quo perciti nimis crebro & copiose urinam reddunt, una cum siti & totius corporis tæbe; *Causa* præcipua est fermentum in renibus vitiosum & depravatam, unde seri nimia quantitas sanguine separatur.

5. *Dolores Nephritici* a calculo oriundi periculo pleni sunt: *Febres, Inflammationes, Ischuriam, Dysuriam, Stranguriam, Ulcera &c.* producentes; Si Urina lymphida persistat, malum est omen; si spissior evadat, paroxysmum pedem referre significat. Si dolor hic nullis remediis cedat, & adsint sudores frigidi, *Leipothymix*, &c. mortem aditare significant; si affectus sit hæreditarius, & senio confectos corripit, nullam curam agnoscit; sicut & *Diabetes* inveterata, & iisdem circumstantiis vestita.

6. *Cura*, In paroxysmo initium sumatur ab *Enematis Emol-*

Emollientibus, ex *Lacte recenti* & *Vitellis Ovorum*, numer 2. Vel si magis arrideat substituatur hoc sequens;

℞. *Decoct. Commun.* pro *Clyster.* lib. j. *Ol. Chamomil.* ℥ij. Misc.

Si adfit febris, inflammatio, aut plæthora, conducit *Venæsectio*; utcumque sit, sæpius subducatur alvus ene matris, vel remedijs laxativis v. gr.

℞. *Elect. Levit.* ℥ij. *Diæsen.* ℥iv. *Milleped.* ℥iſſ. *Spir. Salis ad gratam aciditatem*, milce dosis aa ℥ſſ.

Sed si dolor valde urgeat, *Anodyna*, *Emulsiones* & *Opiata* una cum *Specificis* magis conducunt,

℞. *Sem. quatuor frigid.* aa. ℥ij. *Sem. Urtic. Violar. aa.* ℥iij. *Aq. Destillat. Persicar. Petroselin. aa.* lib. iſſ. fiat emulsio. Adde *Syr. de Althæa* ad dulcorandum. Interea autem dum hæc usurpantur; partes dolore affectæ foveantur, *Oleo Scorpion. Fornicar. Lilior. Chamomill. Unguent. Popul. Althææ, &c.* Quibus adde *Olea Chymica, Anisi, Fœniculi, Anethi, &c.*

Nephritica & *Stomachica* hic etiam conveniunt, e quibus, quæ sequuntur præstantiora sunt, *Millepedes. Lumbrici Terreſtres. Sanguis Capri*, & eorumdem *Salia Volatilia*; *Nitrum, Spiritus Nitri dulcis, Spiritus Vitrioli dulcis, Spiritus Salis dulcis. Testæ Testudinum, Testæ Ovorum, Oculi Cancrorum, Dactyli, Nuclei Persicorum*; *Rad. Althææ, Glycyrrhizæ. Bardanæ, Petroselini, Filipendulæ, Semen Anisi, Fœniculi, Urticæ, Petroselini, Dauci, &c.* & eorum *Olea stillatitia Semina quatuor frigida majora, Semen Papaveris, Violarum &c. Crystallum Sal, & Tinctura Tartari, Salia Lixivialia e quolibet Vegetabili; Balsama Naturalia, & Balsamum Sulphuris, Terebentina, & omnia quæque Diuretica: ex hisce varie fieri possunt compositiones; quæ variandæ sunt pro causæ exigentia, & Medici Judicio.*

Paroxysmo ferociam migitante; si sabulum, &c. evacuetur, dentur *Terebinthina, Balsama. Oleum Amygdalarum, Oleum Nucis Avellanæ*, cum *Manna*, & *Laxativis levioribus*; si nihil sabuli evacuetur, *Salia Volatilia Oleosa*, sunt præstantissima.

In *Calculo* curando, eadem observanda est curandi ratio: In *Dysuria*, *Ischaria* & *Stranguria*, *Phlegmago-*
ga tenuiora, & *Absorbentia* (ut *Oculi Cancror.* &c.)
 & similia acrimoniam corrigentia, exhibere soleo.

In *Diabete*, *Enemata Refrigerantia*, *Purgantia levi-*
ora, & *Incrassantia* ut *Gummi Arabicum*, *Tragacantha*,
Terra Sigillata, *Plantago*, *Portulaca*, *Emulsiones*, *O-*
piata, &c. exhibenda sunt.

C A P U T XXXII.

De Dolore Arthritico & Rheumatismo.

1. **A** *Arthritis* est dolor acutus Articulorum. *Rheu-*
matismus autem non solum ipsas Ossium jun-
 cturas, sed & spatia intermedia afficit, & per alia
 quælibet loca, sæpissime sine tumore, huc & illuc va-
 gabundus fertur.

2. *Arthritis* quæ manus afficit, dicitur *Chiragra*;
 quæ pedes *Podagra*; quæ Genua, *Gonagra*, quæ lum-
 bos aut *Ischiam*, *Sciatica*, vel *dolor Ischiaticus*; Ge-
 nerali autem nomine audit *Arthritis*.

Plerumque periodica est & particulari membro affi-
 xa; quandoque hæreditaria, quandoque adventitia.

3. *Causa* doloris *Arthritici*, cujuscumque sit generis,
 est acidum tantilla licet quantitate, junctum par-
 ticulis volatilibus & etiam lixivialibus, quæ cum
 in sanguine sitæ sint, ope fermenti cujusdam extra-
 vasantur, & in partes impunguntur, & ibidem
 stagnant: & prout magis vel minus sint Volatiles,
 acidæ, acres, &c. eo magis vel minus coagulantur,
 & partium affectarum fibras nervosas irritant & vel-
 licant.

4. *Arthritis* raro Lethalis est, incerta tamen est
 cura, & tempus mire protrahit, qui juvenes, & Me-
 dicorum mandatis obtemperare parati sunt, feliciter
 fatis liberantur; qui tamen proVectiori gaudent æta-
 te. *Arthritide* etiam inveterata & hæreditaria exi-
 stente; omnia remedia incassum usurpant: neque
 hoc in casu in quidquam præstare possibile erit, do-
 nec

nec remedia nobiliora & magis exaltata, quam quæ hodie apud Galenicos & Chymicos artis filios vulgo prostant, nobis innotescant.

Si subito partem ullam Nobilem & principalem. Ventriculum, Pulmones, &c. invaserit, atrocissima Symptomata producit, nec nisi morte mediante sævire cessat.

5. *Therapeiæ* durante paroxysmo, ut dolor allevietur, *Anodyna* & *Diaphoretica* conferunt.

1. ℞. *Ocul. Cancror. Cinnabar. Nativ. aa.* ℞ss. *Laudan. Londin. gr. ij. Sal. Volat. C. C. gr. iij.* fiat pulvis, pro una dosi.

2. ℞. *Spirit. Lumbricor. Terrestr. ℞j. Aq. Sassafr. ℞vj. Tinctur. Croci in Spirit. Hederae Terrestr. ℞ss. Syr. Papav. ℞j. Laudan. Liquid. gut. xx.* fiat Julapium. Sumat subinde Cochlearia bina.

Si alvus constipata fuerit, *Enemata* leviora conducunt quandoque etiam non abs re foret *Catharticum* aliquod fortius exhibere ante paroxysmum, imo & ad ipsum paroxysmi primum adventum, si articuli sint robusti: Sed si paroxysmus hætenus ægrum corripuerit, purgatio plerumque nocet.

In initio paroxysmi, si *Febris* vel *Plæthora* adsit *Venæsectio*, *Cucurbitulæ* & *Vesicatoria* sæpissime bono cum fructu usurpantur. *Hæmorrhoidum* fluxus etiam conducit, speciatim in dolore *Ischiatico*.

Inter *Topica* huic affectui appropriata, *Spiritus Armoniæ* *Oleis Stillatitiis infarcti*, ut *Lumbricor Terrestr.* *Sanguin. Human. Off. human. &c.* in quibus dissolve *Opium* vel *Camphoram*; hæc, inquam, sine pari sunt, in quolibet *Arthritidis* genere, pro partibus dolore affectis fomentandis.

Extra Paroxysmum; *Causæ Accidentales*, ut *Mœror*, *studia immoderata*, *Veneris usus nimius*, & præcipue *nimia cibi ingurgitatio*, & *crapulæ*, maxima cura sunt fugienda; & *diætâ* appropriata strictè observanda est. Si *Ventriculus impurus* existat, *Emeticum* tenuius a quibusdam laudatur; utcumque sit, *Purgativum* e fortiorum genere sine dubio confert: Ex. gr. *Pilulæ ex duobus*, *Pilulæ Tartaræ*, &c. cum *Mercurio dulci*.

In-

Inter *Alterativa*, omnia fere *Antiscorbutica* & *Nephritica* laudantur.

Rheumatismus, eodem fere modo quo *Arthritis*, curatur.

Nos quidem paucissimos unquam vidimus hoc affectu percitos, quibus *Vene sectio* frequenter instituta (saltem pro virium ratione) nocebat; sed e contra plurimos novimus quibus in maximum commodum cessit, speciatim si in principio morbo celebretur. *Purgatio* autem noxia est. Quod ad reliqua attinet, *Spiritus Volatiles Armoniaci* junctis *Anodynis* sola sunt *Medicamina* (& interne & externe usurpata) quæ hunc affectum propellere valent.

C A P U T XXXIII.

De Febris in Genere.

1. **F**ebriis est Arteriarum pulsatio citatior, & Sanguinis effervescencia præternaturalis, ut & Spirituum Animalium conturbatio, orta a particulis heterogeneis texturæ Sanguinis inimicis.

2. *Febres* dividuntur in *Continuas*, & *Intermittentes*; intermittentium præcipuæ sunt *Quotidianæ*, *Tertianæ*, & *Quartanæ*; suntque vel *Simplices* vel *Compositæ*; vel *Leviores* vel *Malignæ*.

3. Omnia *Viscera*, ut & omnes corporis partes hoc affectu perstringuntur, præcipue autem viæ primæ, seu vasa ibidem sita) *Ventriculus*, *Pancreas*, *Glandulæ* omnes, *Mesenterium*, vasa *chylifera* & *Lymphatica*, una cum meatibus sanguiferis.

4. *Signa* sunt pulsus celer præter naturam, dolor capitis acutus & pulsativus, *Lumborum* dolor vehemens, rigores quandoque frigidi, calor externus &c.

5. *Causa* omnium *februm* est deducenda a particulis extraneis & incongruis Sanguini commixtis, quæ naturali ejusdem mixturæ & consistentiæ adversantur; unde principium vitæ oppugnatur, &c.

Causæ Accidentales plerumque proveniunt a *Lympha*,

pha, Bile, Chylo, vitiatis ab indebita excernendorum retentione, irregulari cibi & potus usu; aere in frigidum vel etiam in calidum vergente, quandoque infecto & corrupto, vulneribus, ulceribus, &c.

6. *Cura* consistit in Sanguine ad pristinum & naturalem statum reducendo & Spiritibus Animalibus perturbatis denuo conpescendis. In quem finem omnes *Causæ Procatarticae & Accidentales* procullexulent, debitus ordo in usu sex rerum non naturalium diligenter observetur: *Comestio* in febrium excandescencia plerumque nocet: excernenda & retinenda justum tempus & quantitatem debitam (secundum naturalem ægri constitutionem) observent. Sed in ipso febris principio, vel potius ante ejus adventum, *Vomitus, Purgatio, & aliquando Venæsectio*, conducunt; evacuant enim particulas quasdam materiæ febrilis,

Quando autem febrilis hæc materia hastenus in fermentationem excitata est talia præscribenda sunt quæ non solum fermentationem compescant; sed & obstructions referent, cruditates, aciditatem & acrimoniam particularum in meatibus chyloferis, lymphaticis, &c. latitantium, amoveant & corrigant.

In *Febribus Continuis, Diaphoretica* multum faciunt, ut *Bezoard, Mineral. Margaritæ, &c.* precipua autem *Salia Volatilia, & Spiritus Viperarum, C. C. Urinæ, &c.* Hæc enim *Diaphoreticis* juncta, & in vehiculis appropriatis administrata, sudorem levem provocant, unde obstructions referantur, & fermentum illud febrile vel præcipitatur; vel excernitur.

Inter *Refrigerantia* præstant *Sal Prunellæ, Camphora, Spiritus Nitri, Salis, Sulphuris, Vitrioli, &c.* Hæc conveniunt in omnibus febribus ardentibus: in *Aqua hordei* aut simili propinata. In omnibus febribus quæcumque actu frigida, aut aqua frigida, &c. nocent.

De Febre Ephemera, & Synocho Simplici.

1. **S**I febris spatio viginti quatuor horarum terminetur, dicitur *Ephemera*, si per duos aut tres dies persistat, dicitur *Synochus simplex*, vel febris continua non putrida.

2. *Ephemera* incipit ab Algore levi, quem subsequitur Calor febrilis, qui sine paroxysmis continuatur, febre *Continua* existente, Symptomata violentiora sunt. Si a Calore nimio oriatur febris, incipit ab Algore.

3. *Causa* est Sanguinis perturbatio ex usu irregulari sex rerum non-naturalium, ut ex aere nimium Calido vel Frigido, animi affectibus, Cibo, vel Potu in Ventriculo stagnantibus & Putrefactis; subita pororum corporis occlusionem, quando humores multum exagitantur & transpiratio inhibetur.

4. *Ephemera* plerumque sua sponte cessat; *Synochus* etiam *simplex* non usque adeo periculosa est; sed ex defectu propriorum adjuvantium in *Putridam* vel *Hecticam* degenerat.

5. In *Curatione* promovenda, attendendæ sunt *Causæ*; vid. *Sylvii Praxin. lib. i. cap. 28.* In febribus continuis venæsectio confert, deinde sudor mollis post venæsectionem celebratam plerumque febrem solvit V. gr.

℞ *Bezoard. Mineral. Gr. x. Sal. C. C. Camphoræ, aa. gr. jv. Cum Conserv. Flor. Calendul. fiat Bolus ad sudorem promovendum.*

Sed si alvus constipata fuerit, prius injiciatur enema. In hoc casu etiam conferunt Refrigerantia, de quibus vid. caput proxime præcedens.

C A P U T XXXV.

De Febre Putrida & Ardente.

Febbris Putrida continua; sine intermissione per-
severat a primo aggressu ad exitum; aliquando
tamen, vel quotidie, vel tertio, vel quarto quoque
die Paroxysmum inducit, & exinde denominatur
Continua, Quotidiana, Tertiana, vel Quartana &c.

Febbris Ardens constanter ægrum affligit cum siti
vehementi & inextinguibili. Quæ reliqua Sympto-
mata addiscuntur ex aliis febrium speciebus, sive
Continuæ sint: sive *Intermittentes*, sive de utriusque
natura participant.

2. *Causa* est materia quædam vitiata & Putrefacta,
quæ cum sanguini communicetur litem excitat inter
particulas *Acidas & Alkalizatas*, unde sanguis in
ebullitionem confusam cietur: & quo magis particulæ
prædominantes de calore, Acrimonia, aut Bile par-
ticipent, eo magis pervertitur sanguinis crasis, & Sym-
ptomata morbi magis ingravescent. Si materia hæc
corrupta (sive in Lympha, sive in succo Pancreatico,
sive in ipso Chylo, hospitetur) pro parte in vasibus
hisce obstruatur (saltem pro modico tempore) quando
denuo sanguini redditur: verisimile est exinde efferve-
scentiam febrilem magis augeri.

3. Omnes *Febres Ardentes* periculosæ sunt; sed
judicium particulare non ferendum est, nisi ex sym-
ptomatum vehementia & ægri viribus, rite per-
pensis. Senibus plerumque lethales evadunt. Si Uri-
na spissa sit & crassa, magnam ataxiam in sangui-
ne indicat; Si tenuis & rubra appareat, adhuc ma-
jus est discrimen; & si albescat mortem præsigni-
ficat. *Febbris Continua Quartana* diu persistens sæpe
in Hydropem degenerat.

4. *Therapeja*. In principio *Febbris Acute & Arden-
tis*, æger ab omni carnis usu inhibendus est, &
diæta tenuis imperanda est, ut *Panatella, Juscula
Hordeata, &c.*

Sed in morbi declinatione, & febribus longioribus plenior victus concedatur, ut juscula (& quandoque caro ibidem incocta) & præcipue *Gelatinæ* ex Carne *Vituli*, *Pulorum*, *Perdicum*, &c. quibus adde *Gelatinam* C. C. &c. pro potu *Serum Lactis Destillatum* convenit; ut & *Aqua Hordei Tincturam Rosarum*, *Violarum*; Decocta *Acetosæ*, *Lujulæ*, *Portulacæ*; &c. Quæ acuantur (si placeat) *Succo Limonum*; *Citrorum*, *Spiritu Sulphuris*, *Salis*, & præcipue *Nitri*.
Exemplum.

℞. *Hordei Excortic.* ℥iv. *Liquirit* ℥j. *Cinamom.* ℥ij. *Aquæ Puræ* ℔v. Coque Colaturæ adde *Syr. e Rosæ* succis ℥ij. *Spiritus Nitri* q. s. ad grat. acidit.

In principio *Venæsectio* prodest; & si *Ventriculus* illuvie quadam oneretur *Emeticum* levius conducit, sin alias, *Venæsectione* celebrata *Purgativum* exhibeatur. *Ex. gra.*

℞. *Decoct. Prunor.* ℔. ℞. *Cremer. Tartar.* ℥ss. *Fol. Senn.* ℥ss. *Sem. Fœnicul.* *Anisi* aa. ℥ss. s. infusio per horas xij. Colat. detur usui.

Purgatione peracta, priusquam *Cardiaca* exhibeantur, *Diaphoretica* quædam in ulum revocanda sunt, quæ primâ vice de levioribus esse debent. *Exempl.*

℞. *Bezoard. Mineral.* *Sal C. C.* aa. ℥ss. *Cum Diascord.* q. s. fiat bol.

Sed in *Febribus Continuis*, *Quotidianis*, *Tertianis*, aut *Quartanis*, *Extracta* & *infusiones Absynthii*, *Gentianæ*, *Centuarii minor*, & *Corticis Peruviani*, quæ fieri possent cum *Spiritu Salis armoniaci*, & in quartanis *Spiritu Gum. Ammoniac.* Hæc, inquam, unâ cum supra præscriptis in tali casu conveniunt, prout ratio cuiquam dicitabit.

In hisce febribus curandis attendenda sunt symptomata; a quibus ipsæ febres suas denominationes sortiuntur, ut ardor, sudor, vigiliæ, vomitus, delirium leipotyria, cephalalgia, sitis, lingua arida, &c. Nam in deliriis, Vigiliis, &c. Opiata propinanda sunt; in linguæ & faucium ariditate Gargarismata in ardore & siti decocta refrigerantia hætenus memorata, exhibenda sunt; & in vomitu, diatrhexa, &c.
 pro-

propria horum symptomatum curâ respicienda est .
 Externe etiam plurima abhiberi , solent , quorum
 infinita varietate referti sunt plerique authores , ad
 quos lectorem remitto .

C A P U T XXXVI.

De Febre Hætica , Colliquativa & Catarrhali .

1. **O**Mnes hæ febris species ab eodem causa pro-
 veniunt , viz. Acrimonia in sanguinis massa ,
 orta ex acedine levi Lymphæ , vel succi Pancreatici ,
 &c. quam sæpe acquirunt post aliam febrem prægres-
 sam , vel si partem aliquam ulceralem in transitu al-
 luant , exinde purulentam quandam materiam in san-
 guinem deferentes , vel fortassin hæc acedo provenit
 a facultate digestiva læsa , obstructionibus Mesenterii ,
 &c. unde Chylus nimium acescit , & corpus a passu
 calore perfunditur .

2. *Hætica* dignoscitur ex pulsu debili & celeri , ca-
 lore modico & acri (circa horam aut bihorium a pa-
 ssu utrumque hoc Symptona magis urget) siti , tussi
 levi . ----- *Catarrhali* vero dignoscitur ex tussi ve-
 hementiori , obstructionibus pectoris , Torpore Vigili
 & perpetuo , *Colliquativa* , ex sudoribus Nocturnis .
 Hoc autem omnibus hisce comune est quod corpus gra-
 datim consumatur , adeo ut in merum Sceleton de-
 generet , sola cute & ossium compage superstita quo
 casu morbus denominatur *Tabes* vel *Marasmus* .

3. Febres hæ si in principio attendatur curari pos-
 sent ; sed si corpus macie confectum fuerit ante cu-
 ram inchoatam , ægre (si unquam) curantur . Si *Hæ-*
Hætica ab inflammatione , Apostemata : &c. procedat ,
 nisi hisce symptomatis propriam curam adhibeas , la-
 terem lavas .

4. *Cura* tota consistit in sanguine dulcificando , &
 ab acrimonia hac expediendo ; in quem finem , cor-
 poris & animi exercitia , somnus vigilie , excreta &
 retenta , naturalem statum sequantur : omnes potus
 fortiores spirituosus : cibi aridi , & concoctionis diffi-
 ci-

cilis, caute usurpentur; sed juscula, gelatinæ, precipue ex carne gallinæ; vituli; perdicis, &c. confecta; Panatella, Pultes Oryzaceæ, Latæ, &c. cum ægri commodo usurpantur.

In Regno Pharmaceutico Absorbentia & Acrimoniam Corrigentia primas tenent, ut Bezoardicum Mineral. Jovial. Lunar. Ocul. Cancror. Margarit. Catechu, Antibeeticum Poterii, Minsifi, Dialaturn., &c. Proximo in loco numerantur Gummata & Balsama. ut: Ammoniac. Galban. Terebinth. Balsam. Sulphur. (quale hactenus memoravimus Capite 12. de Epemate) & Balsamica naturalia. ----- Sed Medicamina in forma liquida exhibitæ magis huic morbo conveniunt, nam & sitis sæpissimæ hunc morbum comitatur; proinde pro potu ordinario, & vehiculis requisitis, usurpetur Aqua Hordei; decocta, Succici, & aquæ destillatæ Endiviæ, Acetosellæ, Portulacæ, Borriginis, Prunorum, Pomorum, Passularum Radicum Aparientium, emulsiones e Seminibus Frigidis, Aqua Antibeetica Dolci; omnia remedia Nitrata, &c.

Quæ sequuntur, mirum successum habent, sicut in nostra praxi sæpius observavimus.

℞. Bezoard. Mineral. Antibeetic. Poterii aa. ℞ij. Misce. Dosis a gr. viij. ad gr. xv. in pulpa Pomi singularis auroris, super bibendo ℞iv. infusionis sequentis.

℞. Aquæ Capon. Aq. Spermat. Ranar. aa. lib. ℞. Antimon. Crudi Pulveris. ℞j. Passular. Incisar. ℞ij. Infund. in vase vitreo duplici in loco aliquo calido, Colaturæ ℞iv. Add. Spir. Sal. Armoniac. gut. xx. prouna Dosi.

Sed præterea, varia illa symptomata & affectus, a quibus oriatur febris maximæ sunt attendenda, v. g. si calor intensus pedes & manus possidet, sitis multum urgeat, hoc in casu remedia aquea juncta acidis levioribus conveniunt: In sudoribus nocturnis adde nitrata & saturnina.

In obstructionibus & febribus Catarrhalibus Spiritus Salino Urinosi conferunt. Si tussis, vigilæ, dolor, diarrhœa, &c. absint, Bezoardica & Anodyna usur-

ufurpanda veniunt. ----- Si ab aliis morbis procedat, confule illorum curam, v. gr. fi ab *Apoftemate*, *Ulcere*, &c. exhibenda funt *Balsamica*; & fic de cæteris.

C A P U T XXXVII.

De Febris Intormittentibus.

1. **E**St vitiofa sanguinis effervescencia, una cum paroxysmis quandoque pluribus quandoque paucioribus, intervallatim homines corripicns: paroxysmis pura sua sponte recedentibus, & denuo redeuntibus.

2. Si paroxysmus invadat post interstitium 24. horarum dicitur *Quotidiana*; si post 48. horas dicitur *Tertiana*; si post 72. horas vel 3. dies elapfos, quarto nempe die (inclusive numerando) dicitur *Quartana*; omnes hæ februm intermittencium species magis vel minus vehementes funt, & magis vel minus prolongantur, prout materia peccans & ægrotantis temperamentum variatur.

3. Omnes febres intermittentes incipiunt ab Algore & Horore qui per horam præpter propter durat; deinde subsequitur incalescentia febrillis, cum dolore capitis & Lumborum, Oscitatione, Siti, Vigiliis, & nonnunquam delirio.

Febris Intermittens *Quotidiana*, si eundem non observet periodum, & una adsint sapor amarus in ore residens, vomitio materiæ biliosæ &c. audit apud Medicos nomine *Tertianæ duplicis*. Sed si hæc symptomata non appareant, sed paroxysmus statim a pastu regulariter & constanter invadat, dicitur *Quotidiana*. *Quartana* plerumque post meridiem, vel circa vespæram invadit. In omnibus febribus intermittentibus pandiculationes & oscitationes præcedunt.

4. In *Causa* explicanda, nos non alius quam celeberrimi *Silvii* vestigia sequimur, & proinde autumat febres intermittentes ortum ducere ab obstructione unius, vel plurium e ductibus lateralibus *Pan-*

creatis, quæ obstructio contingit ex pituita viscida majori vel minori copia ibidem collecta. Unde fit quod *Succus Pancreaticus* ex mora acetat, in duodenum proruperit, & Bili ibidem obviam iverit, effervescentiam excitat quæ hororem, Rigorem, &c. inducit. Et hoc etiam extra controversiæ aleam ponimus, quod varietas illa febrium intermittentium non aliunde quam a varia dispositione & mixtura *Succi Pancreatici*, *Bilis*, & *Pituitæ* noxiæ oriatur. Huic sententiæ magnam conciliat, autoritatem maximus ille *Silvius*; *vid. prax. lib. 1. cap. 27. & 30.*

5. Febris intermittens suapte natura periculosa non est, nisi per accidens infirmos & valetudinarios corripuerit, vel morbum quempiam gravem seu malignum subsecuta fuerit, vel in alium affectum se pejorem, *Hydropem*, *Phtisim* &c. degeneraverit. *Quartana* est omnium longissima, & curatu difficillima, unde vulgo *Ludibrium Medicorum* dicitur. Nos tamen felicissime & maxima cum expeditione curare consuevimus, imo ipso tempore hyberno, quo tempore maxime pertinax & difficilis observatur; nec in hac nostra cura unquam *Corticem Peruvianum* in usum adhibuimus.

7. *Cura*. Coagulum illud obstruens incidendum, dissolvendum, & expellendum est: aciditas & acrimonia succorum corrigenda; & partes debilitatæ corroborandæ sunt. Omnia *Amara* & incidunt & corroborant, ut *Radices Gentianæ*, *Aristolochiæ*, *Enula*: Summitat. *Absinthii*, *Tanaceti*, *Marrubii*, *Centaurei*, *Chamomilli*, & tantum decantatur ille *Cortex Peruvianus* Omium *Aromaticarum* acria, ut *Piper*, *Caryophilli* &c. Sed *Salia Volatilia Oleosa* mirum in modum obstructions reserant & aciditates corrigunt, quo casu etiam addi possent *Absorbentia*, ut *Oculi Cancrorum*, *Bezoard. Mineral. &c.* Quæ omnia varie præparari possunt, *Cathartica* etiam, & *Diaphoretica*, vel supra præscriptis juncta vel per se debitis intervallis exhibita, maxime conveniunt; imo absolute necessaria videntur, sicut & *Emetica*. Quando *Ventriculus* saburra impurra oneratur. Inter au-
tem

tem *Emetica*, præcipuum est (nisi virium imbecillitas adsit) *Tartarus Emeticus*, alias *Sal Vitrioli*, & *Cardui*. Ex. gr.

℞. *Zithogalæ* lib. iij. *Summitat. Cardui*, *Camomill. aa.* ℥j. ℥. decoctio.

Hoc primo vomitum deinde sudorem provocat. Non ipsimet experti sumus, quod decoctum *Chamomilli* magna quantitate assumptum (vel succus ejusdem minori quantitate) per duas vel tres vices repetitum; morbum profligaverit.

Pro *Cathartics*; quæ sequuntur, aut his similia conveniunt.

1. ℞. *Decoct. Amar.* ℥iv. *Syr. e Rhampo Cathart.* ℥vj. *Spir. Absint. gut. xl.* Misce pro una dosi. Vel si magis allubeat hoc *Sylvii*.

2. ℞. *Pillul. Fætid.* ℥℥. *Trochisc. Albandal. Mercur. Dulc. aa.* gr. v. *Ol. Succin. gut. ij.* f. *Pilulæ* pro una dosi.

Si obstructions non usque adeo contumaces sint, sæpe unica diaphoresi profligatur morbus, ut sæpe in praxi nostra nobis occurrit. Diaphoretica sunt decocta *Chamomilli*, *Salviæ*; *Cardui*; *Scodii*; *Petasitidis*, &c. quorum singulis dosibus addi possent *Spir. C. C. Laudan. Liquid. Tartarifat.* aa. gut. xx. ad xxx. & si urgeat occasio, tantudem *Tincturæ Piperis*.

Hoc etiam observandum est quod *Emetica* & *Cathartica* longius ante adventum Paroxyismi exhibenda sunt; Sudorifera autem non nisi circiter 2. horas ante Paroxyismum, ut æger nempe sudore leviori perfundatur illo ipso temporis momento quo paroxyismus redux invadere consueverat.

Externe applicari possent *Emplastræ*, ex *Nastice*, *Olibano*, *Camphora*; *Oleo Macis*, *Terebinthina*; quæ ventriculo, umbilico, vel carpis admoveantur.

C A P U T XXXVIII.

De Febris malignis, & Pestilentialibus.

1. **F**ebres hujus farinae varia fortiuntur nomina, a variis symptomatibus & locis, alias eadem plane methodo curantur: Præcipua enim differentia in *Malignitatis* gradu consistit. Ex omnibus hisce Febris ipsa *Pestis* maxime est maligna, acuta, contagiosa, & lethifera.

2. *Febris maligna* est morbus contagiosus & perniciosus, vires posternens, fermenta omnia & viscerum functiones penitus subvertens, ortus a Deleteriiis & Contagiosis particulis Sanguini insinuatiss, & illo mediante in singulas Corporis partes deVectis.

3. *Signa* sunt subitus virium collapsus, & præterea, quando primo invadit hujusmodi febris, horror levis, quem subsequitur dolor capitis & lumborum, pulsus frequens, debilis & inconstans, urina constitutionis sanæ æmula; quandoque vigiliæ, quandoque torpor & somnolentia cum in somniis infestis, Delirium, Vertigo, Sitis, defectus appetitus, Singultus, quandoque Stridor dentium, Tormina Ventris, Cardialgiæ, Leipothymia, Convulsiones: Hæmorrhagiæ, Diarrhæa, Maculæ & Exanthemata in superficie corporis apparentia, & si adsint Carbunculi & Bubones, vera dicitur *Pestis*.

4. *Causa Februm malignarum* est Aer Sale Volatili Arsenicali, vel acri, imprægnatus, qui sanguini & sero communicatur, vel per corporis poros, vel mediante alimento, saliva, &c. Sed præcipue per inspirationem in pulmones deducitur, unde sanguinis textura & intima consistentia violatur, adeo ut principio vitali resistat, & Spiritus Animales in confusione redigantur. *De corruptione aeris vide Authores, qui hac super re fuse scripserunt.*

5. *Prognostica* sunt maxime infida & dubia. Observandum tamen est *Morbos Epidemicos* peculiaria habere symptomata, ex quorum accurata observatione,

morbi exitus, an fatustus, an infaustus, prædici potest. *Prognostica*, quæ sequuntur merito mala reputantur, viz. Delirium sub initio morbi, & a somno non levatum, motus convulsivi, manuum & linguæ tremor, singultus, aspectus faciei & oculorum ferox & horridus, conatus obiecta quæpiam obvia corripienti, & fragula quibus coopertus jacet complicandi. Exanthemata & maculæ apparentes & continuo evanescentes, &c. ----- Quod ad pulsum, urinam, & alvi excretiones attinet, nulla certa *Prognostica* exinde deduci possunt.

6. *Cura* præcipue in duobus consistit, vel in corpore ab injuriis contagii defendendo & præservando, vel in Malignitate ex contagio hætenus suscepto & reliquis *Symptomatis* vincendis & profligandis.

Primo conducit omnia illa fugere quæ corpus malignitati contagii magis obnoxium redderent, ut nimia comestatio, compotatio, & veneris usus immoderatus, omnes affectus & passiones animi, ira, sollicitudo, timor, &c. Cavendum etiam ne evacuationes solitæ, Hæmorrhoidum Mensium, Fontanellarum, &c. a naturali & consueta methodo desciscant. Si adsit, obstructione referandæ sunt, si *Cacochymia*, *Emetica* & *Cathartica* exhibenda sunt, quibus addantur (vel, si magis arrideat, debitis intervallis per se exhibeantur) *Bezordica*, quæ & per *Diaphoresin* & per *Diuresin* operantur. Si plæthora adsit, secetur vena. Omnes autem hæ regulæ solummodo obtinent, ubi aliæ circumstantiæ non prohibent, Verb. grat. Tempus anni inopportunum, aer infectus, &c. *Emetica*, *Cathartica*. & (præcipue) *Venesectio* non nisi maxima cum cautela imperanda sunt, quin potius *Alexipharmacis* & *Sudoriferis* insistendum.

Externe, ad infectionem præcavendam suadent Medici ut focus instruat ex *Junipero*, *Lauris*, *Rosemarino*, *Lavendula*, &c. ut omnia loca diligenter vitentur, in quibus hic morbus grassatur, etiam omnia loca fætida, squalida, & Cadaveribus repleta: sin autem impossibile sit loca hujusmodi infecta, & hominum hoc morbo correptorum consortium, fugere.

Præservativa assumenda sunt, & mane ante cibi assumptionem, & noctu antequam obreperet somnus, Exempl. gr.

2℞. *Aq. Prophylact. Sylvii, Vini Meracioris aa. lib. j. Theriac. Venet. Veteris ℥iv. Camph. ℥j.* fiat *Tinctura*. Dosis ℥j.

Præter *Theriacam Andromachi Mitridatium* etiam & alia *Alexipharmaca* composita conveniunt, *Radices Zedoariæ, Angelicæ, Petastidis Contrayervæ, Serpentar. Virginian. Allii.* Etiam *Crocus, Carduus, Carlina dictus, Ruta &c.* De omnibus, inquam, hisce fieri possunt *Infusiones, Tincturæ &c.* maxima cum utilitate. Et si addantur *Acida*, ut, *Spiritus acidi Minerale, Succu Citrorum, Limon. Luzulæ, &c.* eo magis efficaciora, experientia esse, evadunt. Qui itaque *Meancholici* sunt antidotum in pectore circumferunt, & etiam illi quorum sanguis acido temperatur pro optimis præservatoriis utuntur *Vino cum Spiritu C.C. Urinæ, &c.*

Sed si morbus hæcenus ægrum corripuerit, & jam jacta sit alea, exhibenda sunt remedia quæ non solum malignitatem & acrimoniam imbibant, & per diaphoresin expellant, sed & alia symptomata periculosa supprimant & devincant, diarrhæam forte, convulsiones, &c.

Ex *Antidotis* hæc merito primum sibi vendicant locum; viz. *Bezoardic, Antimon. Unicornu fossile, Ossa Viperar, Serpent. vel e Corde Cervi, Margaritæ, Corallia, Oculi Cancror. Bol. Verus. Terra Sigill. Sal. Volatile & Spiritus C. C. Viperarum Urinæ, &c.* quæ si *Succinata* mirum in modum venenum expellunt & *Spiritus animales* corroborant & invigorant. Ex supra nominatis, & aliis ejusdem farinae, varia fieri possunt præparata, pro symptomatum diversitate varianda. Exempl.

1. ℞. *Spec. Cord. Temp. ℥ss. Camphor. Salis C. C. aa. gr. iij. Olei Succin. Gut. iij. Diascordii q. s.* fiat *Bolus*.

2. ℞. *Bezoard. Mineral Pulver. Gasconici, aa. gr. vj. Sal. Viperar. Camphor. aa. gr. iij.* fiat *Pulvis*.

Hujusmodi remedia exhiberi possunt sub primum mor-

morbi insultum ad diaphoresin promovendam, sed de-
 nuo reiteranda sunt prout postulat occasio, addendo
Laudani gr. j. si nempe dolores adsint atroces; & in-
 terea dum sudat æger subinde propinentur Cochlearia
 bina *Tincturæ* supra præscriptæ; vel affundatur *Spi-
 ritus Nitri Spiritibus C. C. & Viperarum*, usque do-
 nec Ebullitio cesset. Posses etiam ope *Spirituum bo-
 rum fixorum*, vel *Salis* ex hac commixtione præcipi-
 tati, *Aquam Hordei* acuire, vel potius *Aquam* in
 qua *C. C. & Ossa Viperarum* decocta fuerint, quæ
 dulcificetur *Syrupo Papaveris*, vel *Diamoron*: vel instil-
 letur *Spiritus Dulcis Nitri*, *Salis*, *Vitrioli*, in *Aquam*
Borraginis, *Scordii*, *Juniperi*, &c. de quibus bibat æ-
 ger dum sitibundus aut calore oppressus existit. In
 Vigiliis autem & deliriis (nisi hæc finem consequan-
 tur) addenda sunt *Opiata* fermentata. In siccitate or-
 ris & linguæ utantur *Sale Prunellæ* cum *Aqua Rosa-
 rum*, *Plantaginis*, *Syrup. Diamoron.*, *Vino albo*, &c.

Externe Regio Cordis, & Carpi inungatur *Oleis*
Succini, *Rutæ*, *Angelicæ*, *Scorpionum*, *Nucis Mosca-
 tæ*, &c. & *Balsamis*; quæ etiam formari possunt in
 modum *Emplastri* cum *Pulvere Bulsonum*, *Sabin.* *Rut.*
Sulphure & *Terebinthina*. Quod ad Bubones & Car-
 bunculos attinet, consulendi sunt alii Autho-
 res.

C A P U T XXXIX.

De Variolis & Morbilibus,

1. **A**ffectus hi sunt de Februm malignarum &
 contagiosarum genere, solo humano generi in-
 cidentes, idque non nisi semel per integrum vitæ cu-
 riculum (non obstante quod supposititii quidam affe-
 ctus horum æmuli in contrarium adducantur) *Vario-
 læ* primo pustularum in modum prorumpunt, quæ
 denique saniosæ evadunt, sed *Morbilli* primo rubicun-
 di & sicci apparent, & deinde absque suppuratione
 evanescent.

2. *Signa* sunt, Arteriarum & Brachii & Temporum

pulsatio frequens & citata, oculi rubicundi apparent, & humorem aqueum Lacrymarum ad instar profundunt. Cutis pruritu & punctationibus afficitur, adest torpor insignis, dolor capitis & dorsi, calor febrilis levis, & constans, qui post duos aut tres dies multum augetur, cum sitj, Vomitu, Pulsatione cordis, Respiratione difficilis, Tremore, Convulsionibus, &c.

Tertio autem vel quarto die variolæ plerumque corumpunt, primo quidem in dorso, deinde in Abdomine & facie, & tota corporis superficie; *Augmentum* durat usque ad diem undecimum.

In *Morbilis* symptomata sunt mitiora, copiosa adest salivæ excretio, & tussis plerumque vehementior, quam in *Variolis*.

3. *Causa*. Credo horum affectuum seminarium nobiscum connasci, & in nostro corpore occultum latitare, usque dum Causæ quædam occasionales (precipue contagium) sanguinem violenter exagitaverint, unde fermentum illud seminale insurgens, *Variolarum* eruptione procurat.

4. *Variolæ* cito apparentes, primum rubræ, deinde albæ amplæ, rotundæ, paucæ, distinctæ, &c. periculum abesse significant. Sin autem calor febrilis ante variolarum exitum misceat, vel si egressæ sint irregulariter, vel ubi egressæ sunt, statim recedant, vel si confluentes & depressæ, & maculis nigris in medio apparentibus stipatæ fuerint, si illis permisceantur maculæ purpuræ, si adsit alvi fluxus, respirandi difficultas, tussis sicca, Urina vel dejectiones sanguineæ; omnia inquam hæc sunt signa lethalia. Et si post eruptionem confestim evanescant, & tumor remittatur, in pessimo sunt statu. Adulti in majori discrimine versantur quam juniores, & si mulierem gravidam corripiant, plerumque abortus subsequitur.

5. *Cura*. Quamprimum symptomata febrilia sese prodant; æger aeri frigido non est exponendus, frigus enim eruptione inhibet; sed & etiam a nimio calore cavendum est, hic enim ebullitionem nimiam concitaret; gradus itaque caloris, & frigoris moderati esse debent, & naturalem statum non transgredientes,

Cerevisia, vinum, caro, fugiantur; Eorum vicem suppleant, *Farina Avenacea*, *Panatella*, cum *succo Citri* vel *Aurantiorum*, & pro potu Lac cum pomis ibidem infusis.

℞. *Lactis Pint.* j. *Aquæ Pint.* iij. *singulis Pintis Ad- de Syrupi Citr. vel Lujul.* ℥j. vel *Aquæ Hordei*, si acuat- tur *Spiritu Dulc. Salis*, *Nitri*, *Vitrioli*, cui gravioris saporis ergo addatur *Syrupus* aliquis. Vel (si magis ar- rideat) *Cerevisia* tenuis in qua flores *Calendulæ*, *Aqui- legiæ*, *Borraginis* & similia decocti fuerint, de qua bibat æger pro lubitu. *Cardiaca* differenda sunt usque ad quintum diem, quo tempore lacte committatur, & *Cardiaca* congrua usurpentur: & si malignitas su- besse videatur, addantur *Bezoard*.

℞. *Aquæ Scord. Cardui bened. aa.* ℥j. *Laudan. Li- quid. Tinctur. Croc. aa. gut. vj. Syrup. Corallor.* ℥ss. *Misc.* Hoc vel huic simili utatur usque ad diem septimum, octavum, vel nonum: & si occasio possulet, adde *Antimon. Diaphoret. Bezoard. Mineral. Terr. Sigillat. Mirrh. &c.*

Sed si nova febris suboriatur ex pustulatum suppu- ratione, *Acida* leviora exhibenda sunt, usque dum febris declinare incœperit.

In *Variolis Confluentibus* Methodus præscripta rigi- dius observanda est, majus enim subest discrimen, quam in *Distinctis*; & præterea *confluentes* plerumque comitatur in adultis *Salivatio*, in infantibus *fluxus alvi*. Quod ad *Salivationem* attinet, illa potius promo- vanda quam inhibenda est, usque ad diem decimum- tertium; in quem finem utatur æger *cerevisia* tenui (vel simili) de qua copiose bibat, hæc enim nec calorem, nec sudorem conciliat; *Hypnotica* etiam sub vesperam concedi possent: hoc pacto promovebitur in- tumescentia faciei & manuum, æque ac *salivatio*, usque adeo ad salutem necessaria. Quam sententiam adstruebat quidam non infimæ sortis Medici, & præcipue celeberrimus noster *Sydenhamus*, cujus doctrinam hac in parte in praxi nostra sæpissime confirma- tam vidimus.

℞. *Aquæ Rosar. Lujul. aa.* ℥j. *Laudan. Liquid. gut.*

gut. xij. Syrup. Diamoron. ℥ss. Misc. fiat Julapium;

Sunt inter Medicos qui præscribunt *Diacod.* ℥j. *Laudan.* Liquid. gut. xiv. in aqua *Primulæ veris*. Exaltimant etiam *Diarrhœam* infantum inhibendam non esse, ex eo quod sit naturæ conatus ad materiam morbificam expellendam; quorum sententiæ nos calculum nostrum adjicimus.

Quæ symptomata apparent ante *Variolarum* eruptionem vix attendenda sunt; Sed si, cum jam ingressæ fuerint, denuo evanescant, *Salia Volatilia*, *Urinosa*, *Spiritus Viperarum C. C. &c. Elixir. Propriet. Essent. Mirrh. &c.* maxime conveniunt (Quæ etiam juncta *Cephalicis* in *Comate & Epilepsia* multum valent.)

Si Saliva viscida ægros infestet adeo ut in suffocationis periculo videantur (quod & sæpe contingit, circa diem undecimum Gargarismata in usum revocanda sunt. Vulgare hoc Medicorum præscriptum multum confert.

℥. Cortic. Ulmi ℥vj. Glycyrrhiz. ℥ss. Passular. Excinat. nu. xx. Rosar. Rubrar. pug. ij. Coq. in f. q. Aquæ Fontan. ad ℔. ℥. in Colatura Dissolv. Mel. Rosar. Oxymell. Simpl. aa. ℥ij. Misc. fiat Gargarisma. Quoad alia symptomata, consule alios auctores qui eadem fusius tractarunt.

Externe, cum pustulæ duriusculæ evaserint, inungatur facies Oleo *Amigdalæ Dulc.* vel *Cremore lactis commixto pullini subtilissimo Brasii recentis optime siccati*; de quibus fiat *Unguentum*, quod non solum cutis Pruritus, sed & ejusdem deformitatem impediret.

C A P U T XL.

De Chlorosi.

1. **A**ffectus hic *Chlorosis* dictus, quandoque *Interi albi*, morbi *Virginei*, *Febris albæ*, &c. nomine audit; estque *Cachexia*, vel mala corporis dispositio.

2. *Signa* sunt *Lassitudo* totius corporis, *Spontanea*, facies pallida & livida, *respiratio* difficilis, speciatim si corpus moveatur *palpitatio* cordis. *Arteriarum* pulsus citatior; *Intumescencia* totius corporis, *Tibiarum*, *Pedum*, &c. totum etiam corpus molle & flaccidum exillit; adest etiam dolor *Ventriculi*, *Cephalalgia* gravativa, *appetitus* depravatus, *mensium* suppressio, &c.

3. *Causa interne*, sanguis nimium redundat *pituita viscida*; & *acida*, *vasa Capillaria*, speciatim quæ uteri regionem occupant, obstruente.

Externe somnus nimius, *exercitii* & *motus* defectus, vitæ genus *sedentarium*, præcipue autem *victus incongruus* *ventriculi*, & *aliarum partium fermentum* enervans,

4. *Affectus* hic; non est *periculosus*, si in *Virginibus* oriatur ex *mensium* suppressione, non alias *felicius* quam ex *mariti consortio* curabitur.

5. *Therapia*. *Causæ* externe removendæ sunt; *pituita acida* & *viscida* corrigenda & expellendæ est; *obstructiones* referendæ, &c.

Primo ita si *ventriculus* *impuritatibus* saturetur, & *vires* non prohibeant, leve *Emeticum* conducit; sed in *omni casu Catharticum* aliquod de *tenuiorum* genere sepius exhibendum est; ut corpus a *materia* illa *viscida* liberetur. Ex. gr.

℞. *Pilul. Stomach. cum Gumm. Zij. Sal. Urin.*
 ℞. *ol. Menth. Fenicul. aa. gut. iij. fiant. Pilulæ*
 vel,

℞. *Chalib. Præpar. Diasenn. aa. ℥℞. Cariophyll.*
Nuc.

Nuc. Moschat. aa. ℥ij. Misc. f. pulvis pro una do-
si. Vel si magis allubeat exhibeantur. Infusiones
Purgativæ, vel Apozemata cum Sem. Agaric. Rha-
barb. &c. semper tamen junctis Aperitivis huic af-
fectui congruis; e quibus præcipua sunt Radic., Ari-
Aristoloch. Bryon. Summitat. Scordii, Artemisæ; Ab-
sinth. Puleg. Centaurii mini. Nept. Agrimon. Croc.
Sem. Dauc. Fœnicul. Anis. Et Aromaticis, ut Ca-
riophyll. Nuc. Moscat. Cinamon. Cort. VVinter. Pi-
per. &c. Conducunt etiam omnia Volatilia Anti-
corbutica capite 28. descrita, & Gummata, ut A-
loe, Ammoniac. Galban. Myrrh. Sed præparata ex
Marte, ut ejusdem crocus, sal, extractus, Tinctu-
ra, &c. in hoc morbo debelando nullis fere reme-
diis loco cedunt. His adde Salia Volatilia Oleosa,
Tinctur. Antimon. Spir. Tart. &c.

℥. Tinctur. Antimon. Tinctur. Martis aa. ℥ss. Mi-
 sce dosis ad gutt. xxx. vel xl. in aqua *Artemisæ*.
 Vel,

℥. Spir. Salis Armoniac. Tinctur. Croc. Spirit. Sa-
 bin. aa. ℥j. Essent. Nuc. Moscat. ℥ss. Misc. , dosis ad
 gutt. xl. ad L. in *Vino Chalybrato*. Vel,

℥. Croc. Mart. Bezoard. Mineral. aa. ℥j. Fœcula
 Bryon. ℥ij. Ol. Cinamon. gutt. iv. f. Pulvis.

Hæc & similia per tres aut quatuor septimanas
 exhibeantur, purgationibus etiam levioribus quan-
 doque intercalatio,

Nisi hæc ultimo præscripta sudorem moverint ad-
 hibenda sunt etiam *Diaphoretica* (nempe post corre-
 ctionem & evacuationem materiæ peccantis) ad re-
 crementa expelenda & leucophlegmatiam abigen-
 dam.

C A P U T XLI.

De Mensum Suppressione.

1. **E**ST vel totalis suppressio, vel diminutio naturalis evacuationis sanguinis menstrui; quæ jure naturali quoque mente fieri consuecit.

2. *Causa* oritur, vel a vitio sanguinis, qui cum nimium viscidus & spissior existat fermentatio menstrua rite non peragitur; vel a vitio vasorum evacuationi interservientium, quæ occlusa vel nimium angusta redduntur ope materiæ cujusdam glutinosæ vel forsan lumbricorum, lapillorum, uteri & partium adjacentium intumescentiæ nimix pinguedinis, &c.

Inter Causas externas recententur aer frigidus, ægri introitus in aquam frigidam, iplo fluxus tempore, prava sanguinis diathesis, unde fermenta stomachi, &c. depravantur; etiam mæror; timor; ira, &c.

3. In affectu hoc dignoscendo, ipse ægri testimonium certissimum est signum. Si oriatur ex vasorum obstructione, adest Torpor, appetitus imminutus, intumescencia Abdominis, dolor Lumborum & partium vicinarum, læpissime etiam fluxus sanguinis ad aliam quamlibet portam, vel aures, vel nares, vel os, &c. qui circa tempus debitæ evacuationis menstruæ invadit. Si oriatur a Sanguinis vitio, adest Chachexia.

4. Est Morbus Chronicus; & nisi tempestive caveatur, forsan Hydropem, Suffocationem, Phthisin, &c. producit.

5. *Cura*. Ab initio, primæ viæ sunt purgandæ, exhibendo *Cathartica*, qualia capite ultimo prægresso memoravimus, quibus adde *Extract. Colocynth. Elater. Scammon. Resin. Ialap. &c.*

℞. *Pilul. ex duobus* ℞ *Stomach. cum Gumm. aa. ʒj. Castor, Croc. Sal Martis, Artemis. aa. ʒj. Ol. Stillatit. Sabin. gut. x. cum. Sir. Absinth. f. Pilulæ Dosis. ʒʒ. Exhibenda eodem circiter tempore quo men^a*

menstrua profuere consueverant. *Apertiva* etiam superiore capite recensita, non incommodè huc referentur, quibus insuper adde *Radic. Petafitid. Angelic. Imperator Zeodoar. Folia Rut. Major. Mentha. Sabin.* Eorundem etiam *Salia & Olea Destillata. cum Tinctur. Casto-Gum. Guajac. Ammoniac. Myrrh. &c.* multum præstant; speciatim, si *Volatilia Oleosa* pro tincturis extraendis adhibeantur, exinde enim majori vi pollent in obstructionibus referendis, cum debitis vehiculis propinata *Enemata Cylindrica* injecta & diu retenta laudantur; & satis novimus *Phlebotomiam* circa tempus evacuationis menstruæ consuetam multum conferre; quod ad *Injectiones, Pessaria, Balnea, Unguenta, &c.* attinet, non opus est quod in angustiis hæc schedulis super hoc themate verba faciamus, quandoquidem plurimi prostant auctores qui materiam illam prolixè satis tractaverint; quos consulere dignetur Lector.

C A P U T XLII.

De Nimo Mensium Profluxu.

1. **M**enses nimium profuere dicuntur vel quando sæpius quam fas est fluunt; vel quando diutius quam par est fluxum protrahunt; vel quando majori quantitate quam solitum est peccant.

2. *Causa.* Sanguis vel nimium attenuatus, vel nimium abundans; vasa etiam uteri, vel nimium laxata, vel humida, vel supra modum repleta, vel rupta, &c.

Causæ Accidentales sunt nimia calidorum & acrimiarum ingurgitatio, *Dietæ* tenuis sanguinem attenuans, *pharmaca* ejusdem generis ingesta; *vigiliæ* nimia; *exercitium* corporis nimium; etiam *timor, vulnera, ictus, casus, &c.*

3. Quo major est fluxus, & quo diutius persistit, eo majus inest periculum & contra. Si fluxus augeatur, viribus ægri interea prostratis malum est omen.

omen. Si nullum aliud morbi genus produxerit, & mulieres sint Juvenes, vix unquam cura fit irrita. Sed in mulieribus senioribus fluxus inveteratus sæpe incurabilis est.

5. *Cura*. Primo sanguis rectificandus; humores noxii expellendi; si Biliofi; exhibeantur *Tamarindi*, *Rhabarb.* *Dicatb.* *Passulat.* &c. sine autem magis sero si existant.

℞ *Elect.* *Lenitiv.* ℥j. *Pulv.* *Jalap.* ℥j. *Ol. Vitriol. gut.* iij. *Misce.* Vel huic simile prout exigit necessitas.

Deinde adhibeantur *Incrassantia Terrea*, & alia *Adstringentia* ut *Plantago*, *Bursa Pastoris*, *Rosæ Rubræ*, *Tormentilla*, *Bistoria*, &c. *Terra Sigillata*; *Bolus Verus Catechu*, *Lapis Hæmatitis*, *Sanguis Draconis*, *Corallia*, *Crochus Martis Adstringens*, &c. *Exempl. Grat.*

℞ *Semin.* *Plantag.* *Papav.* *Hyosciam.* aa. ℥ij. *Sucin. flav.* *Sang. Dracon.* aa. ℥j. *Cum Syrup. e Ros. sic.* s. *Electuar.* vel vice *Papav.* & *Hyosciam.* adhibeatur *Laudan. Opiat.* quod maxima efficacia præditum est in morbo hoc profligando. *Vid. Cap. de Hæmopotoe,* & *de Dysenteria.*

Externe Ligaturæ, & *Cucurbitulæ*, nil nocent, sed ad revulsionem optimum medium est venæsectio, si nempe vires consent, & ætas sit Juvenilis. Non incommode etiam *Hypogastrio*, regioni *Pubis*, &c. applicantur *Adstringentia*, ut *Acetum*, *Decocta Aluminis*, *Tormentilla*, & similia.

Fluor Albus eadem plane methodo curatur, semper tamen addendo *Terebinthinam*, *Camphoram*, & *Saccharum Saturni*.

C A P U T XLIII.

De Passione Histerica.

1. **E**st *Affectus convulsivus* ortus a vitiosa quadam austera vel acida materia fibras nervosas *Uteri* vel *Plexus Mesenterici* irritante; unde *Spiritus Animales* in furorem & tumultum concitantur, & ex impetuosa sua expansione varia symptomata producant, ut *Abdominis Murrillum* & *Distentionem*, *Hypochondriorum Dolorem acrem* & *pulsativum*, *Nauseam*, *Gutturis Suffocationem*; quandoque *Faciei Ruborem* & *Intumescentiam*, quandoque *Pallorem*, quandoque etiam omnis sensus & motus penitus aboletur, unde subsequitur *vertigo capitis*, *ventriculi*, & *aliarum partium*, *dolor*, & *totius corporis lassitudo*.

2. Morbus hic raro lethalis est sæpissime autem contumax & chronicus. Si vehementer urgeant symptomata & ægra senescat, vel gravida, vel puerpera fuerit, imminet periculum, quandoque autem virgines perbellæ; ex hominis benevoli confortio, jucundissimam & felicissimam curam nancisci solent.

4. *Cura* (durante paroxysmo) consistit in *Spiritibus debaccantibus* reducendis & compescendis; & (extra paroxysmum) in materia acri peccante corrigenda & amovenda. In *Paroxysmo*: *Spiritus Fuliginis*, *Urin. C. C. Ungul. Equi*, & ejusmodi *Spiritus Volatilis Fætidi*, vel naribus admoti, vel inditi, vel temporibus inuncti, vel etiam interne cum vehiculis congruis propinati, & commixti *Tinctur. Castor. Croc. Ol. Destillat. Rut. Succin.* & similibus, nec non tantillo *Laudadi* (non adorati) prout postulat occasio. Exempl. grat.

℞. *Aq. Meliss. Aq. Bryon. Compos. aa. ℥iij. Spirit. Salis Armoniac. Laudan. Liquid. Tinctur. Castor. aa. gut. xxx. Ol. Succin. gut. vj. Syrup. Artemis. ℥j. Mille.* Dosis bina Cochelearia, sæpius.

Præter hæc aut his similia : in paroxysmo exhibenda, conveniunt etiam sternutatoria, Vellicationes, Fomentationes, Ligaturæ, & Enemata acriora subinde injecta, multum profunt: sicut & Phlebotomia (si adlit *Pléthora.*) ----- Pudendo admoveantur *Mosebus*, *Zibethum*, *Balsama Apoplectica*, & similia: Umbilico autem Emplastra & Unguenta confecta ex *Galbano*, *Ammoniaco*, *Tacamahac. Balsam. Peruv. Ol. Rutæ*, *Succini*, *Myrrh. Lavendul. additis Castor. Ass. Fœtid. Ol. vel Magister. Jovis.*

Extra Paroxysmum, quæ hæctenus memorata sunt excepto *Laudano Opiato*, primum tenent locum, Conveniunt etiam *Alterativa* additis *Alkalibus fixis*, ut *Ocul. Cancror. Corall. Bezoard. Mineral. Bezoard. Jovial. Cinnabar. Nativ. ut & omnia Antispasmodica & Uterina*: nec non *Cathartica*, modo rite intercalatâ fuerint. Exempl. grat.

℞. *Pulv. Comitiss. waruv. Spec. Dianth. aa. ʒʒ. Ol. Succin. gut. iij. Sal. CC. gr. v. Misce,*

℞. *Pilul. Fœtid. ʒj. Sal. Cran. Human. gr. vj. Misce, f. Pilulæ pro unica Dosi.*

Hæc & his similia sæpius repeti debent, vel, si placeat potiones fieri possent ex *Purgativis & Hystericis* una comixtis. *Carminativa & Aromatica* omnibus quibuscumque remediis in hoc affectu adhiberi solitis jure merito adjunguntur.

Diaphoretica etiam bono cum successu exhibentur: omnes evacuationes naturales statum naturalem observent: & Passiones animi modum excedentes sedulo coerceantur. *Ira enim, Mœror, Terror, &c. Paroxysmum* sæpius inducunt.

C A P U T XLIV.

De Partu difficili, & Reliquis Puerperarum Symptomatis.

1. **D**ifficilis partus est dolorosa & difficilis fœtus expulsio, adeo ut & *Matris & Infantis* vita in periculo versetur.

2. Dolor satis intensus numquam non partum comita-

mitatur; sed si labores diutius quam 24. horas perstant, & tormina rarius adveniant, vel si in Lumbis sursum; non autem in uterum deorsum; terminaverint, jure meritoque *Partus difficilis* nuncupatur.

3. *Causa* varia est pro vario matris statu, prout vel cum morbo aliquo luctatur, vel debilis & tenella existit, vel meticulosa & laboribus puerperii resistens obstinens. Prout meatus vel angustantur, vel affectu aliquo laborant: vel si fœtus major fuerit solito, vel si incommode locatus fuerit, vel si funi umbilicali intricatus, vel si ægrotus, debilis, aut mortuus existerit, vel si adsit fœtuum pluralitas, &c.

4. Si meatus nimium angusti fuerint, periculum inest, sed respiratio difficilis, sudores frigidi, leipthymia, delirium, convulsiones, lethargia, & similia farinae symptomata omnia infausa, & lethalia prædicunt. Sternutatio bonum est omen: & si mater erecto sit animo & vires suppetant maxima affulget spes.

Cura. Omnia impedimenta (Quantum fieri potest) sedulo amovenda veniunt. Umbilicus, lumbi & meatus interiores inungantur *Unguento Albææ*, *Oleo Lilior.* *Rosar.* Si alvus non respondeat injiciantur *Emmata* adjunctis *uterinis*; Si fœtus in Os Pubis recumbat, vel si modo præpostero egredi conetur, retrudendus est in uterum, & in formam legitimam reducendus. Si viæ interiores nimium angustæ fuerint opus est manu Chirurghi. Interea autem, & mater & fœtus corroborentur ex usu *Cardiacorum* quibus *Emenagoga* haud male adduntur. Exempl. gr.

℞. *Sal. Volat. Oleos.* ʒʒ. *Ol. Cinnamom.* *Aurant.* aa. gut. x. *Misce.* Dosis gutt. xx. in vino Canariensi vel simili vehiculo. Vel.

℞. *Secundin. Human. Succin. Præpar. Borac. Venet.* aa. gr. vj. *Ol. Cinamom. gut.* iij. *Misce,* f. Pulvis, assumendus in *Aq. Bryon. Comp. & Aq. Meliss.* una commixtis.

Inter *Analeptica* *Crocus Cinamom.* & eorum *Tinctura, Extracta* vel *Olea, Confect.* *Alkerm. Conf. de Hyacinth.* & similia conferunt; hæc enim non solum matris

tris vires refocillant & corroborant, sed & ejusdem Nilus promovent. Præter hæc hæc & Hæmagoga, viz. *Fel Corvi*, *Hæpar. Anguil. Testicul. Equin. Castor*, omnia *Salia Volatilia* & *Spiritus Secundin. Human. San. Viperar. C. C. Fuligin. Urin. &c. Rad. Aristoloch. Bryon. Lilior. Albor. Iridæ Folia Matricar. Artemis. Sabin. Rut. Gum. Galban. Myrrh. Amoniac.*

Pro vehiculis adhibeantur *Aq. Cinnamom. Aq. Bryon. Comp. Aq. Puleg. Artemis. Angelic. Meliss.*

Vinum Canariense, Album, & Rhenanum, & similia si fætus sit mortuus, & vires permittant addi possent purgantia. Ut, *Colocynth. Hellebor. Nigr. Incasum* foret exempla proponere, quandoquidem satis superque trita sint. Eadem etiam media conducunt ad secundinam retentam expellendam: Sternutatio hoc in casu bene audit. In lochiorum suppressione *Carminata*; *Aromatica & Salia Volatilia Oleosa* ut & omnia *Emenagoga*, junctis *Cardiacis*, primas obtinent, & si febris augeatur *Absorbentia & Balsamica Alexipharmaca*, exhibenda sunt. Sed in fluxu lochiorum immodico, eadem plane methodo insistendum est, quam in nimio mensium profluxu hæcenus proposuimus, Vel.

℞. *Rad. Tormentill. Pulver. ℥ij. Laudan. Opit. gr. iv. sirup. a succo plantag. q. s. f. Electuarium.*

Externe, Lumbis applicetur tritum & vulgare illud Cataplasma ex *Fuligine & Aceto Vini* confectum.

In Torminibus a partu, cura causam respicit; & si partes ulceratæ in causa fuerint, *Vulneraria* requiruntur. Si lochia acria, & serosa, *Adstringentia & Opiata*. Si lochia suppressa, externis applicationibus promovenda veniunt. Exempl. gr.

℞. *Spir. Camomill. Baccar. Laur. aa. ℥j. Ol. Sem. Anis. ℥ij. Milce.* Hac mixtura fomentetur tota abdominis regio.

Etiam in *Febre Lactea*, quæ circiter tres aut quatuor dies a partu invadere solet, quando nempe vasa lactea obstruuntur & Mamillæ intumuerunt, conducit etiam fomentare Mammæ hac eadem mixtura; cui si addas

Salia Volatilia Urinosa, eo efficacior evadet.

Ut Febris ipsa abigatur, causæ *Procatarticae* removeantur, & *Diaphoretica* exhibeantur.

Nota bene; in omnibus hisce casibus supra nominatis Purgatio nunquam admittenda est, puta primis sex vel octo diebus a partu.

A P P E N D I X

De Lue Venerea.

QUandoquidem omnium pene Morborum Humano Corpori varie officientium Historiam & Curam emensi simus: reliquum est ut de Lue Venerea (Famigerato illo affectu,) paucula subiungamus, quo facto, libellum hunc ad extremam metam perducemus.

Non est quod Lectori tedium moveamus in morbi hujus primo ortu, origine, nominibus variis, Speciebus Multifariis, ab ovo recensendis. Nobis enim nec lubet, nec vacat diffusa illa veterum scripta, ad Genealogiam ejusdem expiscandam, evolvere, quorum *molliter ossa jacent*, Cui animus est hæc addiscere, satis prostat Authorum: Nos brevitati studemus; & limites propositos nequiquam transgredi decrevimus. Quod ad institutum nostrum facit, nos *Ghonorream* & confirmatam *Luem Veneream* breviter delineabimus.

1. Lues Venerea est fermentum Venenatum & dispositio prava orta a contactu Venereo, Vapores malignos & miasmata virulenta producente; quæ semel introrecepta Substantias liquidas alias bonas & laudabiles, quibus commiscuntur, corrumpunt, vitiant, & inquinant: unde functionibus naturalibus impedimento sunt, & continui solutionem confestim producant; partes vellunt & dolore afficiunt, adeo ut *Ulcera*
&

& omnia quæcumque symptomata huic morbo peculiaris exinde oriuntur.

2. *Signa.* *Gonorrhæa* dignoscitur ex dolore acri urente, inter meendum, pene ardente & Tumore affecto cum dolore intenso; venit enim quod spatio paucorum dierum (forsitan horarum) Vapores virulenti, viciati, & inquinati fermentum quoddam depravatum in Pene existens, & Salia fermenti maxime aculeata & penetrantia, virulentia suæ acris effurentis ulcus quoddam minutum, imo & ulcera in Urethra producunt, spongiosam ejus partem penetrantia; unde dolor vellicans & pruritus quidam per integram Urethram & Perinæum sentitur; unde etiam subsequitur involuntaria Penis erectio, semen etiam a vesiculis feminalibus sua acrimonia eliciunt. Hæc autem Salia, ignita, acria & vellicantia, & Miasmata illa Virulenta, semini commixta; Ulcera seu Pustulas illas producunt; vehementer etiam stimulant, & ex innata sibi contrarietate functionibus animalibus virulentam Gonorrhæam producunt; unde sequitur totius corporis hebetudo; dolor in Tibiis & Brachiis, Liquor e Pene extillat primo viscidior, postea flavus, purulentus, & virescens quæ materia purulenta, mucosa & ulcerosa, paucis solummodo diebus neglecta, partes *Virgæ* membranosas & alias adiacentes pervadit, & Ulcera varii Generis virulenta gignit, quæ prostratas & Vesiculas seminales in consensum trahunt; & nisi mature & cum judicio tractentur, spatio paucarum hebdomadarum integrum corpus inficiunt. Et hoc Pæcto morbus in *Luem confirmatam* degenerat; in qua adsunt Dolor Lumborum & Dorsi, Femorum stupor & frigus, dolores vagi integrum corpus pererrantes, cutis maculis cæruleis, rubris, flavis: defædata, malignitas partes principales, Hepar, Lienem, &c. invadens, facultatem nutritivam depravat, sanguinem generat pravum, & particulis adultis redundantem, unde ignitus (quasi) salitus; & vallicans evadit Temperamentum & externa Cutis superficies insalubrem & obscurum dolorem præ se fert,

Porriginæ & Uicera scabiosa comparent in Capite, Facie, Faucibus, Palato, & Naso, os Cribrosum & Cristam Galli carie absumens; Dolores Capitis inveterati, Dolores nocturni vehementes, præcipue (dum calido in lecto decumbunt) in Cruribus, Carpis, & Humeris; Articulorum etiam dolores, Tubera perdura in Cranio, Brachijs & ossibus Tibiarum, Tumores duri schirrofi; Collostitates, & ipsa ossa præ carie in excrescentias attolluntur.

3. *Causa*. Inter Authores multum disceptatur, in causa sordidi hujus affectus assignanda; dum enim in varias eunt sententias, quidam in unius, quidam in alterius verba jurant. Nostram opinionem sine furo proponemus. Credimus sane multos esse effectus naturales & mala Materialia, quorum causa manifesta nemini innotescit, quo etiam sensu dicimus, causam hujus ipsius morbi adeo in occulto latere, ut positive eandem designare penes nos non sit. Conjecturam tamen facimus causam hujus morbi esse inquinamentum quoddam depravatum, ortum a putrefactione variorum & forsitan discrepantium seminum injectorum in matricem impuram & defædatam copulatione nimium crebra & inopportuna, unde fermentum quoddam venenatum semini introrecepto insinuat. Confirmatur hæc hypothesis ex eo quod Philosophi & Medici acuratissimi agnoscant nullam fieri mutationem notabilem in Corporibus naturalibus quæ fermentationi suam originem non debeat, imo & ad oculum demonstrare possumus ex fermentatione seminum humanorum, miasmata illa virulenta, particulas illas subriles tanta vi inficiendi præditas, & salia illa maligna & colliquativa, solam esse causam luis venereæ, ut & omnium symptomatum quæ eandem comitantur.

4. *Prognostica*. Judicium non ferendum est de statu vel periculo in quo æger versatur, nisi ex diligenti observatione naturæ morbi, an nempe, recens, & particularem ullam partem solummodo

possideat; an vero magis inveterata, & consequenter magis universalis, fuerit. Dum salia hæc venerea & venenata externam solummodo superficiem occupent, nec interiorem progressum fecerint, quam mera adhæsione vel pudendis maris aut fæminæ; vel mammis nutricum, vel Palato & ori infantum (hæc enim loca veneni hujus communicationi maxime obnoxia sunt) facile curantur ope medicaminum balsamicorum quibus inest vis obtundendi aciem salium quæ in Ulceribus hospitantur, unde minus penetrantia redduntur, & eorundem motui progressivo obex ponitur. Hæc enim salia corrosiva (nisi corrigantur) rumpunt & dilacerant pelliculas & fibras teniores Glandis, Præputii, & Urethræ, unde excoriationes & ulcera; quæ (si grassari illis fas sit) varias sibi assumunt formas, quandoque urethram, quandoque prostratas occupant & corrodunt; unde carnositas & Fistulæ incurabiles has partes invadunt, & hoc pacto salia illa corrosiva ab exterioribus ad intimiores corporis partes viam sibi parant (quandoque etiam ex medicorum praxi iniqua illuc acceruntur) angusta enim arteriarum & venarum ut & glandularum (quibus hæc partes obfessæ sunt) orificia penetrant, & fibras etiam membranofas & nervofas pervadentes, particulis suis disproportionatis succos depravant & spiritus in confusionem adigunt, qui ex deleteria quam acquisiverunt qualitate, ebullitionem in sanguine cient, unde a balsamica sua natura desciscit, & particulis adustis & efferis refertur, quæ sanguinis eutioniam, & propriam cujuscumque succi nutritii crasin, penitus evertunt. Latex etiam, seu liquor serofus, multum depravatur (ejus enim diathesis, bona vel mala, a sanguinis textura dependet) qui cum in fermentationem vehementem, ope venenatarum harum particularum in sanguine grassantium, effectus fuerit: impuritates & sordes venereæ ex naturæ benevolentia & facultatis expultricis nisu, in glandulas inguinis præcipitantur,

ubi umores seu bubones comparent : qui omnibus mediis ad suppurationem promovendi sunt (maximo enim labore ad suppurationem provocantur , præ duritie sua & mole magna) quod si rite peragitur & materia illa venenata radicitus expulsa fuerint , crisi vicem fortassis supplebit (notandum attamen periculum esse in diuturniore ichoris fluxu , ne ulcus fistulosum evadat .) Si tamen bubo repercussus redeat nec suppurationem admittat , certissima est luis confirmatæ prodromus . Particulæ hædeleteræ & venenatæ quæ ex penetrantia sua sanguini & lymphæ semetipsas commiscuerint , non semper hunc in modum præcipitantur , sed sæpissime serum in vasis lymphaticis & aliis corporis peripheriam & superficiem externam petens : una comitantur ; ubi membranam carnosam & cutem pervadunt , mediante rorido illo madore qui jugiter illic appellit , unde ulcera in superficie corporis creantur sordidum & sanio-pum ichorem jugiter evomentia ; & mador seu suffor qui per cutis poros evacuatur , intensissimo petore imprægnatur , acerrime sapit , calore quantoque flavo , quandoque viridi præditus , & nunquam ipsa lintea corpori instrata corrodit . Si particulæ hæ sali alicui fixo intricatæ fuerint magis torbidam induunt naturam , nec in corpori superficie usque adeo impigre opus suum hostile perficiunt , sed cutaneas eruptiones producant , quales sunt Penulæ , Carunculæ perdutæ , Ulcerosæ , & Crustaceæ , in apice nigris muculis interpersæ , hujusmodi signa Luem confirmatam & quam maxime exalatam indicant . Bubo ad interiora retro pedem ferens terminatur in dolores nocturnos sævissimos , & capitis dolores laniantes & atrocissimos ; exinde etiam caries ossium , Tubera , Ulcera Palati , Putrefactio Nasi & aliarum partium solidarum ; quorum omnium cura difficultatis plena est ----- si ferositates hæ Venenatæ & Deleteræ , ex Principii Vitalis Vigore & Activitate , a Sanguine separentur ; & , ex acuta ; pungenti , &

penetrantissima sua qualitate, tunicas vasorum permeent, & Nervos & membranas vellicent, dolores vagabundos vehementissimos, contractiones, contortiones, &c. producant, & nisi mediante Pysalismo eliminari & exantari nequeunt ----- Si malignitas hæc, vel per adhæsiorem, vel per alium quemlibet casum, in partes musculares vel Periostæum aliquod incidat, & ibidem pedem figat, miris cruciatibus miser ægrotus dilancinatur, subtiles enim deleteriæ hæc particule indefinente sua tensione & vallicatione Cartilagine exsiccant & absumunt; ossium etiam substantiam pervadunt, & cariem & putredinem, non nisi mediante expoliatione curabilem, inducunt, ----- Symptomata hæc (si diutius permaneant) Convulsiones ut & totius Machinæ interitum parant. ----- Describenda sunt hæc Prognostica Morbi in pejus ruentis, quæ etiam ulterius variari possunt pro temperamento, sexu, ætate, viribus, negotio, & statu ægri.

5. *Cura*. Maxima cautela & iudicium adhibenda sunt in affectu hoc curando. Maxima etiam pericia & animi præsentia requiritur, in variis hujus morbi speciebus, & Symptomatis comparentibus, rite dignoscendis & distinguendis. Nullæ enim Regulæ generales & absolutæ institui possent, quæ omnibus quibuscumque & ægroti & morbi postulatis responderent, sed quoad particularem applicationem pro maturo & subactò Medici iudicio variandæ forent.

Cura Gonorrhææ initium sumat a *Diureticis* congruis, *Ptisanis Apertivis*; & ut inflammationibus occurratur & succurratur, *Emulsiones frigida*, *Emolientia*, *Anodyna*, & *Discutientia Cataplasmata* applicentur, si adsint tumores *Detergentia* & *Balsamica* suas etiam vices obtinent. Pro potu ordinario *Ptisana* sequens *Apertiva* convenit.

℞. Rad. Gramin. Petroselin. aa. ℥iij. Radic. Lilior. Albor. Althææ aa. lib. ij. Liquirit. incisæ. ℥vj. Semin. Anis. Fœnicul. aa. ℥j. Hordei Man. iv. Aq. Fontan. lib. xxx. f. Pthisana singulis lib. ij. vel mensu-

furis quas nos (*quart*) nominamus, adde, *Syrup. Rad. ʒ. Aper. ʒj. Ol. Sulph. per Campan. gut. xx. vel hujus vicem suppleat Sal. Pruneli. ʒij. vel Crystall. Mineral. a ʒj. ad ʒij.*

Omnia *Diuretica Detergentia* præcipue adhibenda sunt. Sed de *Ptisana* hac ultimo præscripta bibit æger pro potu ordinario, idque copiose per tres aut quatuor dies, ad impuritates venereas abluenda, & salia venenata in ductibus urinariis stabulantia diluenda. --- Si æger temperamenti sit calidi, *Emulsiones e Semin. frigidis*, cum *Sero lactis* paratæ, intercalandæ forent. Vel.

℥. *Aq. Hordei* lib. ij. *Aq. Cichor. Primul. Veris aa.* lib. ʒ. *Seri Lactis* lib. j. *Syr. Citr. ʒiv. f. Apozema* vel vice *Syrup. Citr.* adhibeatur *succus Limon. n. 2.* cum *Diascordii* ij.

Conducit leviter ægrum purgare; nihilominus *purgativum* tale sit ut naturam ad virulentam & impuram illam materiam per alvum exterminandam provocet, periculum enim est in mora ne intimius penetret.

℥. *Decoct. Prunor. ʒviii. Cremor. Tartar. ʒj. Fol. Senn. ʒij. Sem. Anis. Fœnicul. aa. ʒʒ.* Infunde per noctem unam; colaturæ adde *Elix. Proprietat. gut. xx.* Detur pro una Dosi. Vel.

℥. *Decoct. Senn. Gereon. ʒiv. Cass. recenter Extract. ʒj. Cremor. Tartar. ʒj. Ol. Sassaphr. (commixto Saccharo resinato) gut. vj.* pro una Dosi. Vel.

℥. *Bezoard. Mineral. gr. xv. Confect. Hamech. ʒiv. Sal. Vol. Viper. Succin. aa. gut. iv.* pro una dosi.

Cathartica autem adhibenda sunt pro ægroti necessitate & Medici prudentis judicio.

Enemata Refrigerantia & Anodyna frequenter in-iciantur si modo metuatur febris vel inflammatio. Si *Ptisana Apertiva* præ quantitate offendat stomacho, vel ibidem stagnet sumat subinde *gr. x. xv. vel xx. Sal. Volat. Viperar. vel Lumbricor. Terrestr. C. C. Succin. vel Salis Armoniac.* in haustu vini *Rhenani* vel *albi*.

Lavamenta & Injections in crebro sunt usu (postquam omnia munda & repurgata fuerint) quæ ingrediuntur *Refrigentia*, *Anodina*, ut & *Detergentia* & *Balsamica*. *Injections* fiant ex *Styptico Balsamicis*, quæ salium penetrantium aciem obtundere valent, ut & ulcera mundificare & exsiccare, ex *Balsamica* etiam qualitate pellicularum & partium fibrosarum excoriationses obducere & sanare pollent. Caveas tamen ne violentis *Adstringentibus* aut *Corrosivis* utaris, diros enim producunt effectus.

Sub initium morbi, injectio conficiatur ex *Lacte tepido*, quod Syringa tenuiore injiciatur, sed leni & constanti manu ducatur. Deinde fiant ex *Styptico Balsamicis*. Exempl. grat.

℞. *A. Calcis Vivæ tenuioris* ℥viij. *Aq. Plantag.* ℥iv. *Flor. Zinci* ℥ij. Mixture hac laventur Ulcera, quæ in Pudendis vel aliis partibus stabulantur; & ope Syringæ injiciatur. Vel,

℞. *Aq. Calc. Viv.* lib. j. *Sacchar. Saturn.* ℥j. *Vitriol. Alb. D.* Hoc efficaciter Ulcera deterget, & contagii progressui obstabit. Sed si ulcera hæc Venerea diutius persisterint & altiores egerint radices, & in flaviora & magis purulenta Luis Ulcera degeneraverint, vel perdura & callosa fuerint, nullum sperandum est levamen nisi ex usu *Escharoticorum* & *Suppurantium*.

Si affectus magis invaluerit, & Cardinalia Luis confirmatæ signa se se prodant, alia ineunda est methodus hac tamen cautela semper adhibita, quod si ægrotus macie extenuatus fuerit, & ad extremum usque inaniatur, cum debilitate & spirituum defectu, *Dietæ Nutritiva* præscribenda est ad corpus Spiritibus replendum, & materiam suppeditandam pro salivatione melius sustinenda. Tempestas anni etiam consideranda venit, si nec in frigore nec calore excedat; quæ omnes circumstantiæ maximi sunt momenti, & quæ (si negligantur) in maximam ægroti perniciem cedere queant; & ægroti vitam in magno discrimine ponunt dum *Mercurialia* adhibita corpus exagitant. Hoc opus incumbit Medicis vitia corrigere & defectus sup-
plere,

plere, quibuscum colluctantur ægri si modo temperamento mediocri destituantur. Si tamen Salivatio promovenda sit, & interea æger corpus crassis & impuris fæditatibus repletum fuerit, & Plæthorico sit temperamento, non inconsultum foret venam secare, & levius purgare, quod bis vel ter repetatur; vel quoties pro Medici arbitrio expedire visum fuerit. Cursus etiam Diæreticus imperandus est ex Alimento & potu efficcantibus. *Sudorifera* etiam in temperamentis humido melancholicis conducere ad humores coagulatos dissolvendos, & ad corporis poros & partes in transpirationem disponendas. Ex. gr.

℞. *Trochisc. Viperar.* ℥℥. *Antimon. Diaphor.* ℥j. *Bezoard. Mineral. Sal. C. C.* aa. gr. vj. cum s. q. *Tberiacæ Androm.* s. bolus pro una dosi. Vel.

℞. *Bezoard. Mineral.* gr. vj. *Pulv. Rad. Serpent. Virginian.* ℥j. *Cinnab. Antimon.* ℥j. *Sal. Viperar.* gr. iij. *Diascord.* q. s. fiat bolus. Hæc aut his similia exhibenda sunt a purgatione, ac corpora humida, pituitosa & melancholica pro salivationis opere facilius peragenda, præparanda.

Cum decretum fuerit salivationem aggredi, medico incumbit rite distinguere quo pacto cum maximo ægri commodo promovenda fuerit. Si possibile sit, præstat Salivationem excitare ex Mercurialibus ore assumptis, hoc enim pacto certiores nosmetipsos facimus de quantitate assumpta, an suffecerit, necne; minus adest periculi & molestiæ in hac ptyalismum excitandi methodo, quam in alia quæ per unctionem fit. Maxima tamen cum vigilantia attendenda est assumpti operatio, & cum semel incæperit salivatio facile est eandem evehere ad quem gradum libitum fuerit, semper ratione habita status & virium ægroti; & nisi contraindicantia prohibeant, non prius cesset salivatio, quam omnia disparuerint Symptomata. Novimus satis multos esse Medicos, eosque non infimæ sortis, qui asserant ptyalismum ex *Mercurio* intus assumpto excitatum non tam efficaciter morbum dispellere, quam si ex unctione externa promoveretur: Cujus asserti Veritatem in controversiam nunc non reducam; hoc

pro comperto habeo Luem confirmatam sæpe sæpius maximo cum successu curatam fuisse ex usu Mercurii interno, sine ullo Unctionis interventu. Proinde, in ordinatione ad Salvationem promovendam.

R. Mercur. dulc. sublimat. gr. xxx. Cinnabar. Antimon. ℥j. Opobalsam. ℥j. fiat. Bolus.

Subsequenti nocte sumat *Mercu. Dulc. gr. xxx.* in *Consero. Ros. Rubr.* — *Æger* frigori non exponendus, sed in calido cubiculo retinendus est. — *Sequenti* denique nocte exhibeantur hæc *Pillulæ*,

℥j. Mercur. Dulc. gr. xx. Turpeth. Mineral. gr. vj. Cum pulpa panis similaginei fiant *Pillulæ*,

Hæc tamen Mercurii quantitas non omnibus permittenda est, immo paucis sane, plurimi enim tantam quantitatem sustinere nequeunt.

Si magis arrideat inungendo *Ptyalismum* evehere, huic insistendum est methodo; nempe.

Mercurium a sublimata corrosiva qualitate vindicamus ope *Alkalium Calc. & Tart.*, unde ab omnibus quibuscumque *Mineralibus & Salinis* Recrementis perfecte deputatur. Deinde lavamus spiritu vini usque donec nullæ præcipitentur fæces. Proinde.

℞. Mercur. hunc in modum depurati ℥. iv. Axung. Porcin. ℥. viij. Antimon. subtiliss. pulveris. ℥vj. Ol. Laur. ℥j. Unguent. Ros. ℥viij. f. Unguentum. Cujus ℥ij. inungantur crura & tibiæ, a talis ad genua, & brachia, a carpis manuum ad humeros; tantillum etiam inungatur spina dorsi; sufficit hoc pro primo die. Deinde die sequenti *℞. dicti unguenti ℥iv.* quibus inungantur tibiæ, femora, & ipsa spina dorsi ab osse sacro ad vertebrae colli, brachia etiam a carpis manuum ad omoplatas; & si temperamento sit robusto, emunctoria etiam glandulosa. Inunctio continuanda est donec signa expectata comparuerint; maxima tamen cum perspicacia & animi præsentia animadvertendum est, immo potius tardius quam nimium festinanter procedendum est, ne inopinata Mercurii aëctivitas ex improvise ægrum adoriatur. Vidi quandoque in corpore non usque adeo delicatulo emotionem excitatam a prima inunctione post inunctionem bis

terve

terve peractam, paulum sistendum est: & si ex unius diei intervallo nulla appareant Ptyalismī præcedanea, exhibeatur dosis permodica *Sublimat. Dulc.* ex cuius usu vidi quandoque salivationem copiosissimam excitatam fuisse, & si forte salivatio languidior evaserit idem medicamentum ad dosin unam eamque permodicam assumptum, eandem denuo restituet. Quod ad tempus salivationis attinet, eo usque duret donec symptomata disparuerint, nisi ægri vires prostratæ contrarium indicent. Cum salivationem sistere animus fuerit, exhibeantur *Alkalia* vel *Flor. Sulphur.* (quæ *Mercur.* deorsum præcipitant) quæ vel per se sola usurpentur, vel una cum *Purgativis* tenioribus quæ etiam de *Diureticorum* natura participare debent.

Signa Ptyalismum advenientem præcedentia sunt, defectus Appetitus, Ardor Uvulæ & Palati, Dentium Vacillatio, Gingivarum Intumescencia, Spiritus seu Halitus fetens, Torpor & Hebetudo sine Somno, &c. Deinde fluere incipit aqua quædam pituitosa & albescens, cujus quantitas augetur per 6. 7. vel 8. dies, aliquando diutius, ad 5. 6. aut 7. lib. unius diei & noctis spatio. Si fluxus nimium sit vehemens, ex nimia unguenti inunctione, obstanda sunt Symptomata huiusmodi fluxum comitantia, opè *Potionis Laxativæ*: cavendum tamen ne fluxus in aliam ruat Portam, ex *Laxativo* adhibito.

Si Acrimonia Corrosiva materiæ fluentis Ulcera in Palato & Faucibus producat; unde extrema anxietas & molestia oritur, proluantur Gargarismate aliquo leniente ex *Lacte* & *Aqua part. equal.* confecta, vel *Decocto Sero Lactis*, & *Semin. Psyll.* Si ulcera impura sint & corruptæ carneæ partes iisdem adhæreant, abluenda sunt mixtura ex *Oleo Sulph. per Campan.* & *Spir. Vini.*

Enemata etiam refrigerantia & humectantia sæpius exhibeantur, si postulet occasio; fiant autem ex *Decoct. Salviæ Rut. Fœnicul. Endiv. Cichor.* cum *Melle* --- vel ex *Jusculo Pullorum* vel *Sero Lactis*. Quæ torminibus ventris, ex acrimonia humorum deorlum vergentium oriri solitis efficaciter obstant.

Regulæ quæ *Diætan* spectant variæ sunt, pro vario ægroti

ægroti temperamento. Liquidiora præstant; alimenta talia sint quæ naturam sustinere valent; ova 2. recentia pro prandio, & juscula confecta ex carne vitulina, bubula, vel pullinacea, cum *Cichoreo*, de quibus bibat singulis 3. vel 4. horis. Potus etiam nutritii concedi possent. Sed eligantur tales, qui bonum licet modica quantitate, nutrimentum suppeditant. Si æger temperamento sit calido, tempore salivationis exhibeantur *Posset a Refrigerantia*, *Panarella* etiam tenuis, & *Aqua Hordei*. Quod ad formulas præscribendi attinet, illæ regulandæ sunt pro natura Indican- tium quæ se produnt. Hoc semper memoriæ tenendum est Pectore, naturam a subitis & violentis motibus abhorreere; proinde Salivatio cum satis evecta fuerit, & omnia disparuerint, Symptomata, gradatim (secundum methodum hætenus præscriptam) sistenda est, si natura sua sponte eadem determinare satagat. Alimenta etiam nutritiva majori quantitate sub finem indulgenda sunt, ut ægrotus vires amissas recuperet.

Licet Salivatio rite & sub peritissimorum ductu peracta fuerit, non raro attamen remanent impuræ quædam sordes & recrementa, quæ (prout vires suppetant) eliminanda sunt ope Cathartorum, Diuretic. Balsamic. & Cardiac. Diaphret. Incumbit etiam medico, ægroto injungere (a Salivatione) potum quemdam Diæreticum per dies 20. aut 30. continuandum, Intercalato Purgativo, quoque sexto die, & Diaporetico, quoque quarto, si vires permittant. Exempl. grat.

℞. *Rasur. Ling. Guajac. Cortic. ejusd. bene contus. aa. ℥ij. Salsaparill. ℥vj. Chin. ℥iv. Sassaapar. Li- quirit. aa. ℥ij. Radic. & Cort. Mezeron. ℥j. Bacc. Juniper. Sem. Fænicul. Dulc. aa. ℥ij. Lign. Rodii ℥j. Santal. Omn. ℥j. Aq. Fontan. lib. xvi. Coque ad Me- dias, de quo bibat æger lib. ij. singulis diebus, & si unicuique Lagenæ addantur Tincturæ alicujus Men- tallinæ aut Mineralis gut. xx. mira efficacia præditum est in viribus corroborandis, & perfecta denique sani- tate denuo restituenta.*

Methodus hæc perraro curam non consequitur; hoc
ramen

tamen quandoque evenit, quod si os materia subtili venenata pertingatur;) licet reliqua disparuerint symptomata) tamen numquam curabitur donec pars affecta dilatetur, & os denudetur & ope caustici actualis exfoliatio promoveatur, siue cranium siue brachia, siue tibiæ, siue ullum aliud os, afficiantur. Hæc methodus omnibus aliis expeditior & tutior est. Pulveres detergentes & exsiccantes rite applicati os denuo ad naturalem statum reducent. Cum denique omnia munda & pura appareant, gradatim denuo obducatur (sed si continuetur affluxus materiæ, ne nimis præpostere ad obductionem procedatur) multi sunt de ægrotis qui osium denudationem ægre ferunt, necessitas attamen dura est magistra, & delicatulos, si sanitati suæ consulere velint, ad refugium hoc absolute necessarium tandem consurgere cogit.

Siquidem Caput hoc de Lue Venerea ad Umbilicum perduximus, nihil restat nisi ut Tractatui huic de Morborum natura & cura extremam admoveamus manum, & Lectori Valedicamus. Interea autem ne hoc Lector ignoret multa alia nobis suppetere Remedia, ab hic præscriptis, discrepantia, quæ majori cum efficacia & successu, plerisque morbos dispellunt, sed hæc omnibus nota facere vix expedit, sufficit tamen quod Remedia in hoc Libello memorata omnibus vulgatis palmam præripiant, & sæpissime bono cum successu usurpantur. Si quæ sint magis Chymicis quam aliis familiaria, quæ non facile comparari possunt: haberi possunt: omnia ad nostras aedes, ut & apud Gulielm. Russel, M.D. in ista platea; quæ vulgo dicta Barbican, Vel Eduardum VVright, Med. Chym. in VVinchesterstreet; Vel, Franc. Moul, Chym. in VVatling-street, Viros Arte Chymica longe Versatissimos.

F I N I S.

